

DIALOG

2014
374

24. ROČNÍK

EVROPA XXI

REVUE KŘESŤANSKÉ ORIENTACE PRO VĚDU A KULTURU

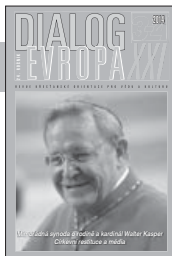

*Mimořádná synoda o rodině a kardinál Walter Kasper
Církevní restituce a média*

- ▲ **Mimořádná synoda o rodině - jednací sál**
Papežská mše ve Vatikánu ze dne 19. října 2014 na závěr synody při které byl beatifikován papež Pavel VI. (Foto: tiskové středisko synody; www.vatican.va)
- ▲ **Kardinál Walter Kasper** (Foto: tiskové středisko synody; www.vatican.va)

Obsah

Naše téma:

Rodina

Kardinál Walter Kasper a křesťanská rodina. Rozhovor nejen o synodě..... 3

Pavel Kopeček

Manželství a církev dnešních dnů. Synodální diskuze a její pokračování v církvi. 8

Miloš Szabo

Svatba nebo manželství 19

Květoslav Šípr, Helena Šíprová,

Dávid Száraz
Aktuální otázky ochrany počínajícího lidského života 22

Pavol Rendek, Helena Šíprová,

Květoslav Šípr
Holistický pohled na zdraví 27

Helena Šíprová, Květoslav Šípr
Příprava na stáří – a je potřebná? 29

Jiří Ehrmann

Etické aspekty léčby bolesti 33

Církevní restituce

Miloš Gregor

Proč jsou odpůrci „církevních restitucí“ tolik slyšet? 35

František Černín

Význam sekularizace v debatě o církevních restitucích 38

Jakub Kříž

Restituce jako právní nárok? 45

/pokračování.../

editorial

Vážení čtenáři, členové a příznivci MSKA, do rukou se Vám dostává další dvojčíslo časopisu *Dialog Evropa XXI*, které odráží dění v MSKA i témata, nad kterými se v naší organizaci zamýšlíme. Chtěli bychom všem, kteří přispívají do *Dialogu* upřímně poděkovat a současně chci povzbudit i ostatní členy MSKA, aby redakci pomáhali při utváření jeho podoby. Naším cílem je, aby vedle tištěné podoby vznikla i elektronická forma časopisu a jednotlivá čísla vycházela pravidelně. Chtěli bychom našim čtenářům poskytnout zajímavý čtvrtletník, který by reagoval na aktuální témata z oblasti společensko-náboženského života, zprostředkovával rozhovory se zajímavými osobnostmi a inicioval diskuze, což by bylo přínosem nejen pro časopis, ale věříme, že by to prezentovalo i celou MSKA jako dynamickou organizaci, která má co nabídnout.

V prvním tématu pojednávajícím o rodině nabídeme rozhovor s kardinálem Kasperem, který je překladem tří rozhovorů, které tento kardinál poskytl novinářům v průběhu letošního roku ohledně přípravy a průběhu mimořádné biskupské synody o rodině. Bylo to především jeho vystoupení, které na kardinálském konsistoriu vyvolalo širokou diskusi a vneslo větší otevřenost, jež charakterizovala i říjnovou synodu. O synodě, jejím průběhu a výsledku informuje příspěvek Pavla Kopečka, který na toto téma měl dvě přednášky pro kněze. V říjnu 2014 proběhla v Brně přednáška „Manželství, to je také slib“ a přednášející Miloš Szabo nám autorizoval svůj příspěvek. S tématem rodiny jsou spojeny i následující tři příspěvky zabývající se Ochranou počínajícího života, *Holistickým pohledem na zdraví a Přípravou na stáří*.

Dialog Evropa XXI - revue pro křesťanskou orientaci ve vědě a kultuře, 24. ročník, číslo 3-4 / 2014

Vydavatel: Moravsko-slezská křesťanská akademie (MSKA), 602 00 Brno, Smetanova 14 - tel.: 537 021 342 - číslo účtu: 134 235 7389/0800

E-mail: mksa@mksa.biz - www.mksa.biz

Registrováno na Ministerstvu kultury ČR pod číslem MK ČR E 5224

Šéfredaktor: Ing. ThDr. Pavel Kopeček, Th.D.

Odpovědný redaktor: Mgr. František Černín a Ing. ThDr. Pavel Kopeček, Th.D.

Redakční rada: PhDr. Karel Rechlík, PhDr. Jiřina Štouračová

Prof. MUDr. Květoslav Šípr, CSc., Mgr. František Černín, Bc. Zuzana Bartošiková

Sazba a tisk: Protis, spol. s r. o., Podolí 115, 664 03, tel.: 544 228 378

Distribuce: sekretariát MSKA, 602 00 Brno, Smetanova 14

Objednávky předplatného: viz MSKA

Cena tohoto čísla je 75,- Kč / 3,- Euro

B | R | N | O

Jihomoravský kraj

Časopis vychází s podporou Statutárního města Brna a Jihomoravského kraje

Obsah

Studie

Jana Bariniová
Střípky z dějin města Kyjova –
pokračování 54

Jaroslav Šiler
Několik střípků z dějin
farnosti Kunovice 60

Recenze

Marta Klimková
Pavel Amros:
Evangelium pro rodinu dnešní doby .. 72

František Černín
Mary L. Gautier et al.:
Stejně povolání, rozdílní muži 74

Jaroslav Šiler
Jan Graubner:
Země posvěcená 75

MSKA

Jiří Konečný
Závěrečné prohlášení ze semináře
setkání evropských křesťanských
pracujících 77

Jiřina Štouračová
Evropská federace katolického
vzdělávání dospělých zvolila nové
předsednictvo 78

Jiřina Štouračová
Solidarita – projektové setkání
v Brixenu 79

Pavel Kopeček
Kompéndium sociální nauky církve ... 80

Lenka Klačková
MSKA Šlapanice 83
Kurz Novozákonní řečtiny 85

Zprávy ze světa:

Katolická církev 86
Církev a politika 88
Řeholní společenství 90
Věda, školství, kultura a náboženství.. 92

Poslední příspěvek od prof. Ehrmanna je jistým ohlédnutím se za XV. bioetickou konferencí v Olomouci.

Druhé téma se věnuje restitucím z poněkud odlišných pozic, než jak jsou obecně v médiích prezentovány. Miloš Gregor se zamýšlí nad církevními restitucemi v rámci předvolebního politického boje. František Černín ve své sociologické studii poukazuje na vnímání restitucí z pohledu české sekularizované společnosti. Jakub Kříž se zabývá otázkou právního nároku církvi na odškodnění za komunisty zabraný církevní majetek po únoru 1948.

V rubrice Studie najdete pokračování bakalářské práce Jany Bariniové z dějin královského města Kyjova. První část této zajímavé studie nás v krátkosti seznámila s dlouhou historií tohoto města. V tomto čísle se autorka soustředí na moderní dějiny města Kyjova a pojednává o sociální, kulturní a politické situaci této „slovácké metropole“ v první polovině 20. století. Druhým příspěvkem je práce Jaroslava Šilera z dějin Kunovické farnosti, kde můžeme vidět zřetelnou „cyrilometodějskou stopu“, kterou autor vztahuje k velkomoravským vykopávkám v prostoru Kunovice – Uherské Hradiště – Staré Město.

V části Recenze bych chtěl upozornit čtenáře na knihu, *Evangelium pro rodinu dnešní doby*, kde Marta Klimková vystihla význam a přínos této kolektivní monografie, vycházející v návaznosti na mimořádnou synodu o rodině. Kniha *Země posvěcená* je obrazovým průvodcem Olomoucké arcidiecéze s texty Mons. Jana Graubnera a odráží vztah biskupa ke své diecézi a svým věřícím. František Černín představuje knihu amerických autorů, která je sociologickou studií jednoho z důležitých aspektů života církve: kněží a jejich služby.

Rubrika MSKA mapuje činnost naší organizace, zahraniční aktivity i projekty, na kterých se MSKA podílí. Zprávy z regionálních poboček mají nejen informovat o jejich činnosti, ale mohou být i inspirující pro ostatní.

V poslední části tohoto čísla přinášíme zprávy z katolického světa, jak jej uvádějí zahraniční tiskové agentury.

S končícím se rokem 2014 chci všem čtenářům časopisu *Dialog Evropa XXI* a členům MSKA popřát milostiplné a radostné Vánoce a mnoho osobních úspěchů v novém roce. Našemu časopisu bych chtěl také popřát, aby se stal čtenářsky zajímavým a žádaným periodikem, a v roce 2015 se zrodila jeho elektronická forma.

Při četbě tohoto čísla Vám všem přeji příjemné chvíle a povzbuzení.

Pavel Kopeček, šéfredaktor

KARDINÁL WALTER KASPER A KŘESŤANSKÁ RODINA

Rozhovor nejen o synodě

Jaká je podle Vás současná církev?

„Jsou tu tací, kteří věří, že církev je pro čisté. Zapomíná se, že církev je také církví hříšníků. My všichni jsme hříšníci. A jsem šťasten, že tomu tak je, neboť kdyby tomu tak nebylo, nepatřil bych k ní. Je to otázka pokory... Jan Pavel II. nabídl své *mea culpa* za učitelský úřad církve i za jiné chování. Mám dojem, že pro papeže Františka je toto velmi důležité. Nelíbí se mu lidé, kteří jsou v církvi jen proto, aby odsuzovali druhé.“

Papež František Vás pověřil přednáškou na konzistoriu kardinálů o problémech rodiny a ta vzbudila mnoho emocí. Proč?¹

„Emoce hlavně vzbudila zmínka ohledně umožnění přístupu ke svátostem civilně znovu sezdaným rozvedeným. Nedokážu si představit situaci, v níž by lidská bytost spadla do jámy, a nebylo by žádného východiska. Často není možné vrátit se k prvnímu manželství. Pokud je to možné, mělo by dojít k usmíření s manželkou nebo s manželem, ale často to možné není. V Kředu prohlašujeme, že věříme v odpuštění hříchů. Pokud by bylo toto provinění a došlo by k pokání, rozhrěšení není možné? Moje otázka se dotýká svátosti smíření, díky níž máme přístup ke svatému přijímání. Ale nejdůležitější věcí je pokání: lítost nad tím, co se špatného stalo a nové životní nasměrování. Nová quasi-rodina nebo nové partnerství musejí být pevné a prožívající křesťansky. Období nového nasměrování - *metanoia* – je nezbytné. Nikoli pro potrestání, ale kvůli novému životnímu směru, protože rozvod je vždy tragédií“.

Je nějaké řešení pro tyto případy?

„Moje otázka – to není řešení, ale dotaz – je tato: rozhrěšení v tomto případě není možné? A pokud je tu rozhrěšení, může tu pak být i svaté přijímání? Je tu mnoho argumentů v naší katolické tradici, které umožňují takovou cestu vpřed.“

Církev však může, za určitých podmínek, dát rozvedeným a znovu sezdaným rozhrěšení a připustit je k přijímání, pokud budou žít jako „bratr a sestra“?

„Žít spolu jako bratr a sestra? Samozřejmě mám velký respekt pro ty, kteří se tak chovají, ale je to akt heroizmu a heroizmus není pro průměrného křesťana. Z toho by také mohlo vzniknout nové napětí. Chci říci, že lidé musejí dělat to, co je v jejich situaci možné. Nejsme vždy schopni, jako lidské bytosti, dosáhnout na ideál, na tu nejlepší věc. Musíme udělat to nejlepší možné v jedné určité situaci. Tato pozice se nachází mezi rigorizmem a laxizmem. Laxizmus není samozřejmě možný, protože by byl v rozporu s Ježíšovým povoláním ke svatosti. Ale ani rigorizmus nenáleží k tradici církve.“

1 Papež František Kaspera pochválil, zároveň byl kritizován boloňským arcibiskupem C. Caffarrou, bývalým poradcem papeže Vojtyly a dle některých byl autorem *teologie těla* Jana Pavla II. Názorům Caffarry dává velký prostor česká sekce Rádia Vatikán.

Jak vnímáte formálně uzavřené církevní sňatky, kde chybí opravdová a zralá víra?

„To je skutečně problém. Mluvil jsem o tom s papežem a řekl mi, že mnohá z nich jsou neplatná. Manželství je svátost a svátost předpokládá víru. A pokud si pár přeje jen pěknou ceremonii v kostele, protože je to hezké, romantičtější oproti civilní svatbě, pak je třeba se ptát, zda tam byla víra a zda byly opravdu splněny všechny podmínky pro svátostnou platnost manželství - jednota snoubenců, exkluzivita jejich vztahu a jeho nerozlučnost. Mnozí církevní právníci říkají, že dnes, v naší pluralitní společnosti nemůžeme předpokládat, že páry dávají skutečně svůj souhlas tomu, co požaduje církev. Často jde také o neznalost. Je nezbytné posílit předmanželskou katechezi a zdůraznit její význam. Přistupuje se k ní často velmi formálně. Musíme dělat mnohem více v předmanželské katechezi, protože nemůžeme předpokládat, že ti, co jsou formálně křesťany, také mají víru. Nebylo by to realistické“.

Co se svátostným manželstvím, když se rozpadne?

„Svátostné manželství je nerozlučitelné, protože manželství není pouze slib mezi dvěma stranami; je to také Boží slib a to, co koná Bůh, koná po všechen čas. Proto manželský svazek zůstává. Přirozeně, křesťané, kteří opouštějí první manželství, selhali. To je jasné. Problémem je, když není žádná cesta z této situace. Pokud hledíme na Boží skutky v dějinách spásy, vidíme, že Bůh dává svému lidu novou možnost. To je milosrdenství. Boží láska se nevyčerpá, protože lidská bytost selhala, když činí pokání. Bůh nabízí novou možnost, aniž by smazal požadavky spravedlnosti: Bůh neospravedlňuje hřích. Avšak ospravedlňuje hříšníka. Mnoho mých kritiků nechápe tento rozdíl. Myslí si: takto chceme ospravedlnit hřích. Ne, toto nikdo nechce. Ale Bůh ospravedlňuje hříšníka, který se obrátí. Toto rozlišení se objevuje už u sv. Augustina.“

Povolí církev rozvody nebo uzavření druhého svátostného manželství?

„Učení o nerozlučitelnosti svátostného manželství se zakládá na Ježíšově zvěsti, takže Církev nemá moc ho změnit. Toto je jasné. Druhé svátostné manželství tedy není, pokud je druhý partner naživu, možné. Ale je třeba odlišit učení od kázně, tedy od pastorační aplikace ve složitých podmínkách. Navíc církevní učení není žádným uzavřeným systémem: II. vatikánský koncil nás učí, že jde o vývoj, ve smyslu možného prohloubení znalostí. A tak si kladu otázku, jestli by v tomto případě nebylo možné obdobné prohloubení jako v případě eklesiologie: i když katolická církev je pravou církví Kristovou, prvky církve můžeme nalézt i mimo institucionální rámec katolické církve. Nemohly by se tedy v určitých případech nalézt prvky svátostného manželství i v manželství civilním? Například: definitivní závazek, láska a vzájemná péče, křesťanský život, veřejný závazek, který chybí např. u párů žijících na hromádce?“

Neměli by se manželé více snažit o zachování manželství a vzájemného pouta lásky, úcty a věrnosti?

„Nepopírám, že manželské pouto zůstává. Avšak církevní otcové měli krásný obraz: pokud ztroskotáš, nedostaneš pro záchranu novou loď, ale dostaneš prám, který ti dovolí přežít. Toto je Boží milosrdenství, dá prám, který nám dovolí přežít. Toto je můj postoj

k problému. Já respektuji jiný názor, ale na druhou stranu je třeba vidět, jaká je dnes konkrétní situace. Jak můžeme pomoci lidem, kteří dnes bojují v těchto situacích? Víím, že tito lidé, často ženy, jsou velmi aktivní v životě farnosti. Dělají všechno možné pro své děti. Znáím jednu ženu, která připravovala dceru na první svatě přijímání. Farář řekl, že dívka může přistoupit ke svatému přijímání, ale nikoli její matka. Mluvil jsem o tom s papežem a on řekl: „Ne, toto není možné.“

Mimořádná biskupská synoda v Římě, konaná ve dnech 5. – 19. 10. 2014 (foto: tiskové středisko synody; www.vatican.va)

Jak tedy chápat druhý sňatek uzavřený pouze civilně?

„Druhé manželství, přirozeně, není manželství v našem křesťanském smyslu. A bych proti tomu slavit jej v kostele. Ale jsou tu některé prvky manželství. Chtěl bych tuto situaci přirovnat ke způsobu, jakým katolická církev vidí ostatní církve. Podobně můžeme říci: pravé manželství je svátostné manželství; druhé manželství není manželstvím ve stejném smyslu, ale jsou v něm jeho prvky: partneři se starají jeden o druhého, jsou zavázáni výlučně jeden druhému, mají v úmyslu zůstat v tomto svazku, starají se o děti, vedou život modlitby, atd.. Není to nejlepší situace. Je to nejlepší možná situace“.

Žijí rozvedení a znovu sezdání ve stavu hříchu a proto nemohou přijímat?

„V žádném případě nemohu popřít nerozlučnost svátostného manželství. Bylo by to hloupé. Musíme ji respektovat a pomáhat lidem nerozlučnost chápat a žít ji. To je úkol pro církve. Ale musíme uznat, že křesťané mohou selhat, a tudíž jim musíme pomoci. Těm, kdo říkají: „Jsou ve stavu hříchu“, bych odpověděl: papež Benedikt XVI. již řekl, že tito katolíci mohou přijímat duchovní přijímání. Duchovní přijímání znamená být sjednocen s Kristem. Ale pokud jsem sjednocen s Kristem, nemohu být ve stavu těžkého hříchu. Tedy, pokud mohou přijímat duchovní přijímání, proč nemohou přijímat také svátostné přijímání? Myslím tedy, že tu jsou problémy také v tradičním postoji a papež Benedikt o tom přemýšlel: řekl mi, že tito lidé musí mít prostředky spásy a duchovní přijímání. Ale duchovní přijímání zachází velmi daleko: je to sjednocení s Kristem. Proč by tyto osoby měly být vyloučeny od toho druhého přijímání? Být duchovně sjednocen s Kristem znamená, že Bůh tomu člověku odpustil. Tak také církev skrze svátost smíření, by měla být schopna odpustit, pokud tak činí Bůh. Jinak je tu opozice mezi Bohem a církví a to by byl velký problém.“

Obálka knihy - Walter Kasper:
Das Evangelium von der Familie.
Die Rede vor dem Konsistorium,
 Freiburg: Herder 2014

Pane kardinále, máte za sebou dramatické dny. Byl jste mnohými vyzdvihován jako zástupce pravdy. Jaký byl pro Vás nejkrásnější zážitek na synodě?

„Svoboda projevu. Neboť v Římě je to relativně nové a já si vzpomněl na koncil. Každý směl tenkrát otevřeně říct, co si myslí. Byli jsme živí. Tak také teď. Kromě toho jsem se těšil z nového realismu. Biskupové z celého světa líčili, jaká je skutečná situace církve, jedno zda dobrá nebo špatná.“

Na závěr se synoda neshodla u dvou témata: Jak vítat homosexuály v kostele? A smí rozvedení, kteří jsou znovu sezdáni, ke stolu Páně? Jste zklamaný?

„Přál bych si také více hlasů. Ale dvoutřetinovou většinu jsme nedostali pouze ve třech z 62 bodů. Také pro ty sporné body byla relativní většina. Takže to nebyla žádná katastrofa. Jsem si jistý, že příští rok dojdeme dále.“

Jak z Vašeho pohledu probíhala synoda?

„Nové je, že není pouze jedna synoda, ale *synodální proces*. Rozdělili jsme problémy, v Římě o nich diskutovali, potom se přejeď opět na úroveň místních církví a biskupských konferencí, diecézí, farností. Papež tentokrát jenom poslouchal, ale na konci měl osvobozující proslov.“

Katoličtí rigoristé rádi zavrhnou moderní svět a tvrdí, že moderní problémy má jenom západní Evropa a protestantské Německo?

„Toto tvrzení bylo na synodu vyvráceno. Vidíme, že kdekoli na světě probíhají sekularizační a modernizační procesy, zejména pak v Africe a Asii. Kultury jsou skutečně různé. A problém chudoby je mnohem závažnější mimo Evropu, protože je tu nová forma kolonialismu, která masivně zatěžuje rodiny. A v zemích s muslimskou většinou je značné napětí ve smíšených manželstvích mezi křesťany a muslimy. Ale i přes všechny rozdíly, je tam přítomen veliký soulad, na který se nahlíží jako na podstatu manželství, které je ohroženo.“

Na celém světě se katolíci rozvádějí. Všude spolu žijí katolíci bez manželství. Co by církev měla dělat?

„Hříchy jsou tu stále. V morálních otázkách se lidstvo nikdy nechovalo docela v souladu s učením. Dnes mají pastýři více než jindy onu úlohu, aby měli otevřeně uši pro lid. Neměli by vycházet čistě z jednoho abstraktního učení, ale z konkrétních zkušeností a ve světle evangelia je interpretovat. Pro manželství a rodinu jsou prvními profesionály vlastně samotné rodiny. Doufám, že jim bude na příští synodě více nasloucháno.“

Před synodou jste řekl, že evangelium není žádný trestní zákoník. Co jste tím myslel?

„Evangelium je ANO k člověku. Bůh nám přitakává. Bůh chce pro nás to nejlepší.“

A tady synoda provádí opravu: chceme více začít u člověka a začít tím, co je na něm kladného. Člověk není jenom špatný, nýbrž má růst v dobro.“

Proč tedy byly zamítnuty odstavce k homosexualitě?

„V konečném znění byly velmi zúženy. Ale shodneme se na tomto: ne diskriminaci na základě pohlaví, homosexuálové mají být respektováni. Musíme se postarat o to, aby v církvi měli své místo. Že k ní patří, o tom vůbec není pochyb. Jsou to děti Boží a patří do Boží rodiny.“

V synodních kroužcích bylo kritizováno slovo, které říkalo, že homosexuálové jsou vítáni. Jsou vítáni nebo ne?

„V každém případě jsou v církvi vítáni, samozřejmě. Homosexuální svazek není pro nás srovnatelný s manželstvím mezi mužem a ženou. To je třeba rozlišovat, ale ne osobně odsuzovat. Homosexuální orientace jako taková není hřích. Morální odsouzení se nedá vztahovat jenom na praxi. Nechtěl bych soudit svědomí jednotlivce. Místo toho bychom měli začít soudit sami sebe.“

Co říkáte na ty znovu sezdané, kteří doufali v povolení svátostí a teď jsou zklamáni?

„Rozhodnutí nepadlo v první fázi synody. To, že nyní došlo do závěrečné fáze synody, není poslední slovo. Budeme se tím zabývat. Bereme jejich obavy vážně a v příštím roce snad nakonec nalezneme velkou většinou.“

A co k tomu říká papež?

„Za prvé: papež chtěl otevřenou diskuzi. Na to nejsou mnozí zvyklí. Za druhé: diskuzi pozorně sledoval a nezasahoval. Za třetí: synodním otcům jasně hlásal: Braňte se pokrytectví! Buďte milosrdní! Neodsuzujte! Už Jan XXIII. napsal při posledním koncilu do alba: Dnes nejde o to používat zbraně přísnosti, nýbrž lék milosrdenství. František říká: Neproměňujte chléb v kameny!“

Redakce²

Walter kardinál Kasper je německý římskokatolický biskup, teolog a kardinál, odborník na vztahy křesťanů a židů, bývalý předseda Papežské rady pro jednotu křesťanů a člen Mezinárodní teologické komise. Na jaře letošního roku jej papež František pozval, aby promluvil o rodině na kardinálském konsistoriu a jeho projev vyvolal širokou vlnu diskuzí. Také vyšel knižně pod názvem: *Das Evangelium von der Familie, Die Rede vor dem Konsistorium*, Herder, Freiburg 2014, ISBN 9783451312458, 94 s.

2 Přeloženo, redakčně upraveno a seřazeno rozhovory pro periodika:

Zeit-online (Evelyn Finger: Kardinal Walter Kasper, „Wir müssen dafür sorgen, dass Homosexuelle ihren Platz haben“ ze dne 21.10.2014, <http://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2014-10/katholische-kirche-synode-homosexualitaet>),

Corriere della Sera (Gian Guido Vecchi: Kardinal Walter Kasper, „Sui divorziati non dovemo dare risposte definitive“ ze dne 18. 10. 2014, <http://www.finesettimana.org/pmwiki/uploads/RSt201410/141018kasper-vecchi.pdf>),

Vatican insider (Andrea Tornielli: „Il manifesto dei cinque cardinali e la risposta di Kasper“ ze dne 18.9.2014, <http://vaticaninsider.lastampa.it/inchieste-ed-interviste/dettaglio-articolo/articolo/sinodo-synod-sinodo-36384/>).

Manželství a církve dnešních dnů. Synodální diskuze a její pokračování v církvi.

PAVEL KOPEČEK

V Římě skončila synoda o rodině – co přinesla a co nepřinesla? Naplnila očekávání či nikoliv? Podle rčení, že cesta je již cílem, tak můžeme hodnotit letošní synodu o rodině jako úspěšnou. Posílila vědomí kolegiality, zodpovědnosti, dialogu a bratrského společenství v církvi. Synodální proces je ve své polovině a doufám, že z něj vzejde dokument, který významně ovlivní život církve. Říjnová synoda byla důležitá nejen pro své téma, rodina a manželství, ale i proto, že probíhala v atmosféře svobody a dialogu, bez předem napsaného scénáře.

1. Co předcházelo synodě o rodině

Z historického kontextu můžeme říci, že za Jana Pavla II. byly synody v Římě sice „významnými událostmi“, ale chyběl skutečný dialog a diskuze. Papež Vojtyla dával svůj postoj k synodnímu jednání najevo i tím, že během jednotlivých sezení se modlil breviář nebo růženec. Tento přístup některé synodní účastníky zneklidňoval. Papež Benedikt XVI., během synod, poskytl více prostoru pro diskuzi, přesto za Jana Pavla II. i Benedikta XVI. se jednalo především o slavnostní ceremonie.

Průlomovou se mohla stát synoda evropských biskupů v roce 1999, při které kardinál Carlo Maria Martini navrhol vytvoření pracovní skupiny, která by v atmosféře otevřenosti pracovala s papežem na rozpletení obtížných „doktrinárních a disciplinárních uzlů“. Jeho návrh neuspěl a dnes, o patnáct let později, jsme byli svědky otevřenosti a živé diskuze.

Příprava na synodu začala již v říjnu 2013, kdy papež poslal dotazník předsedům národních biskupských konferencí, aby ho vyplnili na základě co nejširší konzultace s věřícími. V našem prostředí jsem širokou diskuzi na témata obsažená v dotazníku nezaznamenal, což jistě neodpovídalo papežově touze o „širším“ zapojení všech členů církve do příprav synody. Jednotlivé biskupské konference na jaře 2014 zaslaly, na základě obdrženého dotazníku, své podněty do Říma, kde se zpracoval přípravný dokument *Instrumentum laboris* publikovaný v červnu 2014. Tento dokument byl následně zaslán účastníkům synody, aby se připravili na říjnové setkání.

Z návrhů, které byly zapracovány do *Instrumentum laboris*, bych zmínil nové pastorační výzvy ohledně manželství kardinála Waltera Kaspera, vůči kterému se okamžitě zformovala opozice v čele s kardinálem Müllerem. Tím konfrontačním tématem bylo především umožnění přístupu znovu sezdaných k eucharistii. Dalo se proto očekávat, že se na synodě bude odehrávat dramatický boj, což se zájmem sledovala i media. Všem účastníkům bylo zřejmé, že průběh debat je odvislý od projednávaných témat, a tudíž k žádné konfrontaci nemusí dojít.

Mimořádná synoda se scházela také v kontextu posledních papežových činů: zatčení bývalého pedofilního nuncia v Dominikánské republice Jozefa Wesolowského ve Vatikánu, odvolání biskupa Rogelia Ricarda Livieresa Plana z paraguayského měs-

ta Ciudad del Este, který zakrýval sexuální prohřešky některých kněží své diecéze, nebo vyšetřování biskupa Roberta Finna z Kansas City, který byl již dříve odsouzen americkou justicí za krytí pedofilního kněze. Papežovy kroky jsou vedeny vědomím a přáním, či nutnosti hluboké očisty církve a kléru, která dosud nebyla dokončena. Františkův pontifikát má dvě tváře – jednou je milosrdenství a druhou je snaha o očistu vatikánské kurie, kde bez pevnosti a rozhodnosti se neobejde. Právě výše jmenované události ujistily papeže Františka, že je nutná otevřenost, transparentnost a diskuze nad všemi tématy života církve, která má být věrná evangeliu a odkazu Ježíše Krista.

Z teologického hlediska byly debaty o synodě zahájeny kardinálem Walterem Kasperem, a to jeho návrhem na změnu praxe ohledně přístupu k přijímání pro rozvedené a znovu sezdané katolíky. Diskuze před mimořádnou synodou a po ní, dosvědčují, že asi po roce jistého nadšení pro následníka Benedikta XVI. se postupně formuje Františkova opozice, která si vybrala Kaspera za svůj terč. Kardinálové Gerhard Müller, Carlo Caffarra, Brandmüller, De Paolis, Raymond Burke, Angelo Scola, George Pell a Marc Ouellet představují opozici k pastoračním návrhům ve vztahu mezi církevním učením o manželství, novými sociálními skutečnostmi (rozvody a druhá manželství, předmanželská soužití, svazky homosexuálů) a eucharistickou praxí. K nim lze přiřadit i Maura Piacenzu, Rina Fisichellu a s malým odstupem také americké kardinály Timothy Dolana, Donalda Wuerla a italského předsedu biskupské konference Angela Bagnasca.

Právoplatnými členy synody jsou předsedové biskupských konferencí celého světa, dále jsou to biskupové a kardinálové jmenovaní papežem. Mezi hierarchy, kterým je blízká Františkova vize sloužící církve a jazyk milosrdenství pro řešení obtížných problémů v manželstvích a rodinách, lze zařadit spolu s Walterem Kasperem i Oswalda Graciase, Oscara Rodrigueze Maradiaga, Reinharda Marxe, Joao Braz de Aviza, Pietra Paroliniho, Godfrieda Danneelse. Radikální postoje představuje britský kardinál Vincent Nichols, který se vyjádřil pro změny učení církve o nerozlučitelnosti manželství a učení o eucharistii. Vyvážené pozice zaujímali Christoph Schonborn, Gianfranco Ravasi, Peter Turkson, Vincenzo Paglia a Ricardo Blazquez.

Mezi 253 účastníky Synody o rodině (z nichž 192 má hlasovací právo) je opozice vůči Kasperovi nejpočetnější skupinou, přičemž mnoho biskupů a kardinálů se před synodou neprojevalo. František chtěl synodu, kde budou zastoupeny různé tendence. Můžeme litovat, že na synodě nebyla zastoupena specializovaná teologie, která se tématem zabývá: chyběl Giovanni Cereti - odborník na historii přístupu k eucharistii, Basilio Petra - morální teolog, zabývající se nerozlučitelností manželství v tradici východních pravoslavných církví. Ale nejvíce na Synodě o rodině absentovali ti, které bychom nazvali „normálními věřícími.“ Všichni laici pozvaní na synodu byli členy některého „hnutí“ - manželský pár z Rady pro přirozené plánování rodičovství při Americké biskupské konferenci, africký pár z hnutí Fokoláre, pár z Hnutí pro Krista, sdílícího na Filipínách atd...

Po celou dobu svého pontifikátu, papež František mluví otevřeně v mnoha kontextech o nebezpečích skrývajících se v myšlence, že je možné zachovat se beze změny ve světě, který se tak hluboce proměnil v mnoha aspektech. I na synodě se papežova touha „po změně“ projevila. Klíčovými postavami synody byli belgický kardinál

Danneels a Walter Kasper, dvě osobnosti, které jistě nelze označit za radikální progresisty. Skutečnost, že Danneels a Kasper se stali terčem kritiky, vypovídá o tom, jak se institucionální katolicismus posunul doprava během posledních let. Z mediálního rozruchu před synodou, by se mohlo zdát, že hlavní věcí sporu je umožnění znovu sezdaným přistupovat k eucharistii, v sázce je ale mnohem více. Jde o celé pojetí církve, zda bude milosrdnou, přijímající a blízkou lidem, anebo se uzavře do doktrinní pevnosti.

2. Instrumentum laboris

Na říjnovou biskupskou synodu byl připraven pracovní text – Instrumentum laboris, který účastníci dostali a měli si jej prostudovat.¹ Když si tento 40 stránkový text čtete – tak vám to připomíná jistý katechismus pro křesťanskou rodinu, nebo manuál pro moderního kněze, jak ve své farnosti konat „rodinnou pastorační“.

Instrumentum má tři hlavní kapitoly (části):

První část, pod názvem „Evangelium a rodina“, jedná o rodinné katechezi v návaznosti na důležitost četby Bible v rodině. Dále se zde mluví o evangeliu a přirozeném zákoně ve vztahu k rodině – objevuje se termín Evangelium pro rodinu² a téma Kristova povolání ke svatosti, rodina je tak místem posvěcení. Tuto první část můžeme považovat za teologickou a biblickou reflexi manželství, která vychází z Kasperovy promluvy na konzistoriu.

Druhá část, „Pastorace rodiny a výzvy dnešní doby“, odkrývá metodiku jak pracovat s rodinami. Text poukazuje na to, že krize rodiny je krizí víry, což je mnohdy způsobeno vnějšími okolnostmi, jako je přílišný společenský tlak na rodinu a jistá „choulostivost“ lidí dnešní doby. V této části je zmínka o násilí, zneužívání dětí a různých formách závislosti. Důležitá jsou závěrečná témata: soužití snoubenců, svobodné matky, opětovně sezdaní, přístup ke svátostem, opuštěné děti, rozvedení, manželské kauzy z právního hlediska (zjednodušení kauz pro nulitas), smíšená manželství, nepraktikující katolíci a jejich církevní sňatky. Je zde nastolena otázka, co učinit pro ty, kdo takto žijí, aby byli ve středu zájmu církve a mohli přistupovat ke svátostem. Je vhodné „legalizovat jejich stav“? Občanská společnost věnuje zvýšenou péči těmto skupinám, proč ne i církev? Samostatnou kapitolku tvoří homosexuálové, jejich soužití, adoptování dětí a genderová teorie. Velmi zajímavý je čl. 120 této instrukce:

Je třeba zdůraznit, že obdržené odpovědi se vyslovují proti zákonům umožňujícím adopci dětí osobami stejného pohlaví, žijícími spolu ve svazku, neboť v tom vidí ohrožení integrálního dobra dítěte, které má právo mít otce i matku, jak nedávno připomněl papež František (srov. Projev k delegaci Mezinárodního katolického úřadu pro dítě, 11. dubna 2014). Avšak v případech, že osoby žijící v těchto svazcích žádají o křest dítěte, odpovědi téměř jednomyslně zdůrazňují, že má být přijato se stejnou péčí, něhou a starostlivostí jako ostatní děti. Mnoho odpovědí naznačuje, že by bylo užitečné obdržet konkrétnější pastorační směrnice pro takovéto situace. Je zřejmé, že

1 Tento text je dostupný na webu - <http://tisk.cirkev.cz/res/data/182/020522.pdf?seek=2>.

2 Srov.: AMBROS, P. (ed.), *Evangelium pro rodinu dnešní doby. Pastorační výzvy v podmínkách evangelizace*, Centrum Aletti, Olomouc: 2014, s. 283, ISBN 978-80-7412-166-1.

církev má povinnost ověřit si reálné podmínky s ohledem na předávání víry dítěti. V případech, že nastávají oprávněné pochybnosti o schopnosti osob stejného pohlaví poskytovat dítěti účinnou křesťanskou výchovu, má se zabezpečit vhodná pomoc, jak se to ostatně vyžaduje od každé dvojice, která žádá o křest dítěte. Takováto pomoc by mohla přijít také od ostatních osob přítomných ve společenském okruhu. V těchto případech má farář zvláště pečovat o přípravu na eventuální křest dítěte a speciální pozornost je třeba věnovat výběru kmotra a kmotry.

Třetí část se zaměřuje na „Přirozené plánování rodičovství a výchovu“, kde je zdůrazněna otevřenost pro život. Výchozím bodem je encyklika *Humanae vitae*, přičemž otázka plození se transformuje v otázku předávání víry v rodinách. Dokument reaguje na názory manželů a lidí obecně, že intimní život je jimi vnímán jako jejich osobní rovina, do které se nemá vstupovat. Je velmi rozšířená představa, že v této oblasti je páнем člověk a záleží na něm, jak bude v tomto směru jednat a koho do této sféry pustí. Text poukazuje, že páнем této oblasti je především Bůh, pozastavuje se nad postojem manželů k antikoncepci a různým formám umělého oplodnění, a nad mravními principy. Antikoncepce není vždy vnímána jako hřích, podobně mimomanželský sexuální život. Téma víry a mravních zásad poukazuje na nepřipravenost, to jak je důležitý autentický křesťanský život rodičů. V závěru dokumentu se mluví o výchově dětí a významu svátostí, důležitou roli přítom mají katolické školy, instituce, farnosti ...

3. Co to je biskupská synoda? Jaká byla ta letošní?

Biskupská synoda je pracovním setkáním biskupů církve, aby k dané otázce zaujali „společný postoj“, řecké „syn-hodos“ můžeme přeložit jako „společná cesta“. Počátky biskupských synod v moderních dějinách církve datujeme od Motu propria papeže Pavla VI. *Apostolica Sollicitudo* z 15. září 1965. O smyslu biskupské synody vypovídá citát z Dekretu o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus* z 28. října 1965: „Tato biskupská synoda jako zástupce veškerého katolického episkopátu je zároveň znamením, že se všichni biskupové v hierarchickém společenství podílejí na péči o celou církev.“ Církev rozlišuje tři typy biskupských synod:

- 1) řádné synodní shromáždění projednává důležité záležitosti univerzální církve, které vyžadují pozornost celého episkopátu;
- 2) mimořádné synodní shromáždění projednává otázky vyžadující okamžitou pozornost pro dobro celé církve;
- 3) speciální shromáždění se věnuje důležitým otázkám církve v určitém regionu.

Hlavním rozdílem mezi řádným a mimořádným zasedáním je v delegátech. Zatímco řádného zasedání se účastní 1-4 zvolení zástupci jednotlivých biskupských konferencí podle jejich velikosti (biskupská konference do 25 členů volí jednoho delegáta, 26-50 dva, 51-100 tři, nad 100 čtyři), mimořádného zasedání se účastní pouze předsedové nebo místopředsedové biskupských konferencí - tj. každá biskupská konference je zastoupena pouze jedním biskupem.

Synodě biskupů předsedá papež, při jednotlivých zasedáních jej zastupují pověření předsedové, při říjnové synodě to byli: kardinál André Vingt-Trois, arcibiskup z Paříže; kardinál Antonio G. Tagle, arcibiskup z Manily; Raymundo Damasceno Assis, arcibiskup z Aparecidy. Hlavním zpravodajem byl kardinál Péter Erdő, arcibiskup

ostříhomoško-budapeštský, který na úvod synody předložil zprávu, shrnující přípravné práce a připomínky zaslané minimálně 30 dní před zahájením zasedání. Tato zpráva byla základem pro jednání (tzv. Relatio ante Disceptacionem). Sekretář synody stojí v čele stálého úřadu (sekretariátu synody biskupů) a má na starosti agendu synody i v mezidobí mezi shromážděními. Je jím kardinál Lorenzo Baldisseri, kterému pomáhá podsekretář, jímž je arcibiskup Fabio Fabene. Se zpravodajem i sekretářem spolupracuje speciální sekretář jmenovaný pro jednotlivá zasedání synody, kterým byl Bruno Forte, arcibiskup z Chieti-Vasto. Před začátkem synody je jmenována komise pro vypracování závěrečné zprávy, kterou tvořil kardinál Gianfranco Ravasi a arcibiskup Victor Manuel Fernández.

Účastníci synody se dělí na ty, co mají hlasovací právo a na ty, co jej nemají.

Hlasovací právo mají: 1) Nejvyšší představitelé katolických východních církví (tj. jednak patriarchové a metropolité, a také biskupové zvolení synodami východních katolických církví, letos jich bylo 13). 2) Biskupové z národních nebo regionálních biskupských konferencí. V případě letošního mimořádného zasedání se jedná o jejich předsedy případně místopředsedy. Zveřejněný seznam účastníků jich uvádí 114 (36 z Afriky, 24 z Ameriky, 18 z Asie, 32 z Evropy a 4 z Oceánie). 3) Tři zástupci mužských řeholních společností (v případě řádného zasedání jich bývá deset). 4) Představení vatikánských úřadů (státní sekretář, prefekti kongregací, prezidenti papežských rad a některých komisí, předsedové nejvyšších soudních tribunálů). Letos jich bylo 25. 5) Členové Rady sekretariátu synody biskupů, která se stará o chod sekretariátu synody biskupů v období mezi jednotlivými zasedáními. Na závěr každé synody je 12 členů voleno a 3 jmenováni papežem (letos z 15 členů tři z nich zároveň zastupují svojí biskupskou konferenci a dva stojí v čele vatikánských úřadů, takže musíme přičíst pouze 10 dalších účastníků). 6) Papežem volně jmenovaní členové synody, jejichž počet nesmí přesáhnout hranici 15% z celkového počtu členů synody. Letos papež zvolil 26 členů (tj. 13,5 % z celkového počtu), např. kardinály Sodana, Danneelse, Kaspera, Scolu, Caffarru. Z oficiálního seznamu vychází celkový počet 192 osob, přestože většina médií uvádí 191.

Bez hlasovacího práva: 1) Spolupracovníci a poradci sekretariátu synody, jednalo se o 16 osob, mezi nimiž je i jeden manželský pár. 2) Hosté, letos 38, včetně 13 manželských párů. 3) Bratrství delegáti z křesťanských církví. Letos jich bylo 8 (4 zástupci východních církví, po jednom zástupci z Anglikánského společenství, Světového luterského svazu, Světového svazu reformovaných církví a Světové baptistické aliance). Těchto 62 účastníků dává celkový počet 254 osob. Při pohledu na tento seznam účastníků, vyjádřili někteří jisté zklamání, neboť doufají v reformu kurie a tudíž mysleli, že její vliv na synodě bude více omezen a zde zazní především hlas laiků.

Kromě biskupů, kteří byli členy synody, významnou roli sehráli i spolupracovníci - experti a pozorovatelé. Polovina spolupracovníků však byla z řad kléru, což je zvláštní u synody o rodině. Bylo to 10 Evropanů, z toho 5 Italů, 3 Asiaté, jeden Mexičan, zástupkyně Libanonu a Australan. Více laiků bylo mezi 38 pozorovateli - hosty, přičemž mnozí jsou zaměstnanci římsko-katolické církve nebo stojí v čele katolických organizací. Například manželé Heinzenovi z USA. Jeffrey Heinzen je ředitelem přirozeného plánování v diecézi La Crosse ve Wisconsinu a Alice Heinzenová je členkou Natural Family Planning Advisory Board, poradního orgánu pro přirozené plánování

rodičovství při katolické Biskupské konferenci USA. Otázkou je zda tito laici opravdu prezentují názory běžných katolíků.

Českou republiku zastupoval na synodu Mons. Jan Graubner, Slovensko Mons. Stanislav Zvolenský. Synody se účastnilo 18 žen: 4 ženy mezi spolupracovnice (členka Biskupské komise pro rodinu z Libanonu, pak zástupkyně Koreje, dále italská profesorka filozofie z Katolické univerzity v Neapoli a španělská expertka na kanonické právo); mezi hosty to byly ženy z manželských dvojic a zástupkyně Světové aliance baptistů, která přednáší biblickou exegezi na Katolickém institutu v Paříži. Zcela absentovaly řeholnice.

4. Synodální proces

Celý synodální proces bychom mohli rozdělit do tři fází, během kterých vznikne devět různých dokumentů.

Přípravná fáze před zasedáním synody: Papež po poradě se sekretariátem rozhodne o tématu a datu konání synody. Sekretariát s pomocí expertů vypracuje přípravný dokument k tématu, tzv. Lineamenta (1. dokument). Je vydán v sedmi jazycích (angličtina, francouzština, němčina, italština, španělština, portugalština a latina) a rozeslán biskupským konferencím, římské kurii a řeholním představeným s požadavkem na písemná vyjádření (text byl zaslán na podzim 2013 a obsahoval i otázky k diskuzi). Takto získané připomínky jsou zpracovány a sekretariát vypracuje a zveřejní tzv. Instrumentum laboris (2. dokument).

Zasedání synody: Generální sekretář předloží zprávu o činnosti sekretariátu synody od posledního zasedání. Hlavní zpravodaj (Péter Erdő) přednese svoji zprávu tzv. Relatio ante Disceptacionem (3. dokument), vypracovanou na základě Instrumentum laboris a písemně došlých připomínek. Vystoupení jednotlivých biskupů, které zabere zhruba celý první týden. Tato část je nedialogická a charakterizována množstvím různých referátů, papež Benedikt XVI. stanovil, aby na konci každého dne byla jedna hodina pro otevřenou diskusi a bezprostřední reakci na jednotlivé referáty. Vystoupení biskupů uzavře shrnující zpráva hlavního zpravodaje, který ji zpracuje na základě přednesených příspěvků, tzv. Relatio post Disceptacionem (4. dokument). V druhém týdnu se biskupové rozdělí do menších pracovních skupin (circuli minores) podle světových jazyků (latina, angličtina, francouzština, němčina, italština a španělština spolu s portugalštinou). Počet by neměl přesáhnout 20-25 osob. Pokud je o některý jazyk větší zájem, vznikne více skupin, do nichž jsou biskupové rozděleni většinou podle abecedy. Každá skupina si zvolí moderátora a zpravodaje, kteří vedou a shrnou diskusi, jejíž závěry zprostředkují plenárnímu zasedání a sekretariátu synody (5. dokument/y). Na základě podnětů z malých skupin zpracuje hlavní zpravodaj s dalšími spolupracovnicí jeden společný seznam návrhů, tzv. Propozice (6. dokument). V závěrečné fázi je zvoleno 12 nových členů Rady sekretariátu biskupů a hlasuje se o připraveném dokumentu na základě podnětů z malých skupin. Na základě hlasování a vznesených připomínek je vypracována závěrečná zpráva, která je předána prostřednictvím sekretariátu synody papeži (7. dokument). Místo závěrečné zprávy se od roku 1977 stalo běžnou praxí synodních otců vydávat poselství Božímu lidu (8. dokument).

Po zasedání synody: Návrhy vzešlé ze synody papež podle svého uvážení může

zpracovat při sepsání posynodální apoštolské exhortace, což je poslední text celého synodálního procesu (9. dokument).

S ohledem na novinku letošního zasedání, kterým je spojení dvou zasedání (letošní mimořádné zasedání je první etapou, po níž bude následovat etapa druhá – řádné zasedání, které se bude konat v říjnu 2015 u příležitosti 50. výročí založení této instituce), nebudou návrhy vzešlé ze synody předloženy papeži k zpracování, ale budou doplněny otázkami a rozeslány biskupským konferencím jako přípravný dokument pro řádné zasedání synody. Podle sekretáře se nebude jednat o seznam několika návrhů, jak tomu bylo doposud, ale mělo by se jednat o jeden souvislý text.

Dá se očekávat, že tato veřejná výměna názorů bude pokračovat i po skončení zasedání synody. Což je možná největším přínosem celého synodálního procesu, který můžeme vnímat i jako impuls k zahájení širšího rozhovoru uvnitř církve a to nejen na téma rodiny.

5. Mimořádná synoda o rodině a její poselství

Papež Bergoglio zahájil synodu slovy: „Synodní shromáždění tu nejsou proto, aby diskutovala o krásných a moudrých idejích nebo k tomu, aby se ukázalo, kdo je více inteligentní. Jsou tu proto, aby zlepšily kultivaci a péči o Pánovu vinici, aby pomohly uskutečnit Jeho sen, Jeho láskyplný plán pro Jeho lid. V tomto případě nás Pán žádá, abychom měli starost o rodinu, která byla od počátku integrální součástí Jeho láskyplného plánu pro lidstvo.“

Mimořádné zasedání biskupské synody o rodině je třeba vnímat jen jako část synodálního procesu a na celkové hodnocení je třeba počkat, přesto z dosavadního průběhu můžeme pozorovat závan něčeho nového, což některé znervózňuje a jiné povzbuzuje.

Vatikánské zahrady – pohled z kopule sv. Petra (foto: P. Kopeček)

Mimořádná synoda byla zakončena všeobecným zasedáním a přijetím textu *Poselství synodálních otců* křesťanským rodinám (tzv. *Nuntio*), byla také přednesena *Synodální zpráva* (tzv. *Relatio synodi*) a předána papeži. *Poselství synodálních otců* určené rodinám bylo schváleno více než 90% většinou synodálních otců. V tomto poselství čteme: „*Manželská láska je jedním z nejkrásnějších zázraků, děkuje rodinám za věrnost, víru, naději a lásku, které nabízejí světu.*“ „*Láska chce ze své podstaty trvat navždy*“, dále stojí v poselství. Poselství konstatuje, že manželská věrnost je dnes vystavena tvrdým zkouškám v důsledku individualismu, oslabení víry a každodenního shonu, jež nezřídka vyvolávají krize, které mohou vést k rozpadům manželství, k novým vztahům a dalším manželstvím, což z hlediska křesťanského přístupu vytváří komplikované a problematické rodinné situace. Synodální otcové se obracejí k „vládám a mezinárodním organizacím“ s důraznou výzvou, aby prosazovaly „práva rodiny.“ V poselství je zdůrazněno: „*Církev je stále otevřeným a pohostinným domem a neodmítá nikoho.*“

Do synodální zprávy, tzv. *Relatio synodi*, byly zapracovány doporučení z diskusních skupin, které jasně deklarovaly touhu dát odpovědi na základní otázky těm, kdo žijí v manželství, a kdo si je kladou. V sobotu 18. 10. 2014 na závěr synody měl závěrečnou řeč papež František, ve které mluvil o *Relatio synodi* a celém synodním procesu, který bude pokračovat na úrovni místních církví. Reflexe nad uvedenými tématy je formou přípravy na synodu 2015.

Papež v závěrečné řeči mluvil o pěti pokušeních církve ve vztahu k rodině:

- pokušení přísnosti – zahalit se literou zákona a pravdou Magistera,
- pokušení „zničující dobroty a vlídnosti“ – za každou cenu pomoci,
- pokušení proměnit kámen v chléb a chléb v kámen – odmítnout „nesnesitelné bratry a sestry“,
- pokušení sestoupit z kříže – uspokojit očekávání lidu,
- pokušení upravovat „depositum fidei“ – zavedení nejasného slovníku a zpochybnění.

Co přinesl vlastní dokument *Relatio synodi*?³ Publikovaný text má 62 článků a zahrnuje i tabulku s uvedenými výsledky hlasování. Bylo to papežovo přání, aby pro transparentnost a jasnost se uvedlo, kolik hlasů bylo souhlasných či nesouhlasných, bod po bodu. Při schvalování se hlasovalo po jednotlivých člancích a bylo potřeba 2/3 hlasů. Z celého textu na potřebnou dvoutřetinovou většinu nedosáhly tři odstavce, jsou číslovány 52, 53 a 55 a týkají se různých názorů na přijímání eucharistie rozvedenými a znovu sezdanými lidmi, dále tzv. duchovního přijímání a jak přistupovat k lidem s homosexuální orientací.

Co se týká rozvedených a znovu sezdaných lidí, velká většina přítomných hodnotila kladně odstavec, kde se píše, že jejich situace „*vyžaduje pozorné rozlišování a doprovázení ve velké úctě. Je nutné se vyhnout jakémukoliv jazyku a postoji, který jim dává pocit diskriminaci, a podporovat jejich zapojení do života společnosti. Péče o ně není pro křesťanské společenství výrazem oslabení víry a svého svědectví ohledně nerozlučitelnosti manželství, nýbrž naopak společenství vyjadřuje právě v této péči svou lásku.*“ Článek, kde se hovoří o jejím možném přístupu k eucharis-

3 Český překlad na <http://tisk.cirkev.cz/res/data/187/021052.pdf?seek=2>

tii, byl odhlasován menší než dvoutřetinovou většinou, 104:74. Poslední článek se týká homosexuálních párů, oproti původnímu návrhu zcela přepracován. Text uvádí: „*Nicméně muži a ženy s homosexuálními sklony mají být přijímáni s úctou a jemnocitem. 'Vůči nim je třeba se vyhnout jakémukoliv náznaku nespravedlivé diskriminace'* (citace z: Kongregace pro nauku víry, *Úvahy ohledně návrhů na právní uznání svazků mezi homosexuálními osobami*).” Tento článek nedosáhl potřebné dvoutřetinové většiny (odhlasován počtem 118 pro a 62 proti).

Důvod, proč tyto články neprošly je asi dvojitý: pro některé biskupy byly příliš radikální a pro jiné příliš neurčité a opatrné.

Relatio a celý synodní proces vychází z myšlenky, že věřící se postupně přibližují k plnému přijetí církevního učení a církev je doprovází s trpělivostí a pochopením. Je důležité ocenit pozitivní prvky i v „nedokonalých formách” mimo svátostné manželství. Dnešní pastorační rodiny spočívá v přijetí reality civilních manželství a mimo-manželských soužitích (kohabitací). Mnohdy tyto svazky prokazují stabilitu, hluboký cit a rodičovskou odpovědnost, tyto rysy takovýchto svazků mají být počátečním bodem pro dialog, který může vést ke svátostnému manželství. Dokument vyjmenovává situace párů, které se rozhodnou žít spolu bez manželství z ekonomických, kulturních důvodů nebo těch v Africe, které vstupují do tradičních manželství po „fázích“. Odpověď církve musí být ta, že bude mít pro tyto páry „dvěře stále dokořán otevřené”.

Když dokument pojednává o rozbitých rodinách, odloučených nebo rozvedených párech, říká, že církev se musí vyhnout postoji „všechno nebo nic” a místo toho se zapojit do trpělivého dialogu s takovými rodinami v duchu respektu a lásky. V jednání s rozvedenými a znovu sezdanými katolíky, dokument říká, se církev musí vyhnout diskriminačnímu jazyku. Péče o rozvedené není zpochybněním nerozlučitelnosti manželství, ale je uplatněním milosrdné lásky.

Mnozí na synodě volali po urychlení a zjednodušení procesu anulace manželství včetně možnosti „administrativního“ rozhodnutí o nulitě, učiněného místními biskupy bez nutnosti soudního procesu. Papež jmenoval komisi, která zkoumá tyto možnosti. Synoda zdůraznila otevřenost životu jako zásadní aspekt manželské lásky, doporučuje hlubší četbu *Humanae Vitae* a současně lepší propagaci přirozených metod plánování rodičovství. Nicméně dodává, že církev také musí „respektovat důstojnost osoby v morálním hodnocení metod kontroly porodnosti.”

Dokument volá po zlepšení přípravy na manželství a mluví o pastoračním doprovázení manželů, vybízí katolické komunity, aby pokračovaly v synodní diskuzi, jež má vyústit na řádné synodě v příštím roce.

Relatio již ve sněmovní síni vyvolala určitý rozruch, po jejím přečtení se přihlásilo o slovo 41 biskupů a někteří z nich požadovali vysvětlení některých bodů. Někteří se ptali, zda by do odstavce o homosexualitě neměla být zařazena zmínka o učení, že „některé svazky jsou nezřízené”; někteří biskupové zpochybnili myšlenkou, že pozitivní prvky mohou být nalezeny nejen ve svátostném manželství, ale také v neregulérních svazcích; jeden biskup se zeptal, co se stalo s konceptem hříchu; arcibiskup Gadecki, předseda Polské biskupské konference vnímá Relatio jako neakceptovatelné a mělo by se soustředit více na „dobré, normální a řádné” rodiny. Na tiskové konferenci kardinál Luis Antonio Tagle z Filipín zdůraznil, že tento text není finální verzí a dodal: „Drama tedy pokračuje”. Za pozornost také stojí, že Relatio ostře odmítla

koalice Pro-life organizací Voice of the Family, když ho označila za zradu, a útok na manželství a rodinu. Členy tohoto sdružení jsou také některé české organizace: CENAP, Hnutí Pro život ČR a Liga pár párů ČR.

6. LGBT komunita a církvev

Synodní dokument představuje změnu ve způsobu, kterým katolická církvev mluví o LGBT komunitě, na synodě zaznělo, že homosexuálně orientovaní lidé mají „dary a talenty, které mohou nabídnout křesťanské komunitě.“ Tato slova poukazují na změnu slovníku a milosrdného pohledu na takto orientované osoby. Na adresu homosexuálních partnerství zaznělo, že „aniž by byly popírány morální problémy spojené s homosexuálními svazky, je třeba poukázat na to, že existují případy, ve kterých vzájemná pomoc až do bodu obětavosti představuje cennou oporu v životě partnerů.“ Diskutovalo se ohledně připravenosti diecézí, farností a křesťanů, jak vnímat a přijímat LGBT komunitu. Jsme schopni přivítat tyto lidi a zaručit jim bratrský prostor v našich farnostech? Oni si často přejí setkání s církví, která jim nabídne vlídný domov.

Na synodě zaznělo, že „svazky osob stejného pohlaví nemohou být považovány stejného základu jako manželství mezi mužem a ženou“ a zároveň se označuje za „nepřijatelný nátlak vyvíjený na pastýře mezinárodními organizacemi, které podmiňují finanční pomoc zaváděním normativ inspirovaných genderovou ideologií“. Někteří biskupové účastníci se vatikánské synody o rodině řekli, že církvev by při diskuzi o sexuálních tématech měla přestat používat „příkrý jazyk“. Je vidět, že papežův apel na otevřenost při zahájení synody pomohl biskupům k pozornému naslouchání, projevení názoru a otevřenosti k novým způsobům myšlení.

7. Naslouchat světu, aby svět naslouchal nám

Na synodu bylo zdůrazněno, že rozvod je smutnou realitou s mnoha rozličnými příčinami a obviňovat z toho jeho oběti není řešením. Nikdo se nežení nebo nevďává proto, aby se následně rozváděl. Je to výzva k pokoře tváří v tvář skutečnosti rozpadu manželství, která není něčím novým, církvev nemůže vynucovat řešení založené na ideálu, který se v reálném světě vyskytuje zřídka. Neexistují jednoduché odpovědi. Prosté opakování církevního učení nic nezmění. V tomto smyslu se doporučuje myšlenka „graduality“. Povolit rozvedeným a znovu sezdaným katolíkům přístup k přijímání se může jevit jako akt milosrdenství, nevyřeší však to, co trápí rodiny. Synoda má odpovídat na fakta a pastorační výzvy dnešní doby. Nevyřešila krizi manželství, ale iniciovala seriózní dialog, který by měl pokračovat déle než do příštího roku.

Rodina je velmi cennou a důležitou součástí společnosti a církvev, proto synoda kladla velký důraz na otázku rozvedených. Všichni máme vnímat, že vedle otázky rozvedených a znovu sezdaných je stejně tak důležitý nový trend mezi mladými lidmi. Mladí lidé se neberou, žijí společně bez manželství. Co by měla dělat církvev? Vyhnat je ze své náruče, z kostelů a zpovědnic? Nebo by jim naopak měla porozumět a snažit se jim přinést Boží slovo? Dnes již nejde o jejich odsouzení, o zpětný pohled do starých dobrých časů či o otrocké opakování katechismových pouček o manželství. Církvev se nemůže oddělit od toho, co se děje kolem ní, nelze odsoudit dnešní

kulturu bez toho, aby se sama sebe zeptala, proč se pro lidi stalo tak obtížným svědčit o kráse rodiny.

V homilii 5. října papež František připomenul „špatné pastýře, kteří nakládají na lid břemena“, která sami nemusejí nést. František chtěl, aby synoda byla pozorná a milosrdná ve zkoumání opravdové zkušenosti rodin, včetně oněch zraněných a „neregulérních“ manželství. Evangelizace znamená být schopný obejmout, být nablízku a chápat ostatní. Nikdo nemá v úmyslu měnit církevní nauku, ale můžeme být citlivější k realitě lidských životů.

8. Co mimořádná synoda přinesla?

Měsíc po ukončení Synody o rodině už se papež František zaobírá přípravou na velkou synodu, která proběhne ve Vatikánu 4. - 25. října 2015. V polovině listopadu 2014 papež předsedal Řádné synodní radě, která se sešla na dvoudenním zasedání, aby dopracovala text, který bude v příštích týdnech zaslán všem biskupským konferencím světa. K závěrečné synodní zprávě „Relatio synodi“, odhlasované synodními otci 18. října, bude připojen určitý druh dotazníku, otázky a „požadavky na prohloubení“, kladené všem diecízím. Odpovědět se má „do Velikonoc“, tak aby bylo možno připravit Instrumentum laboris - pracovní text pro synodu 2015.

Připojený dotazník se soustředí na otázky, které byly diskutované na mimořádné synodě. Bude na uvážení biskupských konferencí, jak budou postupovat a zda do synodního procesu zapojí celou místní církev. Hlasováním neprošli tři paragrafy, přesto byly v závěrečné zprávě zveřejněny, což poukazuje na vůli, aby diskuze o nich pokračovala. Především na diecézní úrovni má probíhat péče o rozvedené a znovu sezdané,

Mimořádná biskupská synoda v Římě, konaná ve dnech 5. - 19. 10. 2014
(foto: tiskové středisko synody; www.vatican.va)

kteří jsou stále integrální součástí církve. Synoda otevřela otázky ohledně zlepšení přípravy na manželství. Poukázala také na pluralitu názorů v církvi, přičemž bych je nedefinoval přímo jako rozpory, což v pohledu na situaci dnešních rodin není nic neočekávaného. Základní otázkou však je zda tváří v tvář aktuální situaci rodin je třeba se soustředit na doktrínu nebo na milosrdenství. I mezi „pastýři“ jsou ti, kdo upřednostňují doktrinární prvky a objasnění, či teologické zdůvodnění, jiní preferují „lék milosrdenství“. Tato názorová pluralita se během synody projevila a mediálně zpracovaná rozvířila diskuzi mezi věřícími na celém světě. Mediální zájem a otevřenost diskuze, měly za důsledek, že mnozí preláti ve vztahu k vatikánské kurii opouštějí obvyklou zdvořilost římské „bella figura“.

Synoda přinesla transparentnost: denní tiskové konference s důkladným dotazováním novinářů a otevřené komentáře biskupů, např. kardinála Napiera, či kardinála Marxe. Byla zveřejněna průběžná zpráva i poznámky z pracovních skupin, závěrečný dokument se objevil na vatikánských webových stránkách okamžitě po hlasování i s připojenými počty hlasů. Tím, že papež František trval na zveřejnění nechválených paragrafů, je udržuje v diskuzi.

Ing. ThDr. Pavel Kopeček, Th.D., katolický kněz brněnské diecéze působící ve farnosti Podolí u Brna, odborný asistent na CMTF UP v Olomouci a předseda MSKA.

SVATBA NEBO MANŽELSTVÍ⁴

MILOŠ SZABO

O tom, jak chápe církev obsah pojmu „manželství“ a také o tom, jak tento pojem v dnešní společnosti ztrácí svou hodnotu, píše autor ve své knize *Manželství, to je také slib*:

„Ne každý, kdo chce po církvi totiž svatbu, chce rovněž i takové manželství, jak ho chápe církev a podle chápání církve i Bůh. Naopak kvůli dosažení svatby podle svých představ jsou mnozí ochotni i odpřisáhnout manželství, do kterého chtějí nakonec investovat mnohem méně než do samotných svatebních obřadů. Jakkoli to zní prapodivně, manželství se tak mnohdy stává pouze nevyhnutným důsledkem svatebního aktu. Protože se dnes po svatbě už málokdy zahajuje společný život (ten už funguje předtím), málokdy se začíná se společným hospodaře-

4 Viz.: SZABO, M., *Manželství, to je také slib*. Cesta, Brno: 2014, s. 144, ISBN 978-80-7295-179-6.

ním (to obvykle buďto je i před svatbou, nebo dokonce ani po svatbě nemusí nastat), jedině, co se svatbou mění, je jakýsi nicneříkající pojem v některých formulářích: stav. Vyprázdnění pojmu manželství dokládá i fakt, že se dokonce rodinný stav stále více vytrácí i z údajů, které má mít člověk uvedené ve svém průkazu totožnosti.

O svatbách obvykle tvrdíme, že jsou vesměs hezké až krásné. O manželstvích již se stejnými přívlastky poněkud šetříme. Vzhledem k svatbě je společnost stále vstřícnější, k manželství samotnému však stejnou vstřícnost neprojevuje. Stát dnes nabízí párům bezpočet možností, jak a kde si říct své „ano“. Už nejen v obřadních síních vlastní obce, ale podle svého výběru v podstatě kdekoliv na území státu. Svatební kulisou se tak může stát louka nad vesnicí, ruiny středověkého hradu, městský park s barevnou fontánou, sportovní bazén, nebo létající horkovzdušný balon. A aby variabilita těchto obřadů byla co nejpěstřejší, se stejnou vstřícností a překvapivě rychle rovněž odstraňuje předchozí manželství, ba dokonce i rozdílnost pohlaví. Ze ženatého se v průběhu jediného stání, jehož se nemusel ani účastnit, stane opět svobodný pro další svatbu a v některých zákonodárstvích se pro širší variabilitu svateb odstraňuje i pohlavní diferenciace. Liberální odpůrci klasického pojetí manželství následně usilují o to, aby jakékoli (a především materiální) výhody nebyly rezervovány pouze manželstvím, jejichž součástí je i schopnost otevřít se pro přijetí potomstva, ale komukoli, kdo žije s někým v jedné domácnosti. Dá se však dnes věřit tvrzení, že ti, co chtějí výhody z důvodu společné domácnosti, ji skutečně tvoří a zápis na úřadě není jen formalitou, která zároveň nevylučuje skrytou či otevřenou promiskuitu vztahů? Nestává se zejména v Evropě stát jen jednou z velkých firem či obchodních domů, jejichž marketinková oddělení již dávno vědí, že jim různé výhody a slevy přilákají vždy dost zákazníků? Čím to je, že kvůli výhodám běžně podvádíme nejen v dopravě a nejen v daňových přiznáních, ale i ve vzájemných vztazích? Tak se vlastně prohlášení o společném soužití, ať už se tomu říká podle církevního termínu manželství anebo jinou terminologií registrace partnerů, stává pouhým právním smluvním aktem, stvrzeným podpisy aktérů, dvou svědků a státního úředníka, jehož dodržování však potom nikdo nevyžaduje ani nekontroluje. Někdy ani ti, kterých se to týká. Nebylo by v souvislosti s naznačeným trendem proto logičtější a vskutku záslužnější udělovat výhody spíše těm, kteří společnou domácnost sdílejí proto, že si chtějí být nablízku ve státní či v nemoci, ale z různých příčin zůstali bez rodin? Přestože se termín registrované partnerství používá výlučně pro homosexuální páry, nabízí se legitimní úvaha, zda by tato možnost neměla být státem dána rovněž synovci se strýcem, dvěma stárnoucím kamarádkám nebo – proč ne – rovněž dvěma kněžím, kteří se i přes svou heterosexuální orientaci rozhodnou v důchodu společně stárnout a navzájem si nezištně pomáhat? Registrace a svatba by měly však zůstat podstatně jinými termíny, stejně jako partnerství a manželství. Církev se sice proti registrovaným partnerstvím pustila do lítého boje a různě ve světě vynakládá obrovské úsilí, aby jasně deklarovala jak jedinečnost heterosexuálních svazků, tak i nepřipustnost homosexuálního způsobu života, nicméně mnohem palčivějším problémem i pro církev samotnou je, že její členové nemají jasno, jaký je vlastně mezi zmíněnými pojmy (partnerství a manželství) rozdíl kromě druhotných sexuálních znaků těch, kteří stát žádají o jedno či o druhé.

Prýč jsou doby, kdy stačilo z kazatelen hřímat a hrozit tresty. Nastal čas sestoupit z kazatelen a přímo v terénu trpělivě a s láskou vysvětlovat komu, proč a jak Bůh

žehná, a také proč se manželství bere vždy vážně a nelze si je uzurpovat jen proto, že o ně někdo má momentálně enormní zájem. V případě manželství bychom si proto především my v církvi měli nejdříve ujasnit, zda víme, co vlastně bylo církvi svěřeno a co (nejen) v kostelích nabízíme. Přitom nejde nikterak o marginální otázku, ale o skutečně podstatnou záležitost. Budeme-li totiž znát bohatství své vlastní nabídky, pak ji můžeme lépe a srozumitelněji předkládat i těm, kdo o ni mají zájem. Není-li schopen prodavač dostatečně správně informovat zákazníka o svém zboží, pak o jeho služby pravděpodobně příliš dlouho nebude stát ani majitel obchodu, ani samotný kupující. V jednom středočeském městě na staré barokní faře visel banner, na němž místní katolická farnost po jakémsi prý americkém vzoru nabízela své služby.

Kromě důstojných pohřbů z kostela nejvíce lákala informace o svatbách v nezapomenutelném duchovním prostoru. Je však povolání kněze opravdu zredukováno na funkci obřadníka, slibujícího svým zákazníkům krásné a působivé obřady? I když riskuji kritiku z mnoha stran, troufám si proto v duchu výše napsaného vyslovit dvě závažné hypotézy: Každý, kdo se usnadněním rozvodů a prosazováním volných svazků zasazuje o liberalizaci manželství, ale zároveň z nějakého důvodu vystupuje proti takzvanému registrovanému partnerství, je tak trochu schizofrenní osobností, v níž se ukrývá buď vlastní sexuální nezralost či neujasněná identita, nebo dokonce homofobní nenávisť a základní absence skromnosti, v níž není schopen připustit, že mohou existovat lidé, kteří si možná také nevědí rady se sexuální orientací, již si dobrovolně nevybrali. Vždyť jaký je vlastně rozdíl mezi dvěma spolu žijícími muži či ženami a jakýmkoli heterosexuálním párem, který spolu žije bez jakýchkoli závazků, ba dokonce bez ochoty přijmout a vychovávat dítě? Nejde tak opravdu pouze o pohlaví, které se nachází od pasu dolů? Stejně tak každý, kdo aktivně bojuje proti registrovaným partnerstvím, ale zároveň tvrdí, že manželství před Bohem uzavřené je podstatně jiné než úřední občanský sňatek, je buď daleko od Ježíšova požadavku nesoudit, nebo dobře nerozumí obsahu slova manželství, jak ho chápe Kristova církev. Pod bojem přitom nemám na mysli nesouhlasné hlasování v parlamentu ani (podle mě správné) přesvědčení, že výhody jako půjčky či úlevy by měly být nabízeny nejen těm, kdo z jakéhokoli důvodu žijí ve společné domácnosti, ale těm, kteří jsou ochotni pro budoucnost národa i lidstva, a to i za cenu vlastních obětí a odříkání, přijmout a namáhavě vychovávat děti, jež budou jednou tvořit největší bohatství, na němž je přímo závislá budoucí existence konkrétního národa i celého lidstva. Přejde mi totiž zbytečným mrháním slov i energie bojovat proti registrovanému partnerství, které je diametrálně něčím jiným než manželství, které nabízí katolická církev, jež bude vždy a výlučně svazkem muže a ženy. V případě dvou pokřtěných půjde dokonce o svátost manželství.“

ICLic. Mgr. Miloš Szabo, farář v Praze na Žižkově, člen posttraumatické intervenční péče pro Policii ČR, dále působí u církevního soudu a v mnoha oblastech pastorační práce.

AKTUÁLNÍ OTÁZKY OCHRANY POČÍNÁJÍCÍHO LIDSKÉHO ŽIVOTA

KVĚTOSLAV ŠIPR, HELENA ŠIPROVÁ, DÁVID SZÁRAZ

Problematika umělých potratů se v poslední době stala u nás ožehavou. Byly povoleny chemické prostředky pro umělé ukončení těhotenství, došlo k uvolnění postkoitální hormonální antikoncepce do přímého prodeje bez lékařského předpisu a proběhla živá diskuse k návrhu na legalizaci infanticidy – záměrného ukončování života novorozenců, kteří přišli na svět s těžkou vrozenou vývojovou vadou. Na závěr roku rodiny věnujme těmto problémům pozornost.

Interrupce těhotenství a farmakologicky vyvolaný umělý potrat

V České republice stále platí zákon České národní rady o umělém přerušení těhotenství č. 66 z 20. 10. 1986. Platné jsou také vyhláška ministerstva zdravotnictví ČSR č. 75 z roku 1986 a metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví ČR z roku 1990, který měl sjednotit postup u případů umělého přerušení těhotenství ze zdravotních důvodů.

Označení umělého přerušení těhotenství je eufemismus zastírající drsnou skutečnost, že těhotenství, které bylo jednou „přerušeno“ (ukončeno), nemůže již nikdy pokračovat. Ve světové literatuře se běžně používá spíše termín umělý potrat (artificial abortion, případně induced abortion), zatímco spontánní potrat se označuje jako miscarriage.

V červnu 2014 byl na český farmaceutický trh uveden přípravek mifepriston, jehož používání v České republice bylo přes negativní prohlášení některých lékařů, psychologů, politiků i představitelů církve schváleno o rok dříve. Mifegyne byl Státním ústavem pro kontrolu léčiv registrován 25. 6. 2013 a Medabon 27. 6. 2013. Negativní postoj k registraci byl vyjádřen také v petici podepsané sedmdesáti tisíci občany.

Stojí za pozornost, že k registraci přípravků Mifegyne a Medabon, které se používají k vyvolání umělého potratu, u nás došlo nedlouho po tom, kdy v renomovaných zahraničních časopisech byly publikovány zprávy o závažných vedlejších účincích farmakologického potratu. Byly zveřejněny zprávy prokazující, že po farmakologickém potratu se vyskytuje výrazně více komplikací než po umělém potratu provedeném chirurgickým zákrokem. Pokus o vyvolání potratu mifepristonem také častěji selhává a zákrok se pak opakuje, zpravidla již chirurgickou cestou¹. Příčinou úmrtí žen po potratu provedeném mifepristonem byla nejčastěji infekce².

Mifepriston, původně nazvaný RU-486, byl objeven ve Francii v osmdesátých le-

1 Niinimäki, M. aj. Immediate complications after medical compared with surgical iabaseiv of pregnancy, *Obstet. Gynecol.* 2009, 114, č. 4, s. 795-804.

Goldstone, P. aj., Early medical abortion using low-dose mifepristone followed by buccal misoprostol: a large Australian observational study. *Med. J. Aust.* 2012, 197, č. 5, s. 282-286.

Mulligan E. Mifepristone in South Australia. *Australian Family Physician*, 2011, 40, č. 5, s. 342-345.

2 Greene, M. F. Fatal Infections Associated with Mifepristone-Induced Abortion. *New England Journal of Medicine*, 353, 22, 2005, Dec. 1, s. 2317-2318.

tech³ a Francie je dosud jedinou zemí, ve které je farmakologický potrat častější než potrat chirurgický. Z etického hlediska jistě není rozhodující, zda byl umělý potrat proveden chemicky nebo chirurgicky. Existuje však reálné nebezpečí, že pro požití „léku“ se žena bude rozhodovat ochotněji.

Oprávněnost zavedení dalšího způsobu provádění umělých potratů byla odůvodňována poukazem, že počet registrovaných „přerušení těhotenství“ u nás klesá⁴. Přitom se ovšem zpravidla vychází z vysokého počtu potratů, k němuž došlo po liberalizaci potratových předpisů v roce 1986 (Zákon ČNR č. 66/1986 Sb. a vyhláška MZ ČSR č. 75/1986 Sb.). V roce 1986 bylo v České republice uskutečněno 83 564 umělých

PROGRAM září 2014 – leden 2015

**KRAJINOU
RODINNÉHO
ŽIVOTA**

**nabídka programů
Centra pro rodinu
a sociální péči**

Akademie třetího věku v Brně dlouhodobě spolupracuje s Centrem pro rodinu a sociální péči, které nabízí množství programů pro rodiny. Pozvánka k programu Krajinou rodinného života

potratů, v roce 1987 107 717 umělých potratů a v roce 1988 dokonce 110 031 umělých potratů. Oproti skutečnosti v roce 1986 se tedy počet umělých potratů v roce 1987 zvýšil o 29 procent a v roce 1988 dokonce o 34 procent.⁵

Psychologický vliv liberalizace potratových předpisů postupně klesal a pozvolna docházelo k postupnému poklesu počtu umělých potratů, v posledních letech jen mírnému: v roce 2011 se počet uskutečněných umělých potratů dokonce o něco zvý-

3 Šipr, K., RU-486 – mýty a skutečnost. Scripta bioethica, 1994, č. 10, s. 10-24.

4 <http://zpravy.idnes.cz/on-line-s-ministrem-zdravotnictvi-hegerem-fjd-/odpovedi.asp?t=HEGER3>).

5 Zdravotnická statistická ročenka 2012. Údaje dostupné také na: <http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/potraty>.

šil. Stále ovšem umělé ukončení těhotenství patří u nás mezi nejčastěji prováděné gynekologické výkony. V roce 2012 bylo v České republice uměle ukončeno 23 032 těhotenství, mezi žadatelkami o umělý potrat převažovaly ženy se dvěma dětmi. Na 1000 živě narozených dětí v roce 2012 u nás připadalo 212,1 umělých potratů.⁶

V roce 2013 bylo v České republice provedeno 22 714 umělých potratů, nejčastěji u žen svobodných, u žen se středoškolským vzděláním a u žen se dvěma dětmi. Zřetelně u nás přibývá samovolných potratů.

Z mezinárodního hlediska je potratovost v České republice bohužel stále vysoká, zejména při srovnávání se západoevropskými zeměmi, to ovšem platí pro většinu zemí bývalého východního bloku⁷. Nepochybně se zde až dosud projevuje vliv morální devastace, ke které došlo během čtyřiceti let totalitárního režimu.

Umělý potrat a výhrada svědomí

Etické problémy spojené s umělými potraty se bezprostředně dotýkají pracovníků ve zdravotnictví. Dosud spíše jen výjimečně může vykonávat profesi gynekologa lékař, který odmítá jakoukoli přímou účast na provádění umělých potratů. Situaci by mělo vyřešit vydání zákona o zdravotnických službách (Zákon č. 372/2011 Sb.), který se otázkou zabývá v paragrafu 50 svými ustanoveními o právu uplatnit výhradu svědomí. K aktuálnosti problému přispěla také registrace farmakologických přípravků s obsahem mifepristonu Státním ústavem pro kontrolu léčiv.

Právo na uplatnění výhrady svědomí je obsaženo v legislativě mnoha států a opírá se o Všeobecnou deklaraci lidských práv (zejména její článek 18), o Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (článek 9) a o Chartu základních práv Evropské unie (článek 10). Parlamentní shromáždění Rady Evropy přijalo v roce 2010 rezoluci číslo 1763, v jejímž prvním článku se praví: „Žádná osoba, nemocnice nebo instituce nesmí být nucena ani jakkoli diskriminována za odmítnutí vykonat nebo asistovat při potratu, eutanazii nebo jednání, které vede k usmrcení lidského zárodku.“⁸

Požadavek na vyloučení diskriminace za odmítnutí spoluúčasti při potratu bohužel není v České republice respektován. Paragraf 50 zákona č. 372/2011 Sb. totiž poskytovatelům zdravotnických služeb ukládá povinnost „zajistit“ jiného zdravotnického pracovníka nebo jiného poskytovatele zdravotních služeb, který odmítanou „službu“ poskytne.

Svízelná situace nedávno u nás dolehla také na lékárníky po rozhodnutí o právu na zakoupení přípravků postkoitální antikoncepce bez předložení lékařského předpisu. Po lékárníkovi, který odmítne vydat antikoncepční prostředek s abortivním účinkem, se požaduje, aby zjistil, která lékárna v nejbližším okolí má požadovaný přípravek postkoitální antikoncepce na skladě a ženě jej vydá. Pracovníky lékáren, kteří odmítají podílet se na možném potratu vyvolaném postkoitálním antikoncepčním prostředkem, přivedla nová situace k založení občanského sdružení Lékárníci pro život. Po registraci přípravků s obsahem mifepristonu ovšem postihují lékárníky

6 Aktuální informace Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky ze 24. 4. 2014, dostupné na <http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/potraty>.

7 European health for all iabase, duben 2014, dostupné na: <http://data.euro.who.int/hfad/>.

8 Rezoluce č. 1763 Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 17. 10. 2010.

další problémy, zejména farmaceuty pracující v nemocničních lékárnách. Nelze přehlédnout, že jde o zcela nové etické problémy, se kterými dnešní lékárníci na začátku svého studia naprosto nepočítali.

Evropská unie a ochrana života

Diskuse o rozsahu pravomocí, které mají být z členských států přeneseny na centrální evropské instituce, jsou nepochybně legitimní. Z pohledu bioetiky je třeba hodnotit mimořádně pozitivně rozsudek, který v roce 2011 vynesl Evropský soudní dvůr v kauze Oliver Brüstle versus Greenpeace. Podle jeho znění je totiž potřeba každé oplozené lidské vajíčko považovat za lidské embryo.⁹

Šlo o zlomové rozhodnutí, o které se mohli opřít právníci a bioetici respektující potřebu chránit lidský život od okamžiku početí. Připravili a v květnu 2012 zveřejnili evropskou občanskou iniciativu Jeden z nás. Iniciativa se u občanů států Evropské unie setkala s neobyčejnou podporou. Ve stanoveném čase se podařilo pod petici shromáždit podstatně víc podpisů, než je podmínka stanovená k tomu, aby se Evropská komise obsahem evropské občanské iniciativy povinně zabývala. Podněty obsažené v evropské občanské iniciativě Jeden z nás Evropská komise svým rozhodnutím z března 2014 bohužel nepodpořila. Námaha spojená se shromažďováním podpisů ovšem nebyla vynaložena nadarmo: stanovisko občanů států EU se projevilo jednoznačně.

Pro občany České republiky zůstane evropská občanská Iniciativa Jeden z nás připomínkou váhavosti, se kterou se k jejímu šíření u nás zpočátku přistupovalo. Ale také svědectvím obětavosti a nadšení těch, kteří se v závěru postarali o to, že při plnění náročného úkolu Česká republika celkově dobře obstála.

Proti cílům hnutí zaměřených na ochranu života směřoval návrh usnesení Evropského parlamentu o sexuálním a reprodukčním zdraví a právech, který v roce 2013 připravila a předložila předsedkyně Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví, portugalská poslankyně Edite Estrela¹⁰. Poslanci Evropského parlamentu svým hlasováním požadavek na neomezený přístup k potratům a antikoncepci nepodpořili. Přesvědčili jsme se, že má význam kontaktovat své zástupce v institucích Evropské unie. Snad se také ukázalo, proč věnovat pozornost výběru poslanců do Evropského parlamentu.

Parlamentní shromáždění Rady Evropy a infanticida

V Časopise zdravotnického práva a bioetiky byl nedávno otištěn článek Miroslava Mitlöhnera K právním a etickým problémům spojeným s narozením těžce malformovaného jedince.¹¹ Požadavek na ukončení „nehodnotného“ života dítěte, které se narodilo se závažnými malformacemi, odůvodňuje autor příspěvku poukazem na to, že naše společnost se dokázala vypořádat s problémem přerušování nežádoucího těhotenství. Musí tedy nalézt odvalu souhlasit také s ukončením života dítěte, jehož

9 Rozsudek Soudního dvoru z 18. 10. 2011, viz <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de3dd54c481eb0473a80d4f00c6c994352.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Ob3aKe0?text=&docid=111402&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=94760>.

10 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0306+0+DOC+XML+V0//CS>.

11 Mitlöhner M.: K právním a etickým problémům spojeným s narozením těžce malformovaného jedince. Časopis zdravotnického práva a bioetiky, 2014, č. 1, s. 48 – 54.

psychický život „je jen velmi málo podobný lidskému“. Určitá netečnost k osudu nenarozených se tedy stala argumentem k prosazení beztrestnosti zabití novorozence se zdravotním postižením. V tomto světle nabývají aktivity hnutí zaměřených na ochranu nenarozeného života na významu.

Návrh na legalizaci infanticidy, kterou označil autor termínem „časná eutanazie“, si vyžádá podrobnější rozbor. Zde uvedme alespoň slova rezoluce, kterou v lednu 2012 přijalo Parlamentní shromáždění Rady Evropy: „Vždy je nutno zakázat eutanazii jako úmyslné zabití lidské bytosti k jejímu údajnému prospěchu, ať již jde o aktivní čin nebo o upuštění od život udržující aktivity.“¹²

Závěr

Nové poznatky biologie a medicíny přinesly dostatek důkazů, že lidské embryo je již od početí samostatným jedincem. Přesto se vysoký počet umělých potratů stal realitou všedního dne. Údajný souhlas společnosti se současnou potratovou praxí byl v odborném časopise nedávno uveden jako argument pro prolomení zákazu eutanazie v ČR.

Akademie třetího věku, přednášky v Brně, (foto: z archivu K. Šipra)

12 <http://www.assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta12/ERES1859.htm>

HOLISTICKÝ POHLED NA ZDRAVÍ

PAVOL RENDEK, HELENA ŠIPOVÁ, KVĚTOSLAV ŠIPIR

„Zdraví není všechno,
ale všechno ostatní bez zdraví
nestojí za nic.“

Dr. Halfdan Mahler

Přejeme-li si navzájem zdraví, dáváme najevo svou náklonnost. Zdraví není jen nepřítomností nemoci, jde spíše hodnotu obecně humánní.

Definice zdraví

S vymezením termínu „zdraví“ jsou potíže, jak tomu ostatně u obecných pojmů bývá často. Snadněji vyjádříme, co slova láska, štěstí nebo přátelství neznamenají, než vysvětlíme, co těmito pojmy rozumíme.

Neznámější definice zdraví je bezpochyby uvedená v Ústavě Světové zdravotnické organizace: Zdraví je stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody a nejen nepřítomnost nemoci nebo vady.¹

Zmíněná definice je často kritizována, nejde však o definici ve vlastním slova smyslu, ale spíše o představení cíle, ke kterému by se Světová zdravotnická organizace měla orientovat.²

Pro vědecké účely bývají vytvářeny operační definice zdraví, dobře srozumitelnou je zejména definice Adolfa Žáčka: Zdraví je relativně optimální stav tělesné, duševní a sociální pohody při zachování všech životních funkcí, společenských rolí a schopnosti organismu přizpůsobit se měnícím se podmínkám prostředí.³

Kromě tělesné, psychické a sociální dimenze zdraví bývá upozorňováno také na potřebu brát v úvahu aspekty spirituální. Pod termínem duchovní zdraví se rozumí především harmonie ve spirituální oblasti, chuť žít, angažovat se, vytvářet hodnoty. U nás na potřebu brát ohled na spirituální aspekty zdraví upozorňoval zejména Adolf Slabý,⁴ ze zahraničních autorů již dříve například Benedict Ashley⁵ a nedávno M. P. Faggioni.⁶

Některým kritikům vadí v definici zdraví podle Světové zdravotnické organizace

1 „Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity“. Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference. Official Records of the World Health Organization, no. 2, p. 100, New York, 1946.

2 „Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity“. Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference. Official Records of the World Health Organization, no. 2, p. 100, New York, 1946.

3 HOLČÍK J., ŽÁČEK A., KOUPILOVÁ I.: *Sociální lékařství*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 32.

4 HOLČÍK J., ŽÁČEK A.: *Sociální lékařství I*. Brno: Masarykova univerzita, 1991, s. 239

5 „Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity“. Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference. Official Records of the World Health Organization, no. 2, p. 100, New York, 1946.

6 ASLEY B., O'ROURKE K.: *Health Care Ethics. A theological Analysis*. Washington: Georgetown University Press, 1997, s. 22.

hlavně označení úplná pohoda (complete well-being). Dosažení „úplné“ pohody či „úplného“ zdraví je totiž sotva představitelné (Daniel Callahan).⁷ M. P. Faggioni navíc upozorňuje, že koncepce zdraví jako kompletní pohody zahrnuje sekularizovanou vizi zdraví a iluzorní přesvědčení, že člověk si může vlastními silami obstarat a dosáhnout dokonalé dobro již na této zemi.⁸

Celostní pohled

Holistický (celostní) přístup ke zdraví chápe člověka jako integrovaný celek, jednu tu ve svých složkách bio-psycho-spirituálních. Lékařská péče má být zaměřena nejen na léčbu příznaků, ale také na odstranění příčin. Tentýž příznak přitom může mít (a obvykle má) více příčin.

Holistické pojetí zdraví má i své lingvistické odůvodnění. Anglické slovo health etymologicky souvisí nejen s termínem healing, ale také se slovy holiness (svatost, posvátnost) a wholeness (celistvost). V němčině slovo heil znamená zdravý, celý a heilig svatý, posvátný. Ve francouzštině lze najít obdobu: sain znamená zdravý a saint svatý. Zajímavý lingvistický postřeh připomínal Marek Vácha:⁹ slovo zdravý snad původně znamenalo „jsoucí z dobrého dřeva“.

Zdraví je třeba pojímat komplexně s jeho složkou subjektivní i objektivní, a není ani hodnotou pouze biologickou, nýbrž také všeobecně lidskou. Je pokládáno za jeden z důležitých předpokladů plného a kvalitního lidského života. Navzdory pluralitě svých dílčích rozměrů tvoří člověk jeden celek, všechny jeho dimenze se nacházejí ve vzájemné integraci a žádná z nich nemůže být zcela uzdravena, aniž by byly uzdraveny ostatní¹⁰.

Termín holistická medicína bývá někdy spojován s „alternativními“ přístupy k léčení nemocných, avšak neprávem. Pro současnou („západní“) medicínu je skutečně charakteristické rozdělení péče o nemocné do mnoha specializovaných oborů, to však nutně neznamená nevnímání souvislostí mezi různými dimenzemi lidské bytosti. V posledních desetiletích dochází k renesanci praktického a rodinného lékařství jako protiváhy „organové“ medicíny a prosazuje se celostní pohled na nemocného. Významná role přitom připadá také křesťanské antropologii.

Závěr

Zdraví má složku tělesnou, psychickou, sociální i spirituální, avšak pouze v integritě dílčích aspektů může být člověk zdravý. Zdraví nevzniká ve zdravotnických zařízeních, ale v rodinách a všude tam, kde lidé žijí.

7 FAGGIONI M. P.: *Život v našich rukách. Manuál teologické bioetiky*. Spišská Kapitula: 2009, s. 191.

8 CALLAHAN D. (1973): „The WHO definition of ‚health““. *The Hastings Center Studies* 1 (3): 77–87.

9 FAGGIONI M. P.: *Život v našich rukách. Manuál teologické bioetiky*. vyd. 2., Spišská Kapitula: 2009, s. 194.

10 VÁCHA M., KÖNIGOVÁ R, MAUER M.: *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012, s. 64.

PŘÍPRAVA NA STÁŘÍ – A JE POTŘEBNÁ?

HELENA ŠIPOVÁ, KVĚTOSLAV ŠIPIR

*„Mládí není období života,
ale duševní stav.“*

Johann Wolfgang Goethe

Stáří přijde samo. Na nás však do značné míry záleží, jak je budeme prožívat, a jaká role nám bude v tomto období našeho života přisouzena. Naše společnost se mění. Úloha seniorů se zvyšuje nejen s přibýváním jejich počtu, ale také se změnou jejich poslání a s odpovědností, která se jim přisuzuje.

V populaci přibývá starých lidí

Celosvětově i v české populaci výrazně přibývá osob vyššího věku. Jestliže v roce 1930 průměrný očekávaný věk obyvatel bývalého Československa činil jen něco málo přes 50 let, v roce 2012 v České republice vzrostla naděje na dožití při narození u mužů na 75,0 let a u žen na 80,9 let.

Podle demografické prognózy zpracované Českým statistickým úřadem bude v roce 2050 žít v České republice přibližně půl milionu občanů ve věku 85 a více let. A podle předpovědi zpracované Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy bude naděje dožití při narození v roce 2050 činit pro muže 82 let a pro ženy 86,7 let.

V roce 1995 u nás poprvé v historii počet šedesátiletých a starších převýšil počet obyvatel mladších patnácti let a od té doby se podíl osob ve věku 0 – 14 let stále zmen-

Akademie třetího věku, přednášky v Brně, (foto: z archivu K. Šipra)

šuje a podíl šedesátiletých a starších naopak zvyšuje. Odhaduje se, že celosvětově se do roku 2025 počet obyvatel země ve srovnání s rokem 1950 ztrojnásobí, avšak počet osob starších šedesáti let zpětínásobí a počet lidí osmdesátiletých a starších dokonce zosminásobí.

Proč se vzdělávat také ve vyšším věku

Vzdělávání napomáhá rozvíjet dary, kterých se člověku dostalo. Termín vzdělání se odvozuje od slovesa „dělat“, tedy činit, konat, být aktivní. Vzděláním se zdokonaluje to, co zde už bylo, jde tedy o tvárnění. Řeční filozofové spatřovali cíl života a veškerého lidského vývoje ve vědění, člověk vědoucí se jim zdál být člověkem ctnostným. Dnes si více uvědomujeme, že člověk vzdělaný není nutně také člověk ctnostný. Přesto také víme, že vzdělání umožňuje lépe plnit role, které máme v životě plnit.

Prodlužování lidského věku zdůvodňuje, proč se máme na život ve vyšším věku připravovat, a to již na vrcholu svých životních sil. Žije-li člověk déle, může lépe a snadněji využívat poznatků, které během svého života získal.

Změnila se role starého člověka v rodině i ve společnosti a zvyšují se také poža-

Pravidelným přednášejícím na akademii třetího věku je brněnský biskup Mons. Th.Lic. Vojtěch Cikrle (foto: z archivu K. Šipra)

ním návyků životosprávy vhodné i ve stáří. Cílená příprava na aktivní stáří zahrnuje také hledisko psychologické, které usnadňuje pochopit stáří jako nedílnou součást života a akceptovat roli, která nás čeká ve stáří. Hledisko sociologické podporuje vytváření přátelských vztahů s lidmi mimo vlastní pracoviště, odůvodňuje pěstování osobních zájmů a zdůrazňuje význam mezigeneračních kontaktů.

Akademie třetího věku

V posledním desetiletí se u nás výrazněji živě rozvíjí hnutí Akademií třetího věku. Jejich posláním není jen poskytovat znalosti ale také stimulovat k osvojení životního

stavky na spoluodpovědnost starých lidí. Bylo prokázáno, že mechanismy stárnutí jsou sice zakódovány geneticky, ale rychlost a typ stárnutí jsou ovlivnitelné vnějším prostředím, a tedy také způsobem života. Receptis na spokojené stáří si píše každý sám.

Životní období po získání nároku na starobní důchod se často nazývá třetí věk. Tak jako se všichni připravují na životní povolání, měli bychom se připravovat také na třetí období svého života.

Příprava na aktivní stáří má zahrnovat hledisko biologické, především osvoje-

stylu vhodného také pro vyšší věk a vytvářet příležitosti k navazování kontaktů mezi seniory. Již čtvrtým rokem pořádá Brněnská akademie třetího věku kurzy Spirituální dimenze člověka, jejichž přednášky probíhají v Brně v Bakalově sále na Žerotínově náměstí každý druhý pátek odpoledne, v akademickém roce 2014/2015 ve dvou na sebe navazujících bězích.

V kurzech Spirituální dimenze člověka se probírají témata teologická, psychologická, filosofická a historická, ale také otázky z oblasti medicíny, umění a politologie. Přednášejí vysokoškolští učitelé z Masarykovy univerzity a Univerzity Palackého v Olomouci i odborníci z praxe. Mezi témata letošního akademického roku patří Křesťanská naděje a třetí věk (biskup Mons. Vojtěch Cikrle), Duch Boží v našem životě (převor Prokop Siostrzonek), Josef Toufar a babičtí mučedníci (Mons. Jiří Mikulášek), Nový ateismus a jeho představitelé (prof. Jiří Vácha), Víra a rozum (dr. Eduard Krumpolc), Jak zvládat duchovní poranění (prof. Vladimír Smékal), Psychoterapie, nebo zpověď a duchovní vedení? (Mgr. Jindřich Kotvrda), Sjednocující se Evropa, politika a náboženství (doc. Stanislav Balík), Církev a nacismus (dr. Radomír Malý), Duchovní a mocenská centra Velkomoravské říše (prof. Josef Unger), Nový zákon a láska jako nejvyšší hodnota (prof. Ladislav Tichý), Duch svatý v mém životě (Mgr. Jiří Rous), Pozitivní psychologie (doc. Alena Slezáčková), Duševní hygiena seniora (prof. Květoslav Šipr). V programu jsou také exkurze do Moravské galerie a Krajem babických mučedníků k výročí úmrtí P. Jana Buly.

Pro zájem o účast byly přednášky přeloženy do většího sálu, takže se vytvořily podmínky pro přijímání dalších zájemců. Podrobnější informace na www.bioetika.cz, AV3@bioetika.cz a tel. č. 548 527 262.

Akademie třetího věku, přednášky v Brně, (foto: z archivu K. Šipra)

Cesta ke zdraví

Brněnská akademie třetího věku navázala spolupráci s brněnskými zdravotnickými institucemi a od začátku příštího roku bude zahájen kurz, jehož cílem je podpora zdraví v dimenzi tělesné, duševní i duchovní. Posluchači uslyší přední představitele brněnského zdravotnictví, k jejichž přednostem patří především schopnost navázat živý kontakt s těmi, ke kterým hovoří. Přednášky se konají rovněž ve velkém Bakalově sále, Žerotínovo nám. 6.

V pátek 16. ledna ve 13 hod. promluví přednosta Interní kardiologické kliniky v Brně-Bohunicích prof. Jindřich Špinar na téma Je srdeční infarkt osudový? Další přednášky pak následují ve dvoutýdenních intervalech. Mezi zařazená témata patří Co nového ve výživě (prof. Zuzana Derflerová Brázdová), Proč sledovat krevní tlak (prof. Miroslav Souček), Smysl života a cesta ke zdraví (prof. Vladimír Smékal) a Co je to šedý a zelený zákal (doc. Šárka Skorkovská).

Přednáškový kurz Cesta ke zdraví bude zakončen předáním diplomů. Do kurzu je možno se přihlásit osobně v recepci Centra pro rodinu a sociální péči, Brno, Josefská 1, případně prostřednictvím internetu na www.a3vbrno.cz.

Závěr

Česká populace stárne a příprava na život ve vyšším věku se stává stále naléhavěji potřebnou. Mezi osvědčené formy vzdělávání seniorů patří akademie třetího věku, ve kterých probíhají kurzy Spirituální dimenze člověka a Cesta ke zdraví.

Literatura

ADAMEC P., KRYŠTOF D.: Univerzity třetího věku na vysokých školách. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

ČERNUŠKA P. POSPÍŠIL C.: Interdisciplinární úvod do četby Kompendia sociální nauky církve. Brno: L. Marek, 2009.

POKORNÁ A.: Komunikace se seniory. Praha: Grada, 2010.

ŠIPR K.: Jak zdravě stárnout. Rosice: Gloria, 1997.

Prof. ThLic. MUDr. Květoslav Šipr, CSc. pracuje na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

MUDr. Helena Šiprová je lékařkou Fakultní nemocnice U sv. Anny v Brně.

Etické aspekty léčby bolesti

Jiří EHRMANN

Tématem *XV. bioetické konference*, kterou 4. 10. 2014 uspořádala olomoucká pobočka Moravsko-slezské křesťanské akademie ve spolupráci s Olomouckým arcibiskupstvím, Etickou komisí LF UP a FN Olomouc a Museem umění Olomouc, bylo Etické aspekty léčby bolesti. Záštitu nad konferencí převzal Mons. Jan Graubner, arcibiskup olomoucký. Účastníci, kteří téměř zaplnili konferenční sál Arcidiecézního musea, vyslechli 6 přednášek významných našich odborníků, kteří se léčbou zejména chronické bolesti zabývají teoreticky i prakticky. Společným motem všech přednášek bylo: „**neléčit bolest je neprofesionální, neetické a nelidské**“.

Úvodní sdělení „Jak se může člověk rozvíjet v bolesti“ přednesl P. MUDr. Mgr. Lukáš Fošum OP. Již v knize Starého zákona se Jób táže proč on jako spravedlivý, musí trpět. K lidskému rozvoji a lidskému naplnění (human flourishing a human fulfillment) utrpení patří a bolest je jeho součástí. Bolest ale není „věcí dobrou“, zejména chronická bolest somatická a je nutné ji vždy léčit. Nicméně, bolest se také může stát příležitostí k hledání smyslu života.

Dlouholetý předseda Společnosti pro studium a léčbu bolesti ČLS JEP MUDr. František Neradilek nazval svoji přednášku „Bolest – příznak i nemoc“. V její první části uvedl historii multi-disciplinárního vědního oboru „algeziologie“, bez kterého se již moderní medicína neobejde a její „otce zakladatele“ amerického anesteziologa Johna Bonicu (1917-1994), kanadského psychologa Ronalda Melzacka (1929), britského neurologa Patrika Waalu (1925-2001) a naše pionýry algeziologie prof. Šourka a doc. Drábkovou. V druhé části přednášky hovořil o vlastních zkušenostech s léčbou bolesti opřených o mnohaletou klinickou praxi.

„Léčba bolesti“ patří mezi nejzákladnější zdravotnické výkony poskytované nemocným v hospicích. Tak také nazval svoji přednášku doc. MUDr. Miroslav Kala, CSc. z Hospice na Svatém Kopečku. Ukázal, s jakou profesionalitou je tam léčba poskytována. To mimo ostatní vyplývá z práva každého člověka na léčbu bolesti a na její uznání (je to také obsaženo v Katechismu katolické církve čl. 2279). Zdůraznil, že bolest zejména u maligních chorob je třeba léčit kontinuálně a nečekat až když nemocný o lék požádá.

Následující přednášky prezentovali pracovníci z Fakultní nemocnice Olomouc. Prim. Marek Pieran „Léčba chronické a akutní bolesti“ a Regina Popková „Pohled sestry na léčbu bolesti“ oba z ambulance pro léčbu bolesti FNOL. Třetí sdělení přednesl odborný asistent MUDr. Zdeněk Mrozek, Ph.D. z Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny LF a FN Olomouc, který je také viceprezidentem ČLK. Přednesl sdělení „Péče o chronické pacienty v ambulanci pro chronickou léčbu bolesti“. Ve všech třech přednáškách se prolínala patofyziologie bolesti indikace léčby a léčebné možnosti konservativní, invazivní event. alternativní, o kterých se hovořilo zejména v diskuzi. MUDr. Mrozek navíc zmínil legislativní otázky léčby bolesti, jak to vidí z pozice vysokého funkcionáře ČLK.

Odborný program konference připravila MUDr. Yvona Hřčková z I. interní kliniky kardiologické LF a FN Olomouc a konferenci moderoval předseda olomoucké po-

bočky MSKA PhDr. Roman Zaoral. Ten mohl asi za všechny účastníky konstatovat, že se konference vydařila a bude patřit k těm nejúspěšnější ze všech, které se konaly.

V Olomouci 14. 10. 2014

Prof. MUDr. Jiří Ehrmann, CSc. je profesorem pro obor vnitřní nemoci. Od roku 1968 pracuje na II. interní klinice Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kam nastoupil jako sekundární lékař. Později pracoval jako asistent, docent a profesor. V letech 1998–2005 byl přednostou kliniky. V současné době je na II. interní klinice pověřen vedením výuky.

Bazilika sv. Petra ve Vatikánu (foto: P. Kopeček)

PROČ JSOU ODPŮRCI CÍRKEVNÍCH RESTITUCÍ TOLIK SLYŠET?

MILOŠ GREGOR

Jsou to dva roky, kdy se církvím dostalo snad největší pozornosti za dobu samostatné České republiky. A právě tento odstup nám skýtá příležitost ohlédnout se zpět a bez přehnaných emocí zhodnotit, co se vlastně v létě a na podzim roku 2012 událo, a proč byli odpůrci zákona o majetkovém vyrovnání státu s církvemi tolik slyšet.

Během uplynulých 25 let bylo téma církví, náboženství a duchovního života mezi českými politiky redukována na otázku majetkového vyrovnání státu s církvemi. Média ale i samotní politici navíc tuto agendu často zužují na „církevní restituce“. Pokud se tedy v české politice setkáme s tématem církví, v naprosté většině případů se mluví o církevních restitucích. To samozřejmě neplatí bezvýhradně, ale určitý obrázek o tom, jak politici na církevní a náboženské instituce a organizace pohlížejí, si díky tomu můžeme vytvořit. Proč k tomuto zjednodušení dochází? A proč se stala právě problematika majetkového vyrovnání pro politiky a média tak přitažlivou?

Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, který vešel v platnost k 1. lednu 2013, má tři základní body. Církvím a náboženským společnostem bude vrácen majetek v hodnotě 75 miliard Kč a za majetek, který nelze z různých důvodů vrátit, stát vyplatí finanční náhradu 59 miliard Kč. Tato náhrada bude církvím vyplácena postupně po dobu 30 let. Posledním bodem je postupné snižování státních dotací pro církve až na nulu. Církvím by tak měl být navrácen majetek, případně vyplaceny náhrady, díky čemuž se stanou nezávislými na státních penězích. Státu naopak postupně odpadne břemeno jejich stálého financování. Tento zákon byl schválen a přijat tehdejší vládní koalicí ODS, TOP 09 a VV (resp. LIDEM). Mezi zastánce zákona tak logicky patří zejména TOP 09 a KDU-ČSL (která toho času sice nebyla zastoupena v Poslanecké sněmovně, ale dlouhodobě vyřešení této otázky podporovala), mezi nejhlasitější odpůrce pak KSČM, ČSSD a nově i ANO. Podle průzkumů veřejného mínění mezi voliči téměř všech stran převažují odpůrci zákona. Výjimku tvoří pouze voliči KDU-ČSL, mezi nimiž najdeme více podporovatelů než odpůrců zákona. Pro přiblížení kontextu doby se podívejme na argumenty odpůrců a zastánců tohoto zákona. Pro zjednodušení vyberme argumenty dvou stran, které se do debaty o zákonu nejvíce zapojovaly - ČSSD a TOP 09.

ČSSD: Dar, který zadluží stát, TOP 09: Napravení křivd

Před dvěma lety se toto téma dostalo mediálně na přetřes nejen kvůli jeho projednávání v Parlamentu, ale i díky kampani ČSSD před volbami do krajských zastupitelstev. Ty se konaly v říjnu 2012. Byť má krajská samospráva se zákonem technicky i fakticky jen pramálo společného, sociální demokraté svoji kampaň tematicky postavili právě na „církevních restitucích“. Lidé každodenně potkávali plakáty a billboardy

se slogany „134 mld. Kč chtějí ODS a TOP 09 darovat církvím. Odmítáme Nečasovy církevní restituce, které zadluží stát.“ nebo „Nedáme hrad Vatikánu“ s vyobrazením Pražského hradu (tyto billboardy byly rozmístěny zejména ve Středočeském kraji). Marek Semerád, který byl za kampaň ve Středočeském kraji zodpovědný, užití této reklamy vysvětloval slovy, že strana chtěla billboardy a plakáty vyburcovat voliče, aby přišli k volbám a pomohli tím sociální demokracii svrhnout vládu. To, zda je na místě vnímat krajské volby jako svým způsobem referendum o celostátní vládě, nebo dokonce pomoci jejich výsledků vládu svrhnout, nechme pro tentokrát stranou.

TOP 09, jakožto strana nejviditelněji obhajující schválenou podobu zákona, naproti tomu sepsala deset argumentů, proč je přijatý zákon správné podpořit. V těchto bodech mj. zazněly i protiargumenty na některé námitky kritiků. Mohli jsme se tak např. dočíst, že zákon neznamená prolomení Benešových dekretů, neboť dobou své účinnosti spadá až do období po jejich platnosti (25. února 1948 až 1. ledna 1990). Zákon také nezvýhodňuje církev před dalšími skupinami restituentů - zatímco většině restituentů byl majetek navrácen v 90. letech minulého století, církvím nikoliv. Ty tak nemohly po více než 20 let čerpat ze svého majetku žádné výnosy (přitom jen výnos z lesů by za toto období dosáhl miliardových hodnot). Pokud tak má být řeč o nějakém znevýhodnění, tak to bude spíše na straně církví. TOP 09 připomněla i fakt, že finanční náhrady církve získají jen a pouze za nevydaný majetek či že finanční kompenzace není nadhodnocená. Vedle dalších argumentů strana zmiňovala i skutečnost, že se nejedná o žádný dar církvím, nýbrž o napravení křivd a nespravedlností z minulosti. Česká republika je nástupcem bývalého československého státu, který církevní majetek v rozporu se svými vlastními zákony zabral. Dřív nebo později by se tato křivda musela napravit a tím, že se zákon přijal nyní, nezadlužujeme a nepřenášíme zodpovědnost na budoucí generace.

Média jako tvůrci veřejného mínění

A jak o problematice referoval tisk nebo televize? Jen s mírnou nadsázkou můžeme říci, že mediální prostor patřil ČSSD - ať už přímo, nebo jazykem a formulací, kterou od sociální demokracie novináři a redaktoři přebírali. Slosloví „církevní restituce“ je totiž srozumitelné a krátké, na rozdíl od „majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi“, jak se zákon jmenuje. Zásahu na tom měly zejména dva faktory: sociální demokraté s tématem přišli v létě, tedy v době tzv. okurkové sezóny. Jedná se o období, kdy se toho v politice moc neděje a média hledají témata, o kterých by mohla referovat. Často se tak dostává i na věci, které by během zbytku roku ignorovala, protože nejsou dostatečně zajímavé nebo relevantní. Ne tak v létě. Druhý a nejspíš i významnějším faktorem byl způsob, jakým ČSSD s tématem pracovala. Strana dokázala problém jednoduše pojmenovat (církevní restituce), ukázat na viníka (ODS a TOP 09) i říci, v čem vidí hrozbu (nespravedlivý dar církvím).

Podaří-li se politické straně získat média, zbývá už jen málo k naklonění veřejného mínění na její stranu. Studium fungování a působení masmédií totiž opakovaně potvrzuje, že média jsou nesmírně účinná v nastolování témat, o kterých mají lidé přemýšlet. Z médií se tak nedozvídáme pouze nové zprávy, ale také prioritu, kterou jim máme přikládat na základě toho, jaký prostor média tématu nebo události věnují.

Zároveň dokáží diváka nebo čtenáře nasměrovat, jak mají o problému přemýšlet. Média totiž nejsou a nemohou být úplně nestranná. Už jen fakt, že o některých zprávách referují a o jiných ne, realitu a vnímání dění okolo nás zkresluje. Americký politolog Murray Edelman svět příznačně přirovnal ke kaleidoskopu různých realit, přičemž záleží jen na nás a informacích, které se k nám dostanou, jak svůj pohled na danou událost či téma nastavíme, jak se na daný problém budeme dívat. Tomuto se říká rámování (z ang. *framing*). Jedná se o výběr určitých informací a jejich zvýraznění způsobem, který podporuje námi preferovanou definici tématu, morální hodnocení nebo řešení popisovaného problému.

Názorným příkladem je experiment psychologů Daniela Kahnemana a Amona Tverskyho, ve kterém autoři skupině lidí představili smyšlenou situaci. Městečko se 600 lidmi bylo nakaženo chorobou, na kterou existují dva léky. První lék s jistotou zachrání přesně 200 osob, druhý lék s 33% šancí zachrání všechny, existuje však 67% šance, že nezachrání nikoho. Lidé ve většině případů zvolili první lék, tedy jistou záchranu 200 lidí. U druhé skupiny Kahneman a Tversky představili opět tento problém s dvěma variantami řešení. V tomto případě však účastníkům experimentu řekli, že použitím prvního léku umře 400 osob, v případě druhého léku je 33% šance, že nezemře nikdo, ale 67% šance, že zemřou všichni. V této skupině respondentů většina lidí zvolila možnost druhého léku. Pokud si pozorně přečtete oba případy, zjistíte, že jsou fakticky stejné. Proč se tedy odpovědi lidí tak lišily? V prvním případě totiž byla řešení rámována pozitivně (počet lidí, kteří přežijí), v druhém negativně (lidé, kteří umřou). Tento příklad ukazuje, že i v případě jednoho problému se můžeme rozhodovat různě. Vliv na to má mj. mít i skutečnost, zda nám někdo zdůrazňuje pozitiva či negativa, zda nám jsou předkládány přínosy či rizika. A ačkoliv se jedná o experiment z 80. let minulého století, tyto principy lidského uvažování a rozhodování jsou stále stejné.

Co nás církevní restituce naučily

Jedna marketingová poučka říká, že chcete-li získat hlas od voliče, musíte získat jeho srdce. Pak máte vyhráno. Podíváme-li se na prezentaci ČSSD a TOP 09, tedy odpůrců a obhájců zákona, základní rozdíl můžeme spatřit v povaze sdělení. Zatímco TOP 09 vyjmenovává celou řadu důvodů na podporu zákona, které doprovází i podrobným zdůvodněním a vysvětlením, často za použití konkrétních údajů a dat, ČSSD vsadila na několik málo jednoduchých hesel. Racionální versus emoční sdělení. Každý si nejspíš přejeme rozhodovat se zejména v politice na základě logických argumentů podložených důkazy, pravdou však je, že emoce v našem rozhodování hrají významnou roli. Ať už si to uvědomujeme a připouštíme, nebo ne. Podobnou situaci můžeme vidět i ve výzkumu, který zjišťoval důvody pro volbu konkrétní strany. Většina voličů odpověděla, že se rozhoduje na základě programů, na reklamu neberou ohledy. Mohlo by se tedy zdát, že reklama ovlivní v rozhodování málokoho. Když se však výzkumníci zeptali, co z programů si dotazovaní pomatují, zpravidla se jim - aniž by si to dotazovaní uvědomovali - dostalo výčtu hesel a sloganů z billboardů. Obdobně si myslíme, že naše rozhodování je určováno racionálními argumenty a důvody, často tomu však může být zcela jinak.

Je plně logické, že sociální demokraté na zákon i církve útočili. Proti této podobě zákona se jasně vymezovali již dlouho a kampaň ke krajským volbám jim přinesla výbornou příležitost, jak téma opět pozvednout a dostat do myslí voličů. V případě „nabírání“ politických bodů bývá rétorika a podoba kampaně vyhocená. Úkolem kampaní není představovat voličům jemné nuance v programech dvou stran, ale naopak ukázat, jak moc je konkrétní politická strana jiná, lepší než její konkurence. A pokud se přeneseme do léta 2012, zjistíme, že za taktó emotivně vyhocenou interpretací mohla být i snaha ČSSD překrýt jiná témata a kauzy. Jen si vzpomeňme na tehdejšího středočeského hejtmana Davida Ratha a vyšetřování jeho úplatkářské kauzy. Sociální demokraté potřebovali, aby se média věnovala jiným tématům a zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi byl skvělou příležitostí, jak na Davida Ratha alespoň po čas předvolební kampaně zapomenout.

Mgr. Miloš Gregor absolvoval politologii na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, studijní specializaci Volební studia a politický marketing. V současnosti studuje doktorské studium politologie. Hlavním polem jeho výzkumného zájmu je zejména politický marketing, branding v politice či politické public relations. Jako výzkumník se spolupodílel na výzkumech „Kampaň do PSP ČR 2010“ a „Kampaň do Senátu PČR a obecních zastupitelstev 2010“ realizovaných Katedrou politologie FSS MU.

VÝZNAM SEKULARIZACE V DEBATĚ O CÍRKEVNÍCH RESTITUCÍCH

FRANTIŠEK ČERNÍN

K zákonu o majetkovém vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi, který je známý pod pojmem církevní restituce, toho bylo řečeno a napsáno již mnoho. Nechci na následujících stránkách znovu otevírat rozjitřenou debatu, ani vedle sebe skládat argumenty pro či proti. Nedostanete ani odpověď na to, kdo má pravdu nebo kdo je dobrý a kdo špatný. Na místo toho se pokusím ukázat, jak významnou roli ve vytváření argumentů odpůrců, zastánců i samotných církevních představitelů hraje sekularizace a diferenciaci společnosti. Při důkladné analýze mediálních vyjádření v televizi a rozhlasu v roce 2013 se totiž ukazuje, že církevní restituce neznamena-jí oslabení sekulárního charakteru české společnosti, jak by se mohlo zdát z velkého množství finančních prostředků a majetků, ale naopak podoba debaty a obsah argumentů všech zúčastněných ukazují pravý opak. Všichni ti, kteří se debaty účastnili, respektují sekularizaci a diferenciaci české společnosti. Rozdíl panuje v odlišném chápání diferenciaci.

Havlíček a Lužný ve svém textu z minulého roku uvádějí, že přes přetrvávající vysokou úroveň sekularizace na individuální úrovni v poslední době dochází ke zpo-

chybnění sekularizace na úrovni celospolečenské. To znamená, že zatímco Češi mají stále přinejmenším velmi rezervovaný postoj k členství v tradičních církvích, vliv náboženství ve veřejném prostoru roste. Autoři se snaží toto tvrzení podložit odkazem na státní pohřeb Václava Havla či právě na debatu o tzv. církevních restitucích, během kterých jsou představitelé církví velmi často k vidění v nejrůznějších celostátních médiích. Samotná přítomnost těchto představitelů však nemusí nutně znamenat zpochybnění sekularizace. Je potřeba se zaměřit nejen na kvantitativní, ale i kvalitativní charakteristiku této přítomnosti. Nejde zkrátka pouze o to, že jsou někde vidět, ale co a jak říkají.

Sekularizace

Dříve, než ukáži, jak se projevuje sekularizace v debatě o církevních restitucích, představím jednotlivé pojmy, se kterými budeme dále pracovat. Jedním z nejdůležitějších je sekularizace, která například podle Romana Vida tvoří základní kámen zkoumání disciplíny sociologie náboženství. Obecně lze sekularizaci chápat jako proces, během kterého dochází ke ztrátě vlivu náboženství. Jak již bylo naznačeno, tento proces lze rozdělit do dvou rovin. První z nich odkazuje k individuálnímu poklesu významu náboženství, tedy k něčemu, co lze označit jako ztrátu víry nebo nezájem o náboženství. Druhou rovinou je společenská úroveň sekularizace. Jde především o to, zda společnost pro své fungování potřebuje náboženství nebo zda, jak upozorňuje například sociolog Brian Wilson, si dost dobře poradí i bez něj. Pokud se chceme zabývat v tomto textu sekularizací na společenské úrovni, pak v centru našeho zájmu nebude počet lidí, kteří „chodí do kostela,“ ale struktura společnosti jako takové.

S pojmem sekularizace je v sociologii úzce spojován pojem diferenciacie. S nástupem modernity, dochází k postupnému vyčleňování jednotlivých segmentů společnosti, které začínají fungovat podle vlastních pravidel často založených na funkční racionalitě. Peter Berger v jedné ze svých knih hovoří o tom, že společnost postupně ztrácí „posvátný baldachýn“ v podobě sdílené víry a čím dál tím více oblastí života se emancipuje z vlivu náboženských idejí, symbolů či institucí. Osamostatňují se tak například sféry ekonomiky, politiky, vzdělávání a mnohé další, které se řídí vlastní logikou.

Diferenciacie

Německý sociolog Niklas Luhmann nahlíží na různé sektory společnosti jako na více méně nezávislé systémy komunikací, které jsou soustředěny kolem základní osy dvou protikladů. Pro ekonomický systém je tak například charakteristické rozlišení na „vlastnit“ a „nevlastnit.“ Na tento primární kód pak navazují další, jako je „zisk“ a „ztráta“ apod. Jak je patrné, tak vždy jedna strana kódu představuje pozitivní a druhá negativní pól. Nejrůznější interpretace lidské zkušenosti pak lze chápat jako součást daného systému ve chvíli, pokud jsou orientovány právě na tento základní kód. Zůstaneme-li u ekonomického systému, pak do něj patří takové jednání a ko-

munikace, které se vztahuje k vlastnění či nevlastnění. Pokud tedy existuje nějaký společenský problém, který je ekonomický, pak hlavním kritériem pro jeho řešení pro jednotlivé aktéry je, zda mi to pomůže více vlastnit nebo zda toho budu vlastnit méně. Obdobně to funguje v politickém systému, ve kterém se vše točí kolem binární opozice „mít moc“ a „nemít moc“ nebo v mediálním systému („informace“ a „neinformace“).

V našem případě nás nejvíce zajímá náboženský systém. Jako jeho základní kód označuje Luhmann opozici mezi „transcendencí“ a „imanencí“ neboli mezi tím, co nás přesahuje a tím, co je světské. Peter Beyer jako základ náboženského systému vidí spíše dvojici „spása“ a „zatracení.“ Není potřeba se tímto zabývat příliš podrobně. Pro nás je důležité, že problémy, které jsou náboženské, se řeší s ohledem na to, zda se řešení dotýká „něčeho vyššího“ anebo zda řešení vede spíše „ke spáse“ nebo k zatracení. Pokud nedokážeme vysledovat byť vzdálené vztah k těmto opozicím, pak dané jednání není součástí náboženského systému.

Takto stručně vyložené chápání diferenciacie však naráží na to, jak vypadají debaty ve veřejném prostoru. Není vždy možné jednoznačně určit, zda daný problém spadá do jednoho či druhého systému. Často záleží na jednotlivých lidech, jak konkrétní situaci chápou. Co může být pro jednoho pouze ekonomickou otázkou, pro druhého může znamenat náboženský problém. S Luhmannem, jehož hlavním cílem bylo odhalit vnitřní fungování diferencovaných sektorů společnosti si tak nevystačíme budeme muset přizvat další sociology, kteří by jeho teorii dokázali přivést k životu.

Přednáška na Fakultě sociálních studií MU v Brně (foto autor)

Představení

Jedním z nich je současný americký sociolog Jeffrey C. Alexander, který se zabývá tím, jak dochází v dnešní společnosti k vytváření kolektivně sdílených významů – jak se dosáhne toho, že většina nebo velká část společnosti chápe například nacismus jako špatnou věc. Že nejde o žádnou samozřejmost, která nevyplývá z konkrétních dějinných událostí, ale z jejich interpretace, můžeme vyčíst z toho, jak naše společnost nahlíží objektivně na velmi podobnou ideologii komunismu. Proč jednou sdílíme společný názor a podruhé ne? Dalšími příkladem může být vnímání T. G. Masaryka, událostí v roce 1968 nebo i listopadu 1989. Alexander říká, že podobná shoda není zdaleka automatická, ale je nutné, aby jí bylo dosaženo. Je nutné, aby sociální aktéři přesvědčili publikum o své interpretaci. Aktéři k tomu využívají nejrůznějších obrazů z minulosti či symbolů odkazujícím k důležitým osobám a událostem dané společnosti. Výsledné úspěšné „představení,“ jak je Alexander nazývá, pak v očích všech zúčastněných nepůsobí nijak uměle. Dokonce již nepůsobí ani jako představení. Daná interpretace se zkrátka stává pravdou, která tady vždy byla.

Proč je Alexanderova práce důležitá pro tento text? Spor o tzv. církevní restituce můžeme chápat také jako určité představení, ve kterém se jednotliví aktéři snaží přesvědčit veřejnost o svém názoru na danou problematiku. Snaží se říci, zda restituce jsou nebo nejsou dobrá věc. Jenomže k tomu, abychom to mohli určit, musíme daný problém nejprve zařadit do nějakého systému. Pokud je něco dobrého z hlediska ekonomického, nemusí to nutně být dobré z hlediska politického či náboženského. Zařazení problému do určitého systému do značné míry ovlivňuje možnosti různých aktérů „odehrát“ úspěšné představení. Pro některé typy aktérů, které Peter Beyer nazývá profesionály,¹ může být složité dosáhnout úspěchu v debatě, která je založena na logice jiného systému, než jaký je jejich domovský. Pro politika bude velmi těžké přesvědčovat věřící o teologických otázkách, stejně jako se jeví jako nepatřičné, pokud by měl v naší společnosti kněz veřejně hovořit o tom, jaká má být politika vlády ve vztahu k DPH.

Některým aktérům je zkrátka vymezen prostor, do kterého mohou a do kterého by naopak již neměli mluvit. Analýza veřejných vystoupení v debatě o církevních restitucích v celostátních televizích a rozhlase v roce 2013 ukázala, že proti sobě stojí dvě skupiny aktérů, které mají velmi odlišný pohled na to, do kterých debat systémů (společenských sektorů) mohou aktivně vstupovat náboženští profesionálové, zejména představitelé církví. V následující části představím tyto dva různé pohledy a ukáži, že ve své podstatě jde všem zúčastněným o zachování diferencované sekulární společnosti. Jde o to, jak si ji jednotliví aktéři představují.

Náboženský a ekonomický systém

Není bez zajímavosti, že v roce 2013 se pouze velmi výjimečně v médiích objevovaly odkazy k náboženskému systému. Náboženská témata pouze sem tam prosáklá na povrch například v pořadu Hyde Park z 22. února 2013, ve kterém biskupka Církve

1 Jde o aktéry, kteří jsou do jisté míry reprezentanty daného systému – např. právník pro systém práva, lékař v medicinském systému nebo kněz v náboženském.

československé husitské Jana Šilerová několikrát zopakovala, že „*kořen všeho zla je v milování peněz*.“ Z náboženských důvodů pak vysvětloval pro Události České televize (20. 4. 2013) delegát Bratrské jednoty baptistů odmítnutí podílu na restitucích, tím že „*to tak není podle Bible*.“ Neznamená to nutně, že by se v jiném kontextu (např. uvnitř církví samotných) restituce nestaly tématem teologických úvah či diskuzí, ale pouze to, že na úrovni celé společnosti nebyly (celkem logicky) restituce vnímány jako náboženský problém. Zásadní otázkou tak nebylo, zda předání majetku církvím vede ke spáse či nikoliv, ale něco jiného.

Jádrem sporu se stala otázka, zda má mít profesionál reprezentující náboženský systém možnost vstupovat významně do jiných systémů, než je ten náboženský. Co to v praxi znamená? Již z argumentace biskupky Šilerové vyplývá, že logika ekonomického systému skrytá pod „*milováním peněz*“, je neslučitelná s náboženskou logikou. Pokud se tedy budou náboženští profesionálové příliš angažovat v ekonomickém systému (a nad to v něm naleznou zalíbení), pak nemohou být důvěryhodní v otázkách spásy. Sekulární aktéři většinou z řad sociálních demokratů vidí vztah mezi náboženským profesionálem a ekonomickým systémem také jako velmi problematický. Nikoli však kvůli péči o správné vykonávání kněžské služby, ale kvůli ochraně ekonomického systému před náboženstvím.

Časté připomínání slov papeže Františka o chudé církvi z úst zástupců ČSSD Lubomíra Zaorálka, Jana Mládky či dokonce předsedy českých komunistů Vojtěcha Filipa vyjadřují přesvědčení, že náboženští profesionálové by se měli angažovat pouze v náboženském systému. Z těchto důvodů pak předseda Senátu za ČSSD Milan Štěch v rozhovoru pro Český rozhlas (29. 5. 2013) podporuje vydávání pouze těch církevních majetků, „*které slouží jejich prvotnímu poslání*“, Lubomír Zaorálek (ČSSD) v České televizi (13. 11. 2013) říká: „*k čemu církev potřebuje Karlovu Studánku, co s ní bude dělat, proč na své účely potřebuje tato zařízení?*“ a varuje před tím, aby se církev stala největším vlastníkem lesů a zemědělské půdy.

Jednání a argumentace ČSSD není příliš překvapivá. Antiklerikální postoje levicových stran jsou poměrně známé. Většina levicových stran se navíc na přelomu 19. a 20. století dostala do čela proměn evropských společností směrem od konzervativního pojetí života, který byl často spojován právě s církvemi. Zajímavé však je, že církev samotná se pokouší potenciální publikum přesvědčit o tomtéž. Jediný rozdíl spočívá v tom, že představitelé církví tvrdí, že tzv. restituce nebudou znamenat nepřiměřený vstup náboženských profesionálů do ekonomického systému. Tomáš Holub v České televizi (22. 2. 2013) v reakci na biskupku Šilerovou uklidňuje společnost, že církev nebude mít příliš mnoho majetku. „*Bude mít majetku tolik, aby dokázala, když bude dobře hospodařit, plnit to, co od ní společnost očekává, to znamená, starat se o potřebné, památky a žít jako církev, která svědčí o Kristu*.“ 6. března pak pro Český rozhlas 1 Holub uvádí obdobně: „*Já myslím, že církev nadále zůstane chudá, nicméně není otázka chudoby, ale naivity myslet si, že lidé, kteří jsou z masa a kostí, mohou žít bez toho, že by měli možnost na tu svoji obživu si nějakým poctivým způsobem vydělat a ta církev to dělat chce*.“ Představitelé církví tak ukazují, že jejich přítomnost v ekonomickém systému je pouze nutnou podmínkou pro fungování pouze v těch systémech, do kterých ji společnost chce pustit. Péče o chudé či nemocné, charita a do jisté míry (protože i zde někdy nacházíme kontroverze) i vzdělávání představují „dovolené“ pole

působnosti náboženských profesionálů. V kontrastu s tím stojí zmíněný ekonomický systém, ale i systém politický. Vstup kněží do těchto komunikací je vždy zdrojem kontroverze.

Náboženství a český stát

Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi bývá často obhajován jako snaha o konečnou odluku státu a církve. Odpůrci i zastánci restitucí jsou ve své podstatě propONENTY dvou sekularit, jak o nich píše Wohlrab-Sahr ve své práci nazvané *Mnohočetné sekularity*. Rozdíl spočívá v tom, že zatímco zastánci se snaží o to, aby zamezili státu vstupovat do osobních náboženských svobod jednotlivců, jejich protivníci se snaží chránit stát před mocnou rukou církve.

Z těchto dvou postojů také plynou odlišné odkazy na minulost. Zastánci z řad pracíkových stran, zejména TOP 09 vidí v zákoně mimo jiné také poslední tečku za komunistickou zvlášť. Právě za tou zvlášť státu, která pošlapávala osobní svobody. Krok k nezávislosti je krokem k životu v normální demokratické společnosti. Odčinění posledního zla minulého režimu je důležité i symbolicky. Veškeré restituce a rušení nespravedlivých rozhodnutí soudu naznačují, že období mezi lety 1948 - 1989 nemá k současnému společenskému systému žádnou vazbu. Z hlediska kontinuity jsme tento čas vymazali.

Odpůrci restitucí nezpochybňují, že by se mělo oněch čtyřicet let škrtnout. Mají však odlišnou představu o vztahu náboženských institucí a státu před tímto datem. Upozorňují na to, že jeho podoba by mohla překročit hranici roku 1948 a významně posiluje postavení církví před tímto datem. V pozadí výroků politiků zejména z řad ČSSD je cítit obava z narušení základních principů české státnosti, ve které skrze Benešovy dekrety či Masarykovy reformy (místy doplněné o Josefské reformy) byl udržován sekulární charakter české společnosti. Církev v tomto výkladu historie podléhaly dohledu státu. Návrat církví na scénu a jejich vystoupení z čistě náboženského systému je tak vnímáno jako narušení základních charakteristik, na kterých stojí česká státnost. Z těchto důvodů jsme mohli slyšet v Hyde Parku 28. 5. 2013 z úst právního zástupce senátorské stížnosti u Ústavního soudu Karola Hrádely následující věty: *„My stojíme proti tomu, že dochází k pošlapání základu naší historie. Podíváme-li se na principy, které prosazoval prezident Masaryk, podíváme-li se na to, s čím se vystupovalo při pozemkové reformě, tak se jednoznačně vystupovalo s tím, že je cílem odstranit historické křivdy na českém národě. Takto byly vystoupení například ministra Švehly v Národním shromáždění. Víme, že když byla schválena pozemková reforma, tak bylo schváleno, že majetek bude odnímán za náhradu, přičemž tato náhrada byla stanovena v relativně symbolické výši právě proto, aby došlo k odstranění křivd na českém národě, a to všechno.“*

Při analýze Alexanderova představení a různých strategií, které jsem popsal výše, nezáleží na tom, zda církev skutečně způsobily křivdy českému národu nebo ne. Důležité pro nás je, že velká část aktérů odkazuje k tomuto výkladu národních dějin se snahou přesvědčit publikum. Podle dostupných ohlasů se navíc ukazuje, že tato snaha je mnohem úspěšnější, než snaha těch, kteří staví dopředu svobodu před neoprávněnými zásahy státu.

Závěrem

Debata o tzv. církevních restitucích v roce 2013 ukázala na několik podstatných prvků společenské struktury. Podle toho, jak různí aktéři stavěli své argumenty, se ukazuje, že velmi důležitou zůstává hodnota diferenciací. Odpůrci i zastánci restitucí naznačují, že by se náboženství profesionálové neměli příliš angažovat v ekonomickém systému. Předmětem sporu zůstává hranice, která leží mezi přílišnou a „dovolenou“ angažovaností. Skutečnost, že církev bude nějaký majetek vlastnit, bude problematické vždy a uvědomuje si to i církev.

Důležité pro pochopení bouřlivé debaty je, abychom porozuměli hluboce zakořeněné představě církve jako nebezpečí pro národní stát. Tento příběh, který velmi často využívali za minulého režimu komunisté, je stále velmi silný. Nejde však pouze o komunistickou propagandu, jde také o představu postavení náboženství a náboženských aktérů ve společnosti. Odpůrci restitucí jsou přesvědčeni, že náboženství je cosi podezřelého, iracionálního, co může narušit hranice mezi jednotlivými systémy. Je nebezpečí, že někdo bude využívat majetek k tomu, aby někomu vtlučil do hlav své náboženské představy, ovlivňoval úřady a politické instituce. Boj proti restitucím je bojem za diferencovanou společnost.

Stejně tak, ale za tu samou věc bojují zastánci zákona. Jen v opačném gardu. Stát a politici překračují své vymezené hranice a snaží se omezit vlastnická práva někoho třetího. Jsou to oni, kdo narušují klíčové hranice mezi politikou, ekonomickým systémem a náboženstvím. Na stát je potřeba dát si pozor.

Ať již vyhraje kterákoli strana, hodnota diferenciací jednotlivých sektorů společnosti a oslabování vlivu náboženských myšlenek a náboženských aktérů v jiných, než náboženských systémech se nezmění ani poté, co se všechny majetky a náhrady vydají. Ke zpochybnění sekularizace na společenské úrovni, jak naznačují Havlíček s Lužným, tak nedochází. Změní se však postavení církve v myslích lidí. Buď bude v očích veřejnosti na straně svobody a demokracie nebo naopak. Stačí však vyjít ze sociální bubliny svých přátel a odpověď vidíme před sebou. Představení, ve kterém se utváří kolektivní příběhy, však nemají konec, jen se přesouvají do dalších dějství. Kdo ví? Třeba jednou vyhrájí ti druzí.

Mgr. František Černín je sociolog, v současnosti je doktorandem na Fakultě sociálních studií MU v Brně, předsedou regionální pobočky MSKA v Brně.

RESTITUCE JAKO PRÁVNÍ NAROK?

JAKUB KRÍŽ

1. Zákon o majetkovém vyrovnání

Zákon definuje, že se vrací pouze ty věci, které byly ve vlastnictví církevních subjektů. Pokud mají pravdu kritici zákona (např. Lenka Procházková) a církve majetek nevlastnily, podle navrhovaného zákona nic naturalně nedostanou. Není se proto čeho bát.

2. Právní řád ČR

Právní řád ČR několikrát výslovně uznává vlastnické právo církvi a náboženských společností, a to stávající i existující před rokem 1948. Zejména tzv. blokační paragraf zákona o půdě výslovně mluví o vlastnictví církví. Pokud by církve nevlastnily majetek, pak by blokační paragraf byl absurdní a žádný majetek blokován není.

§ 29 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě

Majetek církví

„Majetek, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace, nelze převádět do vlastnictví jiným osobám do přijetí zákonů o tomto majetku.“

§ 3 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby

„Předmětem tohoto zákona není majetek, který má být vrácen právnickým osobám zvláštními předpisy. 1) Předmětem tohoto zákona rovněž není majetek, který na stát přešel po 25. únoru 1948 z vlastnictví církví, řádů a kongregací a náboženských společností.“

§ 2 odst. 3 zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby – zákon přijatý v době vlády ČSSD

„Příslušný katastrální úřad na žádost Pozemkového fondu ověří do 30 dnů ve své evidenci, že pozemky po 25. únoru 1948 nepřešly ani nebyly převedeny do vlastnictví státu z vlastnictví církve, náboženské společnosti, řádu nebo kongregace nebo že ke dni 31. prosince 1949 nebyly ve vlastnictví obcí.“

Preambule zákona č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého

„K nápravě křivd způsobených řeholním řádům a kongregacím v padesátých letech, zejména protiprávním odnětím jejich nemovitého majetku se Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky usneslo na tomto zákoně“

Vlastnické právo všech vlastníků má podle Listiny základních práv a svobod stejný zákonný obsah a ochranu. I právnické osoby veřejnoprávního charakteru jsou sub-

jektvy vlastnického práva. Toto jejich vlastnické právo je bezpochyby také vlastnictvím a není možné tvrdit, že vlastníkem tohoto majetku je někdo jiný, zejména stát. Podle takové teorie by majetek nevlastnily např. obce, kraje, Česká advokátní komora, Česká lékařská komora, Česká televize a další subjekty.

3. Historie církevního majetku v českých zemích

Středověk

Vývoj v českých zemích se datuje od počátku 9. století postupným pokřesťanstěním společnosti za aktivní podpory panovníků, kteří evangelizaci národa považovali za svůj státní zájem. Panovník jako suverénní vlastník celé země poskytoval církvi majetkovou i právní ochranu. Církev byla plně závislá na panovníkovi a později i na dalších zakladatelích kostelů a klášterů, kteří financovali provozní a investiční náklady.

Od roku 976 byl zaveden desátek (původně čtyřicátý díl úrody), který byl u biskupského kostela dělen mezi biskupa (jedna čtvrtina) a zbývající díly sloužily k údržbě kostela, výživě personálu, almužny chudým a pomoc nemocným. U ostatních zakladatelů si valnou část desátku vlastníci ponechávali pro svou potřebu. Statky darované panovníkem biskupovi, byly považovány za vlastnictví pražského biskupství.

Po 2. lateránském koncilu (1139) se začíná měnit postavení vlastnických vztahů ke kostelům a farám i v českých zemích tak, že dochází k přeměně vlastnického práva na právo patronátní. Od úmluvy mezi králem Přemyslem Otakarem I. a pražským biskupem Ondřejem (1221/1222) jsou církevní stavby uznávány za vlastnictví církve. Po vzniku zemských desek (13. století) jako veřejných právních knih jsou záznamy o dispozicích s církevním majetkem uvedeny i v těchto knihách.

V průběhu 14.-15. století se podstatně mění charakter českého státu a vzniká stavovský stát nazývaný země Koruny české. Osobní jmění krále je odděleno od státního. Většina pozemkového majetku církve je z velké části zabrána husitskou šlechtou, a to na základě třetího pražského artikulu z roku 1420. Pouze v malé míře pak došlo k jeho restituci za vlády krále Jiřího z Poděbrad (1458-1471).

Habsburská monarchie

Roku 1526 byl českým králem zvolen Ferdinand I. Habsburský. Jedním z nejdůležitějších aktů jeho vlády byla obnova pražského arcibiskupství (1561), zaniklého v období husitství (1421). V této souvislosti ale zároveň slíbil panovník zemskému sněmu, že se arcibiskup nebude domáhat statků, které vlastnil před rokem 1419.

Po roce 1620 požádala katolická církev panovníka o vydání veškerého nemovitého majetku, ztraceného v období husitských válek. Císař Ferdinand II. její požadavek odmítl, následně pak roku 1630 uzavřel s papežem Urbanem VIII. konkordát, jímž se stát zavázal odvádět církvi část spotřební daně ze soli (15 krejcarů z každé bečky soli z dovozu do země) pražskému arcibiskupství na podporu činnosti katolické církve v Čechách (nikoli na Moravě). Církev se na druhou stranu vzdala svých restitučních nároků. Z vytvořené tzv. „solní pokladny“ (cassa salis) pak byl financován vznik biskupství litoměřického (1655) a královéhradeckého (1664), později také celé řady farností. Z pozemkového majetku konfiskovaného v průběhu let 1621-1623 přídělil

panovník církvi nepatrnou část (např. některé statky arcibiskupství pražského v jižních Čechách a na Vysočině).

Císař Ferdinand II. roku 1624 prohlásil katolické náboženství za jediné státem povolené, což bylo zopakováno Obnoveným zřízením zemským roku 1627. Tento stav trval až do roku 1781 (Toleranční patent Josefa II.).

Od 18. století došlo v důsledku centralizačních snah státu k ustavení státního dozoru nad církví i jejím majetkem. Nejtvrději postupoval vůči církvím císař Josef II., který provedl zrušení cca třetiny klášterů a jejich majetek koncentroval do tzv. náboženských fondů, později sloučených do Náboženské matice. Jejich výnosy byly určeny pro potřeby katolické církve, zejména na zřizování nových farností (250 v Čechách, 300 na Moravě a ve Slezsku) nebo biskupství českobudějovického, a dále od 19. století také na dorovnání platů duchovních v chudých farnostech i jako náhrada za zrušené desátky. Josef II. ovšem nikdy nevydal – jak mu bývá často podsouváno – žádný právní předpis, který by stanovil, že církevní majetek se stává státním a že církve jej pouze užívají nebo mají v pronájmu. Toto tvrzení je pouhou myšlenkovou konstrukcí bez zákonné opory – existence a znění podobné právní normy ostatně nebylo odpůrci církevních restitucí nikdy doloženo.

Obecný zákoník občanský z roku 1811

Obecný zákoník občanský z roku 1811, účinný v českých zemích do roku 1950, neznal žádné speciální právo k majetku, které by se vztahovalo na církve. Naopak stanovil speciální vydržecí dobu v případě „statků církví“ (§ 1472), tj. počítá se s tím, že církve byly vlastníkem takového majetku.

Obecný zákoník občanský stanovil, že subjektem vlastnictví může být každý, kdo je způsobilý k právům a koho z takového práva nevylučuje zákon. Aby církve či církevní instituce nemohly být vlastníky majetku, musel by to vylučovat zákon. To se nestalo, i když v jiných případech to zákon upravoval (např. podle předpisů upravujících pozemkové reformy nemohli občané cizích států nabývat vlastnictví půdy přidělem).

19. století

Roku 1855 byl uzavřen konkordát mezi Rakouským císařstvím a papežem Piem IX. (č. 195/1855 ř. z.), který výslovně konstatoval, že „církve bude oprávněna nabývat volně nových majetků jakýmkoli zákonným způsobem a zůstane její vlastnictví nedotčeno ohledně toho všeho, co nyní má, nebo do budoucna nabude“ (čl. 29).

Po vypovězení konkordátu v roce 1870 předlitavská část Rakousko-Uherska, jejíž součástí byly také české země, formulovala dále svůj vztah k církvi zákonem č. 50/1874 ř. z., který převzala i Československá republika v roce 1918. Tato právní norma, jinak vůči církvím nepřilíš příznivá (státní dozor nad jmenováním biskupů a duchovních), ohledně církevního majetku stanovila, že církevní majetek (v textu označen jako „jmení zádušní a prebendní“) se řídí režimem občanského (soukromého) práva – nebyl tedy považován za veřejnoprávní. Dále také stanovil, že církevní majetek podléhá státnímu dohledu, přičemž důvodem tohoto opatření byla snaha státu, aby se nezmenšoval a sloužil kultovním a obecně prospěšným účelům. Z tohoto

omezení vlastnického práva však není možné dovodit, že by neexistovalo, neboť právo vlastnické se neodvozuje z dispozičního, ale právě naopak. Ostatně i v dnešním právním řádu platí pro vlastníky některých věcí určitá zákonná omezení (např. povinnost vlastníka kulturní památky ji v případě prodeje nabídnout přednostně ministerstvu kultury, srov. § 13 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb.), na základě čehož nikdo vlastnické právo nezpochybnuje.

V 19. století byl přijat tzv. „kongruový zákon“ (č. 47/1885 ř. z.), který určoval příspěvek pro chudé duchovní katolické a později i pravoslavné církve (poslední verze zákona v roce 1926), a to až do roku 1949. Obdobně byl poskytován příspěvek státem uznaným církvím nekatolickým formou státní dotace; výsledná částka byla stanovena podle průměru jejich členů vůči církvím kongruálním.

Pro úplnost je nutné uvést, že církevní majetek byl evidován v příslušných veřejných knihách, a to především v zemských deskách (již od středověku), tak od 18. století také v pozemkových knihách (zákon č. 95/1871 ř. z.). Příslušná majetková evidence vždy obsahovala kromě výčtu nemovitého majetku také údaje o vlastníkově – v případě církevního majetku to vždy byla církevní právnická osoba (arcibiskupství, biskupství, klášter, kapitula, farnost, obročí apod.), což i dnes je snadno dohledatelné. V žádném takovém zápise není uvedeno, že tento majetek je státní a že jej církve pouze spravují nebo jej mají v nájmu.

První republika

Církevní majetek byl podroben 1. pozemkové reformě. Vlastnictví státu, zemí, obcí a okresů bylo ze záboru zákonem vyloučeno. V roce 1921 biskup Kordač tvrdil, že ma-

Přednáška na CEVRO Institutu v Praze o restitucích (foto autor)

jetek církve je soukromý, ale svým charakterem a významem slouží veřejnoprávním účelům. Toto tvrzení nebylo přijato a i církevní velkostatky prošly klasickou pozemkovou reformou. V důsledku první pozemkové reformy se o cca 16 % zmenšil rozsah církevního majetku.

V období první republiky se lze setkat s tvrzením, že církve majetek nevlastní, ale toliko spravují. Tato teorie, ve své době silně menšinová, se opírá především o dílo prof. Antonína Hobzy (ovšem pouze z několika málo z kontextu vytržených vět). K tomu je nutno doplnit, že Hobza v oblasti církevního a konfesního práva nebyl nestranným odborníkem, o čemž svědčí jeho aktivní vystupování ve vykonstruovaných politických procesech v 50. letech 20. století, především proti tzv. „vatikánským agentům“ (díky i Hobzově „odbornému posudku“ odsouzen opat Opasek na doživotí), v jejichž rámci formuloval zásadu „čím vyšší funkcionář, tím vyšší vina a trest“. Prvorepubliková judikatura Nejvyššího správního soudu církevní vlastnictví akceptovala: hovořila o jmění církve římskokatolické.

Komunistický režim

O tom, že církve vlastnily majetek, se zmiňuje i K. Marx. „Církevní majetky“, zdůrazňuje K. Marx, tvořily náboženskou baštu tradičních vztahů pozemkového vlastnictví“ (Marx, K.: Kapitál I. Praha 1953, s. 762)

Drtivá většina církevního majetku byla po roce 1948 zabráná státem, především na základě zákona o revizi pozemkové reformy (č. 142/1947 Sb.) a zákona o nové pozemkové reformě (č. 46/1948 Sb.), často však šlo o pouhou uzurpaci bez právního titulu. Za konfiskovaný církevní majetek měla být vyplacena finanční náhrada (srov. § 7 zákona č. 142/1947 Sb., § 9 zákona č. 46/1948 Sb.), to se však nikdy nestalo. Při vyvlastňování církevního majetku příslušné státní orgány důsledně ve svých rozhodnutích uváděly, komu majetek konfiskují – vždy jako vlastník byla uvedena církevní právnická osoba, zapsaná v pozemkových knihách, deskách zemských nebo jiné veřejné evidenci nemovitostí.

Komunistický režim a jeho aparát nijak nepochyboval o tom, že církve mohou majetek vlastnit a také jej vlastní. Kromě výše popsané realizace pozemkových reform o tom svědčí i znění některých právních předpisů, zejména zákona č. 218/1949 Sb., podle něhož stát dozírá na (existující) majetek církví a náboženských společností. V praxi pak docházelo v řadě případů k vynuceným převodům zbytků církevního majetku na stát nebo socialistické organizace, přičemž jako jedna ze smluvních stran vždy vystupovala církevní právnická osoba.

K právní povaze majetku církví a náboženských společností se v roce 1954 vyjádřila Generální prokuratura: „Majetek církví a náboženských společností není socialistickým vlastnictvím ani vlastnictvím osobním. Církevní majetek nebyl zestátněn. Vlastnictví církví, popřípadě církevních institutů trvá a stát na majetek toliko dozírá. Nemůže proto jít o žádnou z forem socialistického vlastnictví. Osobním vlastnictvím nemůže být rovněž, poněvadž je to povahou tohoto druhu vlastnictví vyloučeno. Jde tedy o vlastnictví soukromé. Toto vlastnictví se však vyznačuje některými zvláštnostmi, které je odlišují od jiného soukromého vlastnictví zejména tím, že církevní majetek je nejen pod dozorem, ale i pod zvláštní ochranou státu, který svým dozorem jej

chrání před odnětím kulturním účelům, a dokonce hradí i věcný náklad na jeho uchování. Po provedení sekularizace té části církevního majetku, který představoval výrobní prostředky a mohl být proto zdrojem vykořisťování a bezpracných zisků, zůstal povětšinou toliko majetek sloužící přímo kulturním účelům, takže téměř zmizel prvek, který je typický pro soukromé vlastnictví.“

Sekretariát pro věci církevní ministerstva kultury ČSR uvádí ve své brožůře vydané roku 1980 k 30. vydání církevních zákonů v Československu: „Únorové vítězství také postavilo na pořad dne otázku církevního majetku, především pozemkového. Podle zjištění ministerstva financí z podaných přiznání majetku činila celková hodnota církevního majetku k 15. 11. 1945 v Českých zemích 2 876 mil. Kč, na Slovensku 1 507 mil. Kč. Pozemkovou reformou po Únoru byl postižen pozemkový majetek katolické církve ve výměře 319 000 ha. Uvádí Archiv Ústavu marxismu – leninismu ÚV KSČ (AÚML).“

4. Judikatura Ústavního soudu

Ústavní soud opakovaně potvrdil historické vlastnictví církevních subjektů. Jako nejdůležitější a nejaktuálnější lze uvést plenární nálezný sp. zn. Pl. ÚS 9/07 ze dne 1. 7. 2010, v němž Ústavní soud výslovně uvedl, že v případech pokračující nečinnosti zákonodárce poskytne církevním subjektům právní ochranu a umožní v individuálních věcech obnovit historické vlastnické právo církevních subjektů.

V některých případech pak Ústavní soud přímo rozhodl, že vlastnické právo církevních subjektů nezaniklo a majetek má být proto těmto subjektům vydán, např. v případě Královské kanonie premonstrátů na Strahově (sp. zn. I. ÚS 663/06) či Římskokatolické farnosti Heřmanovice sp. zn. I. ÚS 562/09). V těchto uvedených judikátech je také konstatováno, že nevyklučuje možnost, aby se církve domáhaly svých vlastnických práv žalobou svého druhu. Pokud tedy nedojde k přijetí zákona o majetkovém vyrovnání státu s církvemi, hrozí, že církve svá vlastnická práva budou hájit touto cestou, přičemž mohou být úspěšné i v případě majetku, který by byl jinak zákonem vyloučen.

5. Právní studie

V roce 2008 byly sněmovní komisi k majetkovému vyrovnání předloženy odborné posudky tří právnických fakult (Praha, Brno, Plzeň) a posudek Ústavu státu a práva, v žádném z nich nebylo vlastnictví církevních subjektů popřeno.

Studie UK Praha: „Katolická církev sice měla právo vlastnit majetek a samostatně spravovat své vnitřní záležitosti, ohledně jejího majetku však platilo, že požívá té státní ochrany, jakou požívají obecně užitečné nadace.“

Studie ZČU Plzeň: „Lze proto shrnout, že názory, že církve nevlastnily, ale jen spravovaly majetek, jsou charakteristické spíše pro současnost a nemají žádnou oporu v dřívějších právních předpisech ani soudní judikatuře. Z těch naopak plyne, že církve svůj majetek vlastnily. Že judikatura dlouhodobě charakterizovala církevní instituce jako veřejnoprávní korporace, nemá z tohoto hlediska význam (zcela jistě nikdo nebude zpochybňovat existenci majetku státu jen proto, že stát je subjektem veřejného práva).“

Studie MU Brno: „Pokud jde o otázku zvýšené ochrany církevního majetku ze strany státu či naopak zvýšeného právního dozoru ze strany státu, lze konstatovat, že se v širokém historickém kontextu v zásadě příliš neliší od zásahu (předmoderního či moderního) státu do jiných vlastnických práv, a že je proto možno katolickou církev, resp. její právnické osoby považovat za vlastníka majetku ve stejném smyslu, jako je tomu i u vlastníků necírkevního charakteru.“

Studie Ústavu státu a práva Akademie věd ČR: „Po občanském zákoníku z r. 1811 zákonitě docházelo k postupné emancipaci církevního vlastnictví (ze známých důvodů, které zde není třeba rozebírat, bylo pod státní kuratelou: jejím důvodem naprosto nebyl prospěch státu, ale naopak péče státu o to, aby se církevní majetek nezmenšoval a nepřestal sloužit kultu). To byl významný krok k tomu, aby vlastnictví církve bylo chápáno jako skutečné vlastnictví. (Argument: Kdyby se o skutečné vlastnictví nejednalo, nebylo by třeba je podrobovat státní kuratele upravené předpisy veřejného práva.). Ve 20. století už je zapotřebí tento proces považovat za završený, církev se plnoprávným vlastníkem stala.“

6. Zahraničí

Ve všech dnešních státech bývalého Rakouska (Rakousko-Uherska), které sdílí stejnou historii právního postavení církvi, je uznáváno vlastnické právo církvi (Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko). Tomu by tak nebylo, pokud by byl korektní argument, že od doby Josefa II. (1780-1790), který panoval ve všech těchto zemích, byl vlastníkem církevního majetku stát.

Slovensko, Maďarsko a Slovinsko mají už navrácení původního církevního majetku do vlastnictví církvi vyřešené, rovněž tak sousední Polsko. Restituční zákon v nedávné době (2010) vyřešil také vztah státu a církve na území Ruské federace, přičemž jako restituční hranice byl zvolen rok 1917.

7. Způsoby nabývání církevního majetku:

- a) kostelní sbírky při bohoslužebných úkonech;
- b) dary a dědictví;
- c) plnění z patronátních práv (do roku 1949);
- d) výnosy z vlastněného majetku;
- e) nákup majetku z předcházejících finančních zdrojů;
- f) příspěvky (náboženské fondy - katolická církev);
- g) platby z veřejných zdrojů – kongrua (katolická a pravoslavná církev) a dotace (ostatní státem uznané církve a náboženské společnosti)

8. Účely využití církevního majetku:

- zajištění výživy duchovních, řeholníků a dalších pracovníků církevních institucí;
- investice a údržba nemovitého majetku – objekty kultovní (kostely, sbory, synagogy, fary, kláštery), sociálních (azylové domy, charity, diakonie), nemocničních (nemocnice, hospice), školských i výrobních;
- investice a údržba movitého majetku (interiéry kultovních objektů, zabezpečovací zařízení apod.);

- financování charitativní činnosti;
- financování vzdělávací činnosti (školská a internátní zařízení, práce s rizikovými skupinami obyvatel)

9. Obecně prospěšná činnost církví v minulosti a současnosti

Nedílnou součástí života církve je, v souladu s křesťanským učením, poskytování pomoci potřebným. V našich zemích základ sociální práce položila církev zřizováním špitálů a dalších aktivit, teprve později se zapojují města, různé nadace a stát.

Většinu těchto aktivit v církvi zabezpečovaly církevní řády a to již od svého uvedení do země, později též špitály rytířských řádů jako maltézští rytíři, nebo jediný původní český řád křižovníků s červenou hvězdou, založený sv. Anežkou českou. V pozdějších dobách se charitní práce stala většinou doménou ženských řádů a kongregací či speciálních řádů, např. milosrdní bratři.

Církev vykonávají charitativní činnosti v současné době působením charit a diakonií různých stupňů v širokém záběru dle současné potřeby ve společnosti, a to bez ohledu na náboženské vyznání potřebné osoby.

Jednou z důležitých činností církve byla vzdělávací činnost, zprvu svého duchovenského dorostu, ale záhy i vzdělání ostatních členů společnosti. Nejprve v klášterních a farních školách a posléze církev zajišťovala chod univerzitního vzdělání. V 18. a 19. století stát postupně odnímá školský systém z gesce církve a přebírá školství do své sféry. Přesto i nadále církev působí ve státních školách a v současnosti je zřizovatelem řady vzdělávacích institucí. K naplňování této oblasti postupně církev též vytvořila specializované řády a kongregace mužských i ženských řádů.

Církevní instituce přinášely do společnosti nejnovější poznatky – zemědělské, lesnické, vodohospodářské a vědecké. Od 15. století se ve své působnosti prosazují mimo katolickou církev i ostatní církve vzniklé reformací.

Církev vykonávají vzdělávací činnosti v současné době působením mateřských, základních, středoškolských a vysokých škol. V České republice bylo ve školním roce 2010/2011 celkem 126 církevních škol. O jejich dobré pozici v českém školství vypovídá výsledek státních maturit v roce 2011, kde se 3 církevní gymnázia dostala mezi 10 nejlepších. Působí v širokém záběru mimoškolních zařízení, jako jsou střediska mládeže, internáty nebo domovy. Jsou zřizovateli 3 církevních nemocnic a celé řady knihoven.

10. Závěr

Podle zákona o majetkovém vyrovnání se vrací pouze ty věci, které církve skutečně vlastnily. U každé položky to bude muset být prokázáno. Pokud by církve v minulosti nevlastnily majetek, pak by blokační paragraf v zákoně o půdě byl absurdní a žádný majetek blokován není.

Přínejmenším od Obecného zákoníku občanského z roku 1811 je vlastnické právo církví (jednotlivých církevních subjektů) nepochybné. Církevní subjekty byly zapsány v pozemkových knihách jako vlastníci.

V právním řádu ČR neexistuje pojem veřejnoprávní vlastnictví, vlastnické právo je

pouze jedno, čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod uvádí: „Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.“ V době komunistického režimu, existovalo socialistické vlastnictví, osobní vlastnictví a soukromé vlastnictví, církevní majetek byl komunistickou právní teorií považován za příklad soukromého vlastnictví.

To, že církevní majetek není státním majetkem, bylo uznáno zahrnutím tohoto majetku do 1. pozemkové reformy po roce 1919. Státní majetek byl z 1. pozemkové reformy vyloučen.

Komunistický režim vlastnictví církví také uznával. Na církevní majetek byly vydávány rozhodnutí o vyvlastnění, s církevními subjekty byly uzavírány kupní a darovací smlouvy.

Právní řád ČR v několika zákonech výslovně uznává vlastnické právo církví a náboženských společností před rokem 1948, a to včetně zákona z roku 1999 přijatého za vlády ČSSD: Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby.

Ústavní soud opakovaně potvrdil historické vlastnictví církevních subjektů. V některých případech pak Ústavní soud přímo rozhodl, že vlastnické právo církevních subjektů nezaniklo a majetek má být proto těmto subjektům vydán: případ strahovských premonstrátů nebo farnosti Heřmanovice.

Vlastnické právo církví k jejich historickému majetku je uznáváno ve všech nástupnických státech bývalého Rakousko-Uherska (Rakousko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko), které sdílejí stejnou historii vztahů státu a církví.

V roce 2008 byly sněmovní komisi k majetkovému narovnání předloženy odborné posudky tří právnických fakult (Praha, Brno, Plzeň) a posudek Ústavu státu a práva, v žádném z nich nebylo vlastnictví církevních subjektů popřeno.

Přijetí teorie, že církve a náboženské společnosti nikdy svůj majetek nevladnily a jde o majetek státu, by znamenal přetržení staletých právních poměrů. Takový závěr by byl z mezinárodního hlediska raritou a měl by dopad na reputaci České republiky v Evropě a ve světě.

Mgr. Jakub KŘÍŽ, Ph.D. je absolventem PF UK a v současné době působí jako pedagog v CEVRO Institutu. Od roku 2007 do roku 2011 působil jako vedoucí koncepčního a právního oddělení odboru církví Ministerstva kultury, napsal Komentář k Zákonu o církvích a zapojil se i do tvorby návrhu Zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi.

STŘÍPKY Z DĚJIN KRÁLOVSKÉHO MĚSTA KYJOVA

(pokračování z minulého čísla)

JANA BARÁŇIOVÁ

Obecní zastupitelstvo a obecní rada 1924-1928

Po uplynutí čtyřletého volebního období se konaly další volby do zastupitelstva a také volba starosty. Volby proběhly 16. března 1924. Dostavilo se 2276 osob z počtu 2497 oprávněných voličů.¹

Politická strana	Počet hlasů	Počet mandátů	Počet mand. dříve
Čs. strana lidová	566	8	2
Čs. str. nár. soc.	419	6	9
Živnostníci	380	5	5
Čs. str. nár. dem.	256	3	5
Komunist. str. Čs.*	226	3	-
Židé	250	3	3
Čs. str. soc. dem.	182	2	2

Pozn.: Komunistická strana Československa v minulém období nekandidovala

Úspěch Československé strany lidové byl prý zapříčiněn tím, že se u voleb sešlo o 30% více žen a také tím, že získala hlas drobných živnostníků, rolníků a části dělnictva. Starostou byl zvolen, na schůzi zastupitelstva 3. dubna 1924, gymnaziální profesor František Tauchman (Čs. str. nár. socialistická), I. náměstkem obchodník Antonín Pokorný (Živnostníci), II. náměstkem rolník Ludvík Moudrý (Čs. str. lidová).²

Zastupitelstvo tvořili členové: František Tauchman, Emil Gajduška (8. října 1925 rezignace, místo něj náhradník Matěj Hofer), Františka Chytilová, Maxmilián Halabala, Tomáš Korvas, Dr. Antonín Daněček (16. dubna 1925 rezignace, místo něj náhradník Josef Severín), Jan Latík (rezignace 29. prosince 1925, za něj náhradník Jaroslav Kolčava), Martin Švigler, Josef Fridrich, Jan Urban, MUDr. Josef Keller, Ludvík Moudrý, Josef Hájek, Dr. Alois Žalčík, Jindřich Doležal, Antonín Tureček, Jan Moudrý, Jan Pavelka ml., Josef Jakerle, Antonín Pokorný, Benedikt Zahradník, Zikmund Mandl, Dr. Zikmund Schindler, Arnošt Jellinek, JUDr. Karel Kozánek, Josef Polášek, Josef Straka (rezignace 5. března 1925, místo něj ustanoven náhradník Dr. Vladimír Broček), Jan Žaroský, Albert Oravec, Alois Soustružník (rezignace 8. října 1925, na jeho místo dán náhradník Rochus Hána, který rezignoval 12. listopadu 1925 a byl tedy místo něj ustanoven nový člen Josef Šindler).

Náhradníci: Antonín Halouzka, Vítězslav Bartoš, František Petřík, Leopold Teller,

1 SOka Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 163, *Kronika města Kyjova 1923-1938*.

2 Tamtéž.

Josef Štrobl, Matěj Hofer, Josef Severín, Josef Seltner, Dr. Vladimír Broček, Rajmund Příbyl, Rochus Hána, Josef Žvavut, Jan Šnajdr, Alois Kyslinger, Otto Hajek, Jaroslav Kolčava, Karel Havlík, Tomáš Synek, Inocenc Němec, Anna Šmídová, František Navrátil, Josef Navrátil st., Josef Stoja, Karel Mastný, Jan Víšek, Antonín Loučan.³

Členy městské rady byli: František Tauchman, Antonín Pokorný, Ludvík Moudrý, Emil Gajdušek (po rezignaci 8. října 1925 byla na jeho místo zvolena Františka Chytilová), Maxmilián Halabala, Martin Švigler, MUDr. Josef Keller, Josef Jakerle, Zikmund Mandl, Josef Polášek.⁴

15. listopadu 1925 se také konaly nové volby do Národního shromáždění. Kyjov odevzdal 2167 hlasů do poslanecké sněmovny a 1825 hlasů do senátu.⁵

Politická strana	Poslanecká sněmovna	Senát
Čs. strana agrární	2	9
Čs. str. soc. dem.	223	216
Živnostníci	396	352
Deutsch soc. dem. arbeit.sp.	8	19
Deutsch christl. soc. partei	-	4
Národní strana práce	192	206
Čs. st. domk. a malozeměd.	3	-
Komunist. str. Čs.	163	149
Čs. str. nár. dem.	148	148
Čs. str. nár. soc.	330	266
Republ. str. zemědělská	55	38
Čs. strana lidová	433	404
Bund der Landwirte	-	14
Židovská strana	214	-

Rok 1924. Na sezení zastupitelstva 24. dubna starosta oznamuje, že se Kyjov nachází v úpadku, o čemž svědčí velký úbytek obyvatelstva při posledním sčítání lidu.⁶ Příčinou byl úpadek Moravsko-slezské banky a související stagnace sklárny, bytová krize, a vytýká úkoly, kterými by se nové zastupitelstvo mělo po celé volební období zabývat (opatření vhodných bytů, stavba úřední budovy, vodovodu, pokračování v dlažbě náměstí a ulic, péče o lepší čištění města) a také se konala volba do jednotlivých komisí (finanční, elektrárenská, školská, zdravotnická atd.).⁷

Co se týče stavebních záležitostí, bylo na sezení 16. května usneseno předláždění

3 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 107, *Zápisy ze sezení městského zastupitelstva 1923-1929.*

4 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 116, *Zápisy ze sezení městské rady 1921-1926;* SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 117, *Zápisy ze sezení městské rady 1926-1935.*

5 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 163, *Kronika města Kyjova 1923-1938.*

6 Při sčítání v roce 1910 bylo v Kyjově 4410 obyvatel, v roce 1921 už 4289; SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 163, *Kronika města Kyjova 1923-1938.*

7 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 107, *Zápisy ze sezení městského zastupitelstva 1923-1929.*

části náměstí a hranolová dlažba na Komenského třídě. Náklad činil 9000 Kč a kryt byl rozpočtovou položkou 32 000 Kč na úpravu chodníků. Téměř na každém zasedání se řešila otázka výstavby nových domů a bytů. Bylo přistoupeno k tomu, že se vypracuje plán na výstavbu 8 dvojdomků v ceně 400 000 Kč s tím, že 270 000 Kč si město vypůjčí u spořitelny v Uherském Hradišti a část uhradí případní zájemci o byty. Po předložení stavebního plánu bylo rozhodnuto, postavit 10 dvojdomků, a část kmenového jmění za prodaný obecní dům, bylo upotřebeno na stavbu dalších 12 domků. Celkem tedy bylo vystavěno 22 domků, což z původního plánu 8 domků je značný posun. Z dalších stavebních uskutečnění zastupitelstva v roce 1924 byla jistě důležitá i výstavba odpadní stoky v ulici Nové domky, ulici Žižkova a Dobrovského. Byl založen i nový sad a městská rada předložila návrh, aby se sad pojmenoval na „Sad Paternův“ (po jeho zakladateli).⁸

Na oslavě šestého výročí osvobození 28. října byl slavnostně odhalen pomník padlým za svobodu, jehož autorem byl akademický sochař Rudolf Březa z Prahy.⁹

6. listopadu se řešil rozpočet na rok 1925. Schodek činil 226 590 Kč a na jeho uhrazení byly stanoveny stejné přírážky k daním jako za minulý rok, čili: 142% k dani činžovní, 200% k dani výdělkové, 350% k dani pozemkové a 300% k daním ostatním.¹⁰

Rok 1925. Na schůzi zastupitelstva 5. března byl přijat návrh na rozšíření kyjovského nádraží a měly být podniknuty příslušné kroky u ředitelství státních drah v Brně a u ministerstva železnic. 16. dubna byl čten přípis ředitelství státních drah v Brně, že bude jeho snahou všechny nutné opravy stanice dle možností postupně uskutečnit.¹¹

Stavební ruch neutichl, ba naopak ještě zesílil. Tohoto roku byla započata stavba Sokolovny a také budovy městské spořitelny. Na sezení 22. května padl návrh městské rady na zřízení chodníků v Jungmannově ulici, Kollárově ulici, k novým domkům, k pálenici a ke sklárně. Na práci obec poskytla písek, ale majitelé domů museli zaplatit ostatní materiál ve splátkách během 5 let. Zde si vyskytl pochopitelně zádrhel a 41 z 62 majitelů podalo odvolání proti tomuto rozhodnutí, které ale následně vzalo 29 majitelů zpět. A protože tedy velká většina majitelů nakonec nebyla proti, návrh byl schválen a zbývající odvolání zamítnuta. Ale přece jenom se obec „slitovala“ a na návrh finanční komise byla na zbudování chodníku vzata půjčka 150 000 Kč u městské spořitelny v Uherském Hradišti a všem, kteří v roce 1925 a 1926 zbudovali nebo zbudují chodníky, byl poskytnut příspěvek ve výši 25% celkového nákladu. Provedena byla i stavba kanálů v ulicích Brandlova a Čelakovského, která měla být hrazena z přebytků roku 1926, pokud by to prostředky dovolily, v opačném případě by byla stavba hrazena z přebytků z roku 1925.¹²

Stran Sokola a jeho vyplacení, požadovala jednota za vrácení pozemek 17 000 Kč. Zastupitelstvo souhlasilo, ale s podmínkou, že jednota dovolí všemu žactvu cvičit na jeho cvičišti a ponese veškeré poplatky. Tento obnos se uhradil z přebytků za rok 1924. Jednota Orel též žádala o příspěvek na opravu cvičiště, ale její žádost byla zamítnuta.

8 Tamtéž.

9 Tamtéž.

10 Tamtéž.

11 Tamtéž.

12 Tamtéž.

8. října bylo úkolem pojmenování ulic nových domků. A tak vznikla „ulice Jiráskova“, „Vrchlického“, „dr. Severina Joklíka“ a „Boženy Němcové“. Československé jednotě bratrské byl odprodán pozemek u dívčí školy na stavbu modlitebny, 1m² za 3,50 Kč (celkem 1500 m²).¹³

Roku 1925 byla s konečnou platností dokončena regulace Kyjovky, která započala již v roce 1919. Drobné obtíže se vyskytly v elektrárně, kam bylo nutno koupit buď novou akumulátorovou baterii, nebo nový motor. Proto byl podán na zasedání 17. září návrh, aby byl založen na znovuzřízení akumulátorové baterie zvláštní fond pro výměru strojů se zpětnou platností od 1923 (převeden celkový zisk 76 245,03 Kč), z toho důvodu, že velký Dieselův motor nebyl plně zatížen, což bylo ne hospodárné, protože tak vznikala velká ztráta na naftě. Mimoto elektrárna neměla ani žádnou rezervu, takže hrozilo nebezpečí částečné tmy, pokud by nafta došla. Nakonec byla koupena akumulátorová baterie od firmy Tudor za 179 938 Kč. Elektrárna také podala bilanci za rok 1924 a celkový zisk činil 48 213,51 Kč a byl přidělen do fondu pro výměnu strojů a zařízení.¹⁴

Co se týká školství, místní školní rada navrhla rozpočet na rok 1926. U obecné a měšťanské školy dívek se jevil schodek 52 150 Kč, a na Kyjov tím spadala úhrada 50 058 Kč, na Netčice 2088,63 Kč. U obecné a měšťanské školy schodek vykazoval 66 457,75 Kč, na Kyjov tak připadla částka 63 788,98 Kč, na Netčice 2661 Kč. 30. října se již tradičně schvaloval rozpočet na rok 1926. Schodek byl 219 835 Kč. Přírážky k daním se téměř nezměnily: 142% k dani činžovní, 200% k dani výdělkové, 300% k dani pozemkové, jen k daním ostatním bylo na přírážkách počítáno o 50% méně, tedy 250%. Když byl v roce 1918 založen spolek České srdce, měl jasný cíl, pomáhat potřebným. Ale protože se hospodářské poměry zlepšily, nebylo už pomoci třeba, a proto se spolek rozhodl svou činnost ukončit.¹⁵ Poslední a smutnou zprávou roku 1925 bylo náhlé úmrtí někdejšího kronikáře Antonína Hromádky. Starosta mu na zasedání 29. prosince mu věnoval posmrtnou vzpomínku a místo něj byl ustanoven kronikářem Ludvík Kalus.¹⁶

Rok 1926. V tomto roce se velmi často začalo mluvit o zřízení vodovodu, který si mnoho občanů přálo. Přípravné práce pokročily, a tudíž bylo třeba podniknout vodoprávní řízení v nákladu 1200-1500 Kč. Protože bylo do rozpočtu na rok 1926 započteno 60 000 Kč na případné zřízení vodovodu, navrhlo se za souhlasu finanční komise, aby byl zemský výbor pověřen provedením veškerých prací spojených s vodoprávním řízením.¹⁷

Jedním z plánů bylo také vystavění nového chudobince. Peníze na jeho stavbu byly opatřeny tak, že jistá paní Josefa Plhalová darovala městu pozemky, které byly následně odprodány a za utržený obnos se nechal vystavět chudobinec, který nesl jméno paní Plhalové. Roku 1927 se stala čestnou občankou Kyjova.¹⁸ Dokončeny

13 Tamtéž.

14 Tamtéž.

15 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 163, *Kronika města Kyjova 1923-1938*.

16 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 107, *Zápisy ze sezení městského zastupitelstva 1923-1929*.

17 Tamtéž.

18 Tamtéž.

byly také výstavby Sokolovny a městské spořitelny, které byly následně slavnostně otevřeny.¹⁹

Sboru dobrovolných hasičů č. 1 byla poskytnuta subvence ve výši 4000 Kč na zakoupení 200 metrů hadic. Hasičský sbor č. 2 žádal také o subvenci na zakoupení hadic, ale zastupitelstvo se usneslo, že dva sbory jsou moc a požadovali, aby byly tyto sbory sloučeny. Pokud by nedošlo ke sloučení, obec bude podporovat pouze jeden sbor (ke sloučení obou sborů došlo až v roce 1932). Vydlážděny byly ulice Riegrova a Smetanova.²⁰

10. června podala městská rada společně se školskou komisí návrh na rozšíření obvodu všeobecné školy živnostenské v Kyjově. Obvod měl být rozšířen na obce Sobůlky, Bukovany, Bohuslavice, Skoronice, Svatobořice a Vlkoš.²¹ Zastupitelstvo návrh schválilo s podmínkou, bude-li pro takto rozšířené školy dostatečný počet místností. Také bylo jednáno o zřízení samostatné odborné školy pokračovací živnostenské pro obuvníky a rozšíření odborného oddělení pro krejčí a holiče. Nakonec bylo rozšíření pro holiče zamítnuto a ostatní návrhy schváleny.²²

6. května byla čtena bilance elektrárny za rok 1925. Celkový zisk činil 54 260 Kč a přidělen byl do fondu na obnovu strojů a zařízení. 18. října byl ke schválení předložen rozpočet na rok 1927. Schodek 177 101 Kč měl být uhrazen následujícími přírážkami k daním: 127% k dani činžovní, 185% k dani výdělkové, 285% k dani pozemkové a 220% k daním ostatním. Přebytek tedy činil 11 547 Kč. Jak je vidět, ekonomické poměry ve městě se výrazně vylepšily oproti minulým letům.²³

Rok 1927. V tomto roce bylo postaveno celkem 17 nových domků nákladem 544 859,33 Kč, nájemníci i s úroky složili 173 801,14 Kč, spořitelna půjčila 267 029,67 Kč a zbývající obnos také zapůjčila spořitelna, ale jen se zárukou obce, která se zaručila 70% stavebního nákladu. Byla vydlážděna silnice na Újezd v délce 250 metrů a zároveň se silnicí byla vybudována i stoka. Také byly vydlážděny ulice Jiráskova a část Žižkovy v délce 100 metrů. Veškeré stavební práce vyžadovali 193 309 Kč, které byly uhrazeny následovně: v rozpočtu bylo zaneseno 44 000 Kč, zvýšený příděl na dani v rozpočtu neuvedený 60 000 Kč, státní subvence na činžovní domy 70 000 Kč a zbytek se uhradil z přebytků z roku 1926. Také byly zřízeny další chodníky (ulice dr. Joklíka, Tyršova, Dobrovského). Majitelé domů, pokud šlo o domy dříve postavené, dostali 25% subvenci na zřízení chodníků. Na to obec vzala výpůjčku 70 000 Kč.²⁴

Co se týče školských záležitostí, došlo ke zřízení samostatné odborné školy pokračovací pro učně živností oděvních, kterým obec poskytla zdarma místnosti, sklep, osvětlení a také případný schodek školy by obec uhradila.²⁵

Kvůli plánované kanalizaci se na schůzi 10. března probíralo nivelační měření Kyjova, protože bylo nutné změřit výškové body. Bylo požádáno zemské finanční

19 SOka Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 163, *Kronika města Kyjova 1923-1938*.

20 SOka Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 107, *Zápisy ze sezení městského zastupitelstva 1923-1929*.

21 SOka Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 117, *Zápisy ze sezení městské rady 1926-1935*.

22 SOka Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 107, *Zápisy ze sezení městského zastupitelstva 1923-1929*.

23 Tamtéž.

24 Tamtéž.

25 Tamtéž.

ředitelství v Brně, aby nivelaci provedlo svými úředníky. Ministerstvo financí vyhovělo a pověřilo zemské finanční ředitelství, aby nivelaci provedlo v letním období, ale s podmínkou, že obec přiloží dodatečné prohlášení a zaváže se v něm, že uhradí všechny výlohy včetně služebních požitků a cestovních výloh úředníka, který bude práci provádět. Nakonec se ovšem muselo kvůli financím od kanalizace upustit a přesunout ji na vhodnější dobu.²⁶

Otázka svatoborských cikánů stále ještě nebyla vyřešena. Městská rada vyzvala Martina Holomka, aby se přestěhoval na hranice kyjovsko-svatoborské.²⁷ Ten však podal odvolání, které zastupitelstvo zamítlo.²⁸ V následujících letech ale nakonec došlo k přestěhování cikánské osady, protože se měnily hranice města a cikánská osada připadla na území Kyjova.²⁹

20. října přišel na řadu rozpočet na rok 1928. Schodek 191 131 Kč měl být uhrazen na přírůžkách k daním 127% činžovní, 200% ostatní. Přebytek činil 2885,51 Kč.³⁰

Rok 1928. 9. února se konalo vodoprávní řízení ohledně stavby vodovodu. Také byla zahájena akce o připojení bučovského okresu k obvodu budoucího okresu kyjovského. 14 obcí vyslovilo souhlas. Byla podána žádost ministerstvu železnic a ředitelství státních drah v Brně na přestavbu nádraží. A také se stále rozšiřovalo autobusové spojení Kyjova s okolními obcemi (Stavěšice, Strážovice, Nenkovice, Želetice, Dražůvky, Šardice, Hovorany, Ždánice, Lovčice, Osvětmany, Žeravice, Milotice). Čtenářskému spolku byla poskytnuta na knihovnu a čítárnu mimořádná subvence 5000 Kč. Zastupitelstvo se sešlo za toto volební období 38krát.³¹

Jana Baríniová je studentkou oboru archivnictví na Ústavu pomocných věd historických a archivnictví na Filosofické fakultě Masarykovy university v Brně.

26 Tamtéž.

27 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 117, *Zápisy ze sezení městské rady 1926-1935*.

28 SOKA Hodonín, fond AM-Ky, inv. č. 107, *Zápisy ze sezení městského zastupitelstva 1923-1929*.

29 Tamtéž.

30 Tamtéž.

31 Tamtéž.

NĚKOLIK STŘÍPKŮ Z DĚJIN FARNOSTI KUNOVICE

JAROSLAV ŠILER

O starobylosti kunovické farnosti svědčí od nepaměti tradice, že zde sídlil přechodně moravský biskup, přestože o tom nemáme hodnověrné důkazy. Bartoloměj Paprocký¹ ve svém Zrcadle slavného markrabství moravského uvádí, že sídlo biskupa bylo v Polešovicích nebo Kunovicích: „*Po smrti Methodyusa arcibiskupa léta Páně 915 Jan na biskupství Moravské wolen. Na němžto chvalitebně byl živ leth šestnáctě. Měl svůj byt v městečku Polešovicích, kdež byl kostel ve jméno svatých Petra a Pavla apoštolův založen. Za jehožto biskupství Václav kníže české, pán spravedlivý a pobožný živ byl, kterýž potom od Boleslava bratra svého vlastního, jenž byl žádostiv panování*

Kostel sv. Petra a Pavla v Kunovicích

zabit. Ten Gloriosam Martirí Lauream suscepit et inter diuos non multum post relatus. To jest, že slavnou korunu mučednickou přijal a potom i mezi svatými počten jest. Otto císař nemohouce témuž Boleslavovi toho ukrutenství strpěti, válku proti němu zdvihl, a s velkým vojskem do země jeho vtrhnuvši panství Římskému podmanil. Od kteréhožto času království české ad Imperium Romanum přísluší. Píší některé, že by

1 Bartoloměj Paprocký z Hlohol (1540–1614) byl polský emigrant, politik, kronikář a publicista. I přes veškeré omyly a nedostatky je považován za zakladatele genealogie a heraldiky u nás i v Polsku.

stolice biskupská ne v Polešovicích, ale v Kunovicích býti měla. Umřel týž biskup Jan léta Páně 932.“²

Zde je nutné dodat, že v tomto díle jsou zachycena zřejmě mnohá lidová vyprávění, která do Paprockého doby kolovala jen v ústním podání a že datace provázající vznik církve na našem území je nepochybně zmatená.³ To však ještě neznamená, že sídlo moravských biskupů se nemohlo skutečně nacházet v Kunovicích nebo Polešovicích, navíc o tom, že by se v této oblasti mělo nacházet sídlo biskupa, se dovídáme také ze staršího díla Granum cathalogi praesulum Moraviae:⁴ „1091 industriosissimus princeps Wratislaus rex Boemie primus ob rebellionem quondam fratris sui Gebhardi episcopi ecclesias Pragensem et Moraviensem pro se disiunxit et unionem earum effectualiter interrupit; nam Cosmam decanum Pragensi et Andream canonicum Pragensem Moraviensi prefecit ecclesiis, constituens in Moravia Olomucensem civitatem apud sanctum Petrum episcopalem de cetero sedem, que olim in Welegrad temporibus Swatopluk regum Moravie archiepiscopalis fuerat, demum temporibus ducum apud sanctum Petrum prope Welegrad in Pollessowiczi extiterat [secundum alios vero in Cunowycz].“⁵ I zde je nutné konstatovat, že jde o pramen, který není příliš spolehlivý. Pro teorii, že Kunovice mohly být sídlem biskupa nahrává také fakt, že na nedaleké Sadské výšině byl nalezen velký chrámový komplex z doby velkomoravské.⁶ Původní centrum Kunovic se totiž na rozdíl od dnešního centra nacházelo kolem řeky Olšavy, tedy blíže k tomuto komplexu a jak pojednávám níže, dějiny derflanské⁷ a kunovické farnosti se neustále prolínaly.

I když se tedy prozatím nedá dokázat ani vyvrátit zda opravdu v Kunovicích sídlil biskup, i tak můžeme konstatovat, že je farnost velmi stará. Nejstarší písemná zmínka o farnosti pochází ale až z roku 1235, kdy je v donaci královny Konstancie, zmiňován plebán⁸ Bartoloměj, kaplan královny Konstancie. Tak lze vyložit titul „capellanus

- 2 PAPROCKÝ, B.: Zrcadlo slavného Markrabství Moravského, v kterémž jeden každý stav dávnost, vzácnost i povinnost svou uhlédá. Faksimile 1. vydání v olomoucké tiskárně dědiců Michtallero-vých r. 1593, Ostrava, Genealogická agentura, 1993, list 168-169.
- 3 O charakteru Paprockého práce pojednává Hrabětová, I.: Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlohov, Masarykova univerzita v Brně, 1992.
- 4 Granum catalogi praesulum Moraviae je stručný přehled moravských biskupů, který končí volbou biskupa Pavla z Miličína r. 1433. Není jasné, kdo je jeho autorem, spis byl pravděpodobně napsán jedním z olomouckých kanovníků po r. 1433, možná i samotným biskupem Pavlem z Miličína. Autor čerpal jistě z prací kronikářů doby Karla IV., zejm. z kroniky Přibíka Pulkavy z Radenína, ale pravděpodobně i z nepsané moravské tradice a z olomouckého nekrologia z r. 1263.
- 5 LOSERTH J.: Das Granum Catalogi praesulum Moraviae nach Handschriften des olmützer Domkapitelarchivs, Wien 1852. [on-line] [cit. 11. 6. 2014] Dostupné na: <http://www.clavmon.cz/clavis/FRRB/chronica/Granum.htm>.
- 6 V letech 1959 – 1964 zde proběhl archeologický průzkum, současný archeolog PhDr. Luděk Galuška CSc. usuzuje, že vzhledem k celkové dispozici areálu a některým specifickým nálezům (misionářský křížek s řeckým nápisem), že by se mohlo jednat o centrum moravského arcibiskupství.
- 7 Derfla – do roku 1952 označení dnešních Sadů, od roku 1960 součást Uherského Hradiště.
- 8 Plebán – zastarale kněz ustanovený mimo biskupské sídlo, ve středověku i farář, zejména venkovský.

curiae, “ se kterým je mezi svědky uváděn.⁹ Další zmínka o farnosti pochází z roku 1297, kdy si Dětrich (Theodorich) činí nároky na návrší i z pastvinami pod ním.¹⁰ P. Vladimír Teřthal v knize Kunovice v proměnách času toto návrší označuje jako Kunovickou horu a dále pokračuje: „Na této ostrožně stával dle archeologických dokladů velkomoravský chrám a snad jako kaple Panny Marie je připomínán v roce 1247, kdy jeho patronátní právo bylo svěřeno cisterciáckému klášteru na Velehradě. Na horu si v roce 1325 činil nárok i odjinud neznámý kanovník Turing Wyse. Pak nás několik desetiletí dělí od zprávy o olomouckém kanovníku Janu z Boskovic, kterému potvrdil v roce 1358 kunovické farní beneficium sám papež Inocenc VI. Už po dvou letech se ale připomíná farář Jašek. Samotné patronátní právo farního kostela bylo nejpozději v roce 1364 v rukách majitelů z Kunovic, jak to dokládají mnohé kupní smlouvy doložené od uvedeného data.

Nezodpovězenou otázkou zůstává i dnes lokace nejstaršího farního kostela a historie farnosti samé. Přestože spory, které vedly Kunovice s Uherským Hradištěm o Kunovickou horu (metropolitní výšinu), byly vyřešeny v neprospěch Kunovic, zdá se, že musíme hledat původní kunovický kostel spíše v prostorách dnešní obce Sadů. Vzhledem k existenci tamního kostela Narození Panny Marie nelze vyloučit, že zmínka o tzv. Popovické kapli z roku 1247 se vztahuje na tento sakrální objekt.¹¹

O dalších kunovických farářích a událostech spjatých s farností se také dovidáme v díle Gregora Wolného: Roku 1387 je zmiňován Dětlin, roku 1483 Prokop, 1490 Matyáš, roku 1497 patřila prý dokonce i blízká Derfle ke Kunovicím. Roku 1511 žaloval Jan ze Zvole – Goldensteinu Jana z Kunovic – Brodu u zemského soudu o 1000 kop grošů, protože Jan nechtěl vystavět dle úmluvy v Kunovicích kostel sv. Petra; a kromě toho o jiných 1000 kop grošů, protože nechtěl založit nadaci pro kaplana. Žaloby ty byly r. 1515 opakovány a Jan z Kunovic byl k oběma odsouzen. Roku 1517 byl již sice kostel od Jana z Kunovic vystaven, ale faráře nechtěl dle úmluvy ustanovit, což se stalo teprve po nových žalobách roku 1521; jak se zdá, byl na faru presentován od Bohuše ze Zvole syn zlatníka z Hradiště jménem Jan. Ale i Bohuš ze Zvole musel být žalován roku 1522, protože nechtěl dát stavební místo pro faru, která měla být stavěna.¹²

Zde je potřeba uvědomit si tehdejší situaci nejen v Kunovicích. Toto období je totiž velmi ovlivněno husitstvím. Jan z Kunovic byl bývalý majitel Kunovic, svého postavení dosáhl především díky svému strýci Janovi Filipcovi,¹³ který ho roku 1496 přiměl zavázat se vystavět nový kostel v Kunovicích. Ale již roku 1497 Jan Kunovice prodává Mikulášovi Hrdému z Klokotné, aby měl finance na rozšíření svého panství.

9 FRIEDRICH, G.: Codex diplomaticus et epistolarius regni Bohemiae III/1, Praha 1942, str. 122.

10 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898 - 1911, str. 3.

11 TEŘTHAL, V.: Dějiny kunovické farnosti. In: Čoupek, J. a kol.: Kunovice v proměnách času, Moravia-press, Břeclav, 1996, str. 97.

12 WOLNÝ, G.: Kirchlische Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften. I. Ubtheilung. Olmützer Erdiöcese II. Band, Brünn 1857, str. 230 – 231.

13 Varadínský biskup, administrátor olomouckého biskupství, jeden z nejvýznamnějších diplomatů ve službách Matyáše Korvína, zakladatel františkánského kláštera v Uherském Hradišti, jeho osobu blíže přibližuje má bakalářská práce: ŠILER, J.: Františkáni v Uherském Hradišti, bakalářská práce, Brno 2011. Podrobněji ji pak zpracovává PhDr. Tomáš Měšťánek: MĚŠTÁNEK, T.: Biskup Jan Filipec (1431 – 1509) a středověká politika, Zlín.

Ten sídlil na Kunovicích ještě 1507 (1509 byl již nebožtík) a odkázal tvrz Kunovice s příslušenstvím Bohušovi ze Zvole.¹⁴ Je tedy logické, že Jan z Kunovic neměl již zájem kostel v Kunovicích vystavět. I když byl kostel nakonec postaven, můžeme zde spatřit počátek úpadku farnosti v Kunovicích, nutno však dodat, že k odklonu od katolictví dochází i v širokém okolí Kunovic.

Dočasný zánik farnosti

Veřejným vystoupením Martina Luthera proti prodeji odpustků a vyvěšením jeho tezí na chrámové dveře ve Wittemberku roku 1517 začíná vlna evropské reformace. Když se Luther seznámil s Husovými spisy a definitivně se rozešel s papežskou církví. České země se začlenily do evropské reformace, ale jejich situace byla specifická v tom smyslu, že řada problémů, která otevřela německá a evropská reformace, zde byla řešena již v 15. století. Na rozdíl od katolické církve, která byla církví centralizovanou a v níž se autorita papeže prosadila ve věroučných problémech, reformace se od samého počátku, přes autoritu Lutherovu, rozdělila na řadu velkých vyznání (luteránství, kalvinismus, zwingliánství, anglikánství) a uvolnila hráze vzniku mnoha náboženských sekt.

Na Moravě bylo prvním získaným místem pro luterství město Jihlava. Počátkem roku 1522 do Jihlavy přišel z Vídně vypuzený kazatel Pavel Speratus, jeden z prvních stoupenců Lutherových a jeho osobní přítel. Sperátův úspěch vyvolal pozornost biskupství a vedl k žalobě na církevně nepotvrzeného a vedl k žalobě ke králi Ludvíkovi. Král kazateli nařídil, aby se dostavil před biskupův soud do Olomouce. Biskup ho v úřadě nepotvrdil, ale také proti němu nezasáhl. Sperátus se vrátil do Jihlavy a zdá se, že pojal úmysl provést reformaci pomocí zemských pánů, mezi nimiž získal přívržence. Král však projevil větší rozhodnost a Speratus vězení přece jen neunikl, dokonce mu hrozilo upálení jako kacíři. Na přímmluvu některých moravských pánů byl po dvanáctidenním vězení propuštěn a vypovězen ze země. Morava tak nadále zůstala nábožensky rozdělenou zemí, i když královská moc jednoznačně přála katolicismu. Ovšem ani král nemohl náboženskou otázku rozhodnout. Na Moravě vládli stavové – a šlechta neomezeně vládla na svých panstvích. Šlechta mohla o náboženství rozhodovat svobodně, patřilo to k jejím právům, jež král musel respektovat.¹⁵

Tyto události měly vliv i na dění v Kunovicích. V roce 1521 byly Kunovice ještě nesporně katolické. Hynek ze Zvole, pán na Kunovicích, se však sám klonil k českobratrskému vyznání a v roce 1546 bratřím dovolil postavit si v Kunovicích modlitebnu nazývanou „zbor“ v místech, které jim daroval jakýsi Václav Krnek. To svědčí o tom, že čeští bratři už v Kunovicích byli a bylo jich dost. Jejich rozšíření bylo nejspíše dílem samotného Hynka ze Zvole.

Další důležitý údaj o náboženských poměrech máme k roku 1569. Tehdy se mnozí Kunovjané vzbouřili proti svému knězi a biskupovi a žádali nekatolické bohoslužby. Z této blíže neznámé události vyplývá, že v Kunovicích byl katolický kněz neznámého jména, neboť kdyby nebyl katolíkem, nebyla by vzpoura namířena také proti biskupovi. Jan st. Černčický z Kácova, který byl tehdy pánem Kunovic a který byl český bratr,

14 NEKUDA V.: Uherskohradištsko, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Brno 1982, str. 544.

15 VÁLKA, J.: Dějiny Moravy 2, Brno 1996, str. 13 – 15.

bezpochyby podpořil protikatolický postoj části Kunovjanů. Tak se v Kunovicích během 16. století zformovaly tři náboženské skupiny: čeští bratři, luteráni a katolíci, kterých mezi kunovickými obyvateli zůstala jen nepatrná část. Čeští bratři měli modlitebnu v místě, duchovním správcem luteránů se stal farář derflanský, zbytek katolíků našel útočiště v uherskohradištské farnosti.¹⁶

Kronika farnosti se k těmto událostem vyjadřuje jen velmi stručně: „*Asi roku 1580 zmohla se zde podporou starokatolických majitelů z rodu panů z Kunovic herese, fara zanikla. Nečetní katolíci vykonávali své náboženské povinnosti v blízké Derfli, která však také nejpozději roku 1597 jinověreckou se stala. Po znovu zavedení víry katolické roku 1621 zůstaly Kunovice jako commendata fary derflanské, jejíž farář i pro Kunovice investován býval až do 14. května 1753, kdy Kunovice opět se samostatnými staly.*“¹⁷

Obnovení katolické duchovní správy

Stavovské povstání mělo zasadit poslední ránu katolické církvi v Čechách a na Moravě. Majitel uherskoostrožského panství Jan Bernard z Kunovic patřil mezi vůdce protestantských povstalců, byl komisařem pro správu zabraných církevních statků a obohatil se na účet velehradského kláštera. Bitva na Bílé hoře však vojenskou i politickou kartu obrátila. Jan Bernard z Kunovic musel uprchnout do ciziny a majetek byl teď pro změnu zkonfiskován jemu. Císař pak brzy panství prodal Gundakaru z Lichtenštejna, který začal uskutečňovat zásadu běžnou tehdy u nekatolíků – „koho vládá, toho náboženství.“

Duší obnovy katolické církve na Slovácku se stal děkan Václav Kulíšek z Moravičan (1618–1638). V roce 1624 museli odejít protestantští duchovní, mnozí však odešli již dříve. Kulíšek tedy v roce 1624 poslal na ostrožské panství svého kaplana Jana Kalivodu, který 3. března toho roku se stal novým kunovickým farářem s působností na celém ostrožském panství. Kalivodův obvod se zmenšil teprve roku 1627, kde zde byl ustanoven druhý farář, a to Jan Methesius v Uherském Ostrohu. O Kalivodovi a jeho práci nemáme žádných zpráv. Z dopisu děkana Kulíška generálnímu vikáři z 6. října 1634 se dozvídáme, že kníže Gundakar z Lichtenštejna prezentoval na kunovickou faru Wolfganga Resingera. V dopise se jasně uvádějí na prvním místě Kunovice, Derfle na druhém, což charakterizuje vzájemný poměr obou farností, který se však záhy obrátil.¹⁸

V roce 1639 byl ustanoven farářem derflanským a kunovickým Řehoř Ctibor Militka, 12. června 1641 kníže Hartman z Lichtenštejna navrhl nového faráře Jana Václava Meneana z Cvitenberka. Farář Menean usiloval o opravdovou náboženskou obnovu svěřených obcí, proto často zval jezuitské misionáře z nedaleké uherskohradištské koleje. Zásadní změnu v rekatolizaci měla přinést velká misie na celém ostrožském panství zahájená v únoru 1653. Byla svěřena Vojtěchu Martinidovi z hradištské koleje. Martinides a jeho pomocník, nejprve Matěj Turek a po něm Alexandr Halbodal, se nemohli věnovat jenom Kunovicím. V průběhu tří let prošli všechny vesnice panství. Ve vesnicích, které nehraničili s Uhrami, se podařilo protestantismus vymýt. Podle

16 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 99.

17 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898-1911, str. 4.

18 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 100-101.

jezuitského kronikáře úspěch misie způsobila především mírnost, důvtip a úsilí misionářů. Působení misionářů doplňoval nový derflanský a kunovický farář, magistr Jan Václav Polonius, investovaný 24. dubna 1653. Dlouho však zde nepobyl, 1. ledna 1658 nastoupil jako farář a zároveň první děkan Uherského Brodu, kde zemřel 12. května 1675.¹⁹

Po něm nastoupil Jakub František Hassal. Ten pořídil další soupis kostelního majetku a farních důchodů. Ale roku 1671 opustil faru a odešel. Roku 1674 byl investován na faru v Koryčanech. Od jeho nástupce Bařinky je v olomoucké konzistoři zachován soupis kostelního inventáře a popis benefícia. Jan Ignác Bařinka, investován 1671, přišel z Hluku. Roku 1672 si stěžoval v konsistoři, že ostrožský správce zanedbává opravu kostela i fary, která hrozí sesutím.²⁰ Farář Bařinka zemřel v roce 1681. Celých 28 let byl farářem obou farností Jan Ctibor František Skurek,²¹ do té doby farář v Blatnici. Založil dvě stipendia pro seminaristy v internátě Tovaryšstva Ježíšova v Hradišti. Od roku 1688 si vydržoval kaplana; asi od té doby bývaly v Kunovicích bohoslužby každou druhou neděli.²² Třebaže matriky, do kterých se zapisovaly křty, oddavky a úmrtí, byly běžné už ve 2. polovině 17. století, dodnes se dochovaly teprve ty, které v roce 1701 založil farář Skurek. Od tohoto roku jsou vedeny matriky křestní a oddací. Skutečnost, že matrika úmrtí začíná až rokem 1710, nepřímo svědčí o tom, že předchozí svazky se ztratily.²³ Roku 1691 poslal do konsistoře popis kostela a benefícia; zemřel 14. června 1709.

Po Skurkovi spravoval farnost Jiří Laštovka.²⁴ Za něj se v roce 1712 připomíná kaplan Jan Majzlík, který před tím působil v Nivnici. Po Kamzlíkovi nastoupil Matěj Antonín Štefka. Laštovka zemřel 28. listopadu 1714 a Štefka se stal administrátorem.²⁵ Uprázdňení fary využili Kunovjané a spolu s Míkovjany a Podolany podali 18. února 1715 konzistoři návrh na osamostatnění kunovické farnosti se dvěma přifařenými obcemi.²⁶ Přepis a překlad této listiny se nachází i ve farní kronice: *Zavazují se dávatí na výživu faráře ročně: 211 měřic pšenice, 52 měřic žita, 268 měřic ovsu, 70 vozů sena a na penězích 18 zlatých. Zároveň záruku dávají, že vystaví novou faru, na témž místě, kde dříve fara stávala a sice pro faráře přiměřenou. Zatím, kdyby farář ihned byl dosazen, pronajmou přiměřené místnosti od purkmistra Ondřeje Dupala „na rynku,“ jež budou dostatečným obydlím pro faráře do té doby, až nová fara bude vystavena.*²⁷ Z celé záležitosti však

19 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 101 – 103.

20 BUREŠ F.: Paměti městečka Kunovic, Strážnice, 1958, str. 58.

21 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 103.

22 BUREŠ F.: Paměti ..., str. 59.

23 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 104.

24 BUREŠ F.: Paměti ..., str. 59.

25 Administrátor - je kněz, který byl dočasně pověřen vedením farnosti nebo diecéze. Administrátor farnosti, popř. administrátor excurrando (dojíždějící administrátor) je tedy duchovním správcem farnosti v době, kdy v ní není ustanoven farář. Administrátor farnosti je vázán stejnými povinnostmi a má stejná práva jako farář. Specifickým pojmem je apoštolský administrátor, který trvale vede apoštolskou administraturu.

26 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 104.

27 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898-1911, str. 12.

sešlo, snad pro mor, který tehdy vypukl, snad pro dlouhodobou nepřítomnost biskupa v Olomouci. Štefka byl na obě fary investován až 4. března 1716, jak sám poznamenává do matriky. Zemřel 20. března 1735 stár 52 let a byl pohřben v derflanském kostele před hlavním oltářem.

V květnu 1735 nastoupil Jakub Jan Wolf, zřejmě se ale na Slovácku necítil dobře, a tak v roce 1740 komutoval (vyměnil si místo) s Ignácem Skříčkovským, farářem v Dražovicích. Jeho kaplanem byl Rudolf Fotinek (připomínán 1745-1747), pak Michael Klouda Skříčkovský se před smrtí postaral ještě o druhého výpomocného kněze s titulem kooperátora,²⁸ Jana Jagoše z Lipova. Nástupcem Skříčkovského, který zemřel 30. září 1749, se stal Bohumír Römer, který byl posledním farářem derflanským a kunovickým.²⁹

Farnost v 18. a 19. století

Městečko Kunovice se za podpory vrchnosti domáhalo samostatné fary v letech 1709, 1715 a 1740, ale vždy bezúspěšně. Požadavek Kunovjanů mít faráře ve svém středu byl víc než oprávněný, vedení olomoucké diecéze se však k této věci stavělo váhavě, nerozhodně, někdy snad až lhostejně. Teprve na nátlak státu, po urgentním dopisu Marie Terezie biskupu Troyerovi, se začalo vážně uvažovat o reformě farní sítě. Dne 29.

dubna 1750 se kníže Josef Václav z Lichtenštejna obrátil na vedení diecéze se žádostí o zřízení duchovních správ v Kunovicích, Ostrožské Nové Vsi, Dolním Němčí a Horním Němčí. Kníže žádal pro sebe patronátní právo, čili právo navrhnout kandidáta na místo faráře, za závazek hrazení oprav kostela a fary. K přenesení farnosti z Derfle do Kunovic a zřízení lokálního kaplanství v Derfli došlo teprve dekretem biskupské konzistoře v Olomouci 14. května 1753.³⁰ Opis tohoto dekretu se spolu s tímto dodatkem nachází

Budova původní fary. zbořená v r. 1966

28 Kooperátor – je označení pro pomocného kněze ve farnosti, toto označení se objevuje poprvé v 18. stol., v 1. pol. 19. stol. plně nahrazuje starší označení kaplan. Označení kaplan se tak stává čestným titulem, který kooperátor mohl obdržet, lidově se však označení kaplan používá i nadále, od 80. let 20. stol. se začíná nepřesné označení kaplan udávat i úředně. Rozdíly v označení byly nejen časové ale i teritoriální, proto používám označení vždy podle zdroje, ze kterého cituji, každá farnost měla tabulkově určeno kolik v ní má působit kněží, ve farnosti Kunovice byl farář a 2 kooperátoři, posléze farář, kooperátor a katecheta.

29 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 104-105.

30 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 105-106.

i ve farní kronice: „14. května roku 1753 přeneseno sídlo farářovo z Derfle do Kunovic. Farář Kunovský byl a také se psal jako farář Derflantský. Fara, totiž budova farní, již předešlého roku byla postavena a to na tehdejší dobu zajisté příhodná, jak sama Konzistoř v té listině dosvědčuje.“³¹ A tak roku 1753 přesídlil farář Römer i s kaplanem do Kunovic a pastoroval odtud i Míkovice a Podolí.³² V roce 1759 se vrátil do rodného kraje, převzal farnost Staré Město u Moravské Třebové a tam roku 1790 zemřel.

Nadprůměrnou osobností byl druhý kunovický farář Jan Nepomuk Mertten, roku 1759 přišel do Kunovic a zůstal zde do své smrti. Na konci života Mertten zřejmě churavěl, protože jeho kooperátor Augustin se od května 1786 uvádí jako administrátor. Zemřel 25. září 1787, na základě pramenů se nám jeví jako impozantní postava nevšedních kvalit inspirující i po staletích k obětavé práci, zdravé iniciativě a vysoké úrovni osobnosti. O stavu farnosti vypovídá protokol vizitace, kterou v Kunovicích vykonal 9. září 1771 hradištský děkan František Schuppler spolu s bílovickým farářem Ondřejem Hankem.³³ Z kroniky farnosti se dozvídáme, že brzy po vizitaci na faru zavítala ještě vzácnější návštěva: „Roku 1771 dne 3. a 4. října byl po dva dny hostem na faře Josef II., císař Rakouský a tehdejší farář dal nápis na skvostné tabulce nade dveře, kde byl císař ubytován. Tabule tato i s nápisem uložena v archivu farním. Nápis níž takt: Josephi II. Dei Gracia Imperatoris pretiosa persona hoc loco quievit.“³⁴

Náboženské poměry nastolené Josefem II. přetrvaly po celou dobu působení třetího kunovického faráře Jana Bernarda, jeho významným rysem byla dobročinnost. Pamatoval na chudé a založil nadaci pro chudinský fond. Protože zrušení klášterů omezilo možnosti studia chudých venkovských chlapců, založil nadaci na vydržování studenta určeného farářem, přesto za něj nevyšel ani jeden novokněz. Třetí nadací, kterou založil, byla nadace mešní a její úroky měly připadnout kunovickému kooperátorovi.³⁵ Ve farní matrice také nacházíme další opis listiny s tímto úvodem: „Chrám Páně sv. apoštolů Petra a Pavla posvěcen byl dne 14. října roku 1803 od Aloise Josefa hraběte Krakovského z Kolovrat, světícího biskupa Olomouckého.“³⁶ Od obce koupil Bernard starou školu vedle fary, aby zde byla postavena tzv. kaplanka, ve které bývali kunovičtí kooperátoři. Pro své dobré srdce se těšil velké důvěře okolních kněží, často byl zván za komisaře při vizitacích. Arcibiskup a kardinál Antonín Colloredo jej 31. prosince 1810 vyznamenal titulem českého děkana. Zemřel 14. června 1819.

Bernardovým nástupcem se po krátké administratuře Nevrlého stal Augustin Kuba. Z konce Kubova působení se zachoval nejstarší svazek Pořadu služeb Božích, čili knihy, do které se zapisovala nedělní oznamování v kostele. Zde je zachycen obraz náboženského života farnosti. Augustin Kuba zemřel 8. března 1839 na vodnatelnost.³⁷ Ještě za Kubova života byl postaven nový hřbitov. O tom proč byl postaven se můžeme dočíst ve farní kronice: „Hřbitov v Kunovicích jako všude jinde býval kolem kostela.

31 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898-1911, str. 12.

32 BUREŠ F.: Paměti ..., str. 65.

33 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 107.

34 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898-1911, str. 15.

35 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 110.

36 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898-1911, str. 13.

37 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 111-112.

Teprve roku 1831 když vypukla cholera a starý hřbitov nestačil, byl zřízen nový hřbitov za Kunovicemi směrem ke Hluku, kdež jest až doposud. První byl na něm pochován dne 8. října 1831 Antonín Gomelský číslo 93 z Kunovic. Cholera vypukla dne 12. září 1831 a málo kdo vyvázl životem, většina onemocněných zemřela (131).³⁸

Na Kubovo místo byl 28. července 1839 investován Jiří Straškraba. Za něj šla duchovní správa dál zaběhlým způsobem. Radikální zásah do duchovního světa vnesla revoluce roku 1848. Atmosféra likvidace starého feudálního světa, pád autorit a svoboda tisku, někdy nezodpovědného, otrásly náboženskými jistotami. Asi zde by bylo třeba hledat kořeny určité náboženské lhostejnosti zatím ojedinelých farníků. Straškraba zemřel 22. března 1853.

Pro farnost bylo velkým štěstím, že po revoluci 1848 měla kvalitní kněze, a to jak samotného faráře Josefa Ptáčka investovaného 30. června 1853, tak zvláště jeho dva dlouhodobé kooperátory, Josefa Vykydala (1851 – 1865) a po kratičkém působení Josefa Davida, Františka Martilíka (1866–1876). Ptáčkovi slouží ke cti, že svým dobrým mladým spolupracovníkům dal prostor pro jejich nadšenou práci a nechal se jimi zastínit. Josef Vykydal byl nadšenec, který usiloval o vzkříšení slávy Velehradu. Z Kunovic vodil na Velehrad velká procesí a patřil zde k nejoblíbenějším kazatelům.³⁹ Velehradské slavnosti kolem roku 1863 – při nichž se vynikajícím způsobem uplatnil mladý Vykydal, měly blahodárný vliv na národní uvědomění celého kraje.⁴⁰ V roce 1865 odešel Vykydal na Velehrad, kde se brzy stal farářem. Byl v tom také kus nezištnosti, neboť na bohatém patronátě lichtenštejnském by se domohl lepší fary, než byla chudičká velehradská. Stal se později děkanem a monsignorem. František Martilík po Vykydalovi převzal v Kunovicích práci na náboženském i národním poli v cyrilometodějském duchu. I on proslul jako poutní kazatel. Jeho poslední velkou akcí bylo založení hasičského sboru v roce 1873, jehož se stal prvním starostou. Bylo to ovoce dobré spolupráce mezi Martilíkem a tehdejším obecním představenstvem.

Farář Ptáček mohl z tohoto světa odcházet s klidným vědomím, že kunovická farnost pulsovala čilým náboženským a národním hnutím, že Kunovice byly dobře známy svojí obětavostí a zaníceností pro cyrilometodějskou ideu, která Kunovjany vnitřně proměňovala. Zemřel jako správce hradištského děkanátu 2. dubna 1870. Přes kratičké působení zůstal v dobré paměti farář Josef Moritz (1870 – 1872). V roce 1870 byla o Vánocích poprvé půlnoční mše místo jitřní. Následujícího roku byl zaveden průvod k soše sv. Jana Nepomuckého a ujalo se také toho roku zavedené zpovídání nemocných před slavností Nejsvětější Trojice. Působení tohoto kněze však předčasně skončilo. Dne 10. února 1872 při návštěvě františkánského kláštera v Uherském Hradišti náhle zemřel u stolu raněn mrtvicí.

Moritzův nástupce Jan Křivka byl rodák z Uherského Hradiště. Do Kunovic přišel z Ostrožské Lhoty 5. června 1872. Za svého působení Jan Křivka zdefraudoval značnou sumu farních a kostelních peněz a zadlužil se. Byl proto poslán do kněžského vězení v Kroměříži a 29. června 1881 zemřel. Jeho čin vážně narušil vztah mnohých Kunovjanů k faře. Za pohnutých okolností v roce 1879 převzal jako administrátor

38 Archiv farnosti Kunovice. Kronika farnosti Kunovice 1898-1911, str. 50.

39 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 112–114.

40 BUREŠ F.: Paměti ..., str. 75.

správu kunovické farnosti kooperátor František Novotný, kterému byla „*fara odevzdána zadlužená a v rozháraných poměrech*.“ Administrátorovi Novotnému nechyběla dobrá vůle, postaral se o nové zvony pro kostel, ale horká půda, která tehdy ve farnosti byla, vedla k jeho přeložení 17. července 1881. Novým administrátorem se stal určický kooperátor Jan Švéda, dne 17. ledna 1882 se stal kunovickým farářem. Neodkladně se pustil do opravy fary, kostel, který byl zpustlý, nechal vybít, v roce 1882 byl ze sbírek farníků opraven hlavní oltář, roku 1883 pořídil novou kazatelnu a z darů jedné chudé ženy byl pozlacen nejhezčí kalich. V roce 1884 Švéda z vlastní kapsy zaplatil 623 zlatých a 7 krejcarů posledních pohledávek po faráři Křivkovi, aby jak sám psal, smazal skvrnu, kterou Křivka zasadil kněžskému stavu.

Velmi nadějně mohlo být působení Švédovo, který pružně reagoval na měnící se společenskou situaci. Určité povahové rysy části farníků, mnohá nedorozumění a horká půda od časů faráře Křivky způsobily, že se rozhodl farnost opustit a na vlastní žádost byl 2. července 1886 přeložen do Určic. Tam jako viceděkan a čestný konzistorní rada zemřel 10. května 1902. Nový farář Josef Sedláček nastoupil v prosinci 1886. Na samém počátku svého působení posvětil v roce 1887 sochu Panny Marie Hostýnské u mlýna a zavedl u ní májové pobožnosti. Velkou pozornost věnoval kostelu. V roce 1887 byla pořízena nová střecha, roku 1892 byly přivezeny z Uherského Ostrohu varhany, roku 1893 byla položena nová dlažba, roku 1894 byl kostel vymalován a opravena fasáda a pořízeny nové zpovědnice, lavice a paramenta.⁴¹ Arcibiskup Theodor Kohn, který 20. června 1895 vizitoval kunovickou farnost, mohl být spokojen. Aby byl dobrý stav kostela stále udržován, zavedl Sedláček v roce 1895 tzv. zvoneček, nedělní vybírání peněz na potřeby kostela. Sedláčkova snaživost však nezabránila dalším sporům s farníky, které podlomily jeho zdraví a přivodily předčasnou smrt 23. prosince 1896.⁴²

Mons. ThDr. František Snopek

Z této farnosti vzešlo velké množství kněží, kteří působili po celém území naší republiky a někteří dokonce i v zahraničí. Mezi nejvýznamnější rodáky patřil Mons. ThDr. František Snopek. Byl arcibiskupským archivářem v Kroměříži, papežským komořím, konsistorním radou v Olomouci, členem arcidiecézní památkové rady a Matice České. Byl velmi zbožným a nadmíru prostým knězem, patřil k Stojanově družině, celý svůj život věnoval dějinám doby cyrilometodějské a stal se v nich uznávaným odborníkem. Velehradu zasvětil převážnou část svých životních prací. Napsal celou řadu statí a knih o svatých Cyrilovi a Metodějovi. O dějinách Moravy vydal několik cenných náboženských i politicko-historických příspěvků a studií.⁴³

Narodil se 25. září 1853 v čísle popisném 436 v Kunovicích domkaři Janovi Snopkovi z Kunovic, který byl synem Václava Snopka poločtvrtníka z Kunovic a jeho manželce

41 Paramenta - souhrnné označení pro textilie užívané při liturgii, zahrnuje jak liturgická roucha, tak plátno přikrývající oltář, korporál, purifikatorium, pallu, kalichové velum a podobně. V širším smyslu se mezi paramenta někdy řadí i další předměty jako například liturgické nádoby nebo aspergil.

42 TEŤHAL V.: Dějiny..., str. 114–116.

43 PETERA, V.: Géniové církve a vlasti – Mons. ThDr. František Snopek.[on-line] [cit. 8. 5. 2014] Dostupné na: <http://www.cdct.cz/petera/show.php?persona=1286>.

Johaně, rozené Hrubé. Maminka Mons. ThDr. Františka Snopka se jmenovala Rozálie a byla dcerou Josefa Lopaty domkaře v Kunovicích a jeho manželky Mariany rozené Blažkové. Tentýž den byl pokřtěn kooperátorem Josefem Vykydalem. Jeho kmotry byli Antonín Štěrba čtvrtník z Kunovic a jeho manželka Mariana. Porodní bába se jmenovala Barbora Svobodová bytem Kunovice č. p. 26.⁴⁴ Do 9 let navštěvoval školu v Kunovicích, následně pak navštěvoval školu v Uherském Hradišti, aby se tam naučil němčinu, která byla tehdy ještě nezbytnou podmínkou pro vstup na střední školu. Roku 1864 se začala hradištská nižší reálka přetvářet na reálné gymnázium. František nastoupil do právě otevřené první třídy, a když byl v roce 1868 tentýž ústav rozšířen na vyšší gymnázium, pokračoval na něm ve svém studiu.⁴⁵ V roce 1872 na tomto gymnázium v Uherském Hradišti maturoval s vyznamenáním, poté studoval teologii v Olomouci a roku 1876 byl ordinován na kněze. Jeho spolužákem na bohoslovecké fakultě byl Mons. ThDr. Antonín Cyril Stojan.⁴⁶ Svoji první mši svatou sloužil 9. července 1876 na Velehradě, kde ho farníci doprovodili v ohromném průvodu s hudbou a družičkami.⁴⁷

Po vysvěcení byl 26. července 1876 ustanoven kooperátorem ve Velké u Strážnice, nesetrvál tam však dlouho a v následujících 12 letech vystřídal mnoho působišť: 19. června 1878 byl ustanoven kooperátorem ve Veselí, 30. října 1878 kooperátorem u sv. Martina ve Strážnici, 16. dubna 1879 znovu kooperátorem ve Veselí, 10. září 1879 kooperátorem v Šumicích, 20. října 1880 kooperátorem ve Střílkách, kde od 26. dubna 1882 působil jako administrátor. Dne 2. srpna 1882 byl jmenován 2. kooperátorem v Tovačově a od 11. července 1883 kooperátorem, 17. září 1884 byl ustanoven kooperátorem v Kroměříži, 9. května 1884 znovu kooperátorem v Tovačově, 28. ledna 1885 byl ustanoven kooperátorem na Velehradě, 18. listopadu 1885 znovu kooperátorem Šumicích. Dne 3. listopadu 1887 byl dosazen jako administrátor do Březové, od 25. ledna 1888 byl znovu kooperátorem v Šumicích.⁴⁸ Roku 1888 byl jmenován po Mons. ThDr. Antonínovi Cyrilovi Stojanovi expositou ve Svěbohově, načež byl roku 1893 ustanoven kurátem v Blazicích v blízkosti Svatého Hostýna. Dne 1. března nastoupil úřad knížecího arcibiskupského archiváře v Kroměříži; roku 1912 dosáhl důstojnosti tajného komoří papežského.

Nejvíce na něj svými nevšedními vědomostmi i svou horlivostí pro oslavu svatých Cyrila a Metoděje působil velehradský děkan Josef

Mons. ThDr. František Snopek

44 Moravský zemský archiv. Geburts und Taufbuch von Kunovitz 1847–1867, sig. 11666, str. 170.

45 R.: František Snopek, ČKD, 1921/3+4, str. 125–126.

46 Zemský archiv Opava - pobočka Olomouc. František Snopek 1863–1921 inv. č. 1, sig. 1, karton 1.

47 JILÍK, J., ŠTĚRBA, S.: Osobnosti Kulturního života. In: ČOUPEK J. a kol.: Kunovice v proměnách času, str. 220.

48 Zemský archiv Opava - pobočka Olomouc. František Snopek 1863–1921 inv. č. 2, sig. 2, karton 1.

Vykydal, který ho ještě jako kaplan v Kunovicích učil náboženství a později vychovával v duchu cyrilometodějském. Jako student i jako mladý kněz k němu Snopek rád docházel na Velehrad. Když roku 1880 děkan Vykydal zamýšlel vydat „Sborník velehradský“ vybídl Mons. Snopka, aby se stal jeho spolupracovníkem. Proto za tímto účelem začal Mons. Snopek ve volných chvílích soustavně studovat cyrilometodějské prameny, chtěl se totiž dopátrat úplné pravdy. Velkým pomocníkem v tom mu byla hermeneutika,⁴⁹ kterou si při studiu teologie velmi oblíbil. Protože do té doby nebyla ve studiu cyrilometodějském stránce teologické věnována náležitá pozornost, zabýval se Mons. Snopek důkladnějším studiem otázek dogmatických, kanonických, liturgických a vůbec životem církevním, zejména v devátém století.

Zprvu o těchto otázkách uveřejňoval pouze kratší články, ale když mu byla redakcí brněnské „Hlídky“ poslána k recenzi kniha universitního profesora Dr. Vondráka, napsal pro „Hlídku“ svoje „Studie cyrilometodějské,“ které byly otištěny v rozšířeném vydání roku 1906. Téhož roku byl Mons. Snopkovi svěřen překlad italského pojednání Dr. Josefa Wilperta o malbách v basilice svatoklimentské v Římě. Když berlínský univerzitní profesor Dr. Alexander Brückner roku 1906 uveřejnil očernění slovanských apoštolů, napsal Mons. Snopek roku 1908 obranu světců – knihu „Konstantin-Cyril a Metoděj, apoštolové slovanští.“ Roku 1911 vydal v Kroměříži tuto obranu také německy. V polemice proti názorům Brücknerovým i proti mínění některých jiných autorů pokračoval Mons. Snopek dále ještě roku 1913 ve „Vzdělávací knihovně katolické“ ve spisku „Apoštolové slovanští Konstantin-Cyril a Metoděj“ a posléze v jeho obšírnějším německém zpracování „Die Slavenapostel,“ vydaném roku 1918, kde se také již obrací proti názorům Dr. Naegla, které také podrobil kritice v obšírnějším článku „O působení slovanských apoštolů v Čechách a o křtu Bořivojově.“ Tento článek byl jeho posledním dílem. Mons. ThDr. František Snopek zemřel 19. března 1921 v Kroměříži na mrtvici.⁵⁰ Svého věrného spolupracovníka pochoval arcibiskup Mons. ThDr. Antonín Cyril Stojan, pohřbu se účastnil též lvovský řeckokatolický metropolita Mons. ThDr. Andrej Šeptyckyj.⁵¹ Dvojice metropolitů za rakví velehradského horlivce tak vyvolala vzpomínku na soluňské věrozvěsty.⁵²

Mgr. Jaroslav Šiler je absolventem studia archivnictví na Ústavu PVH a archivnictví Filosofické fakulty Masarykovy university, kde pokračuje v postgraduálním studiu. Zabývá se církevními dějinami a církevní správou.

49 Hermeneutika - filologická a filosofická nauka o metodách správného chápání a výkladu textů - zejména náboženských.

50 R.: František Snopek, ČKD, 1921/3+4, str. 125-126.

51 Andrej Šeptyckyj (29. července 1865, Lvov - 1. listopadu 1944 tamtéž) ukrajinský řeckokatolický duchovní a basiliánský mnich, od roku 1901 až do své smrti arcieparcha a metropolita lvovský, hlava ukrajinské řeckokatolické církve. V roce 1907 předsedal Prvnímu unionistickému kongresu na Velehradě, jehož byl též hlavním organizátorem. Je považován za jednoho z největších metropolitů v celé historii své církve a v současné době běží proces jeho blahorečení.

52 PETERA, V.: Géniové církve a vlasti - Mons. Th Dr. František Snopek. [on-line] [cit. 8. 5. 2014] Dostupné na: <http://www.cdct.cz/petera/show.php?persona=1286>.

AMBROS, P. (ED):
EVANGELIUM PRO RODINU DNEŠNÍ DOBY
PASTORAČNÍ VÝZVY V PODMÍNKÁCH
EVANGELIZACE

1. vyd., Refugium Velehrad – Roma, Olomouc 2014, 284 s.,
 ISBN 978-80-7412-166-1.

MARTA KLIMKOVÁ

Již samotný název této kolektivní monografie poukazuje na kontext jejího vzniku, kdy jednotliví autoři píší své příspěvky v rozmezí od promluvy kardinála Kaspera ke kardinálskému kolegiu v únoru 2014 a říjnovou mimořádnou synodou o rodině, což dokládá i samotný název celé publikace. Celá kniha si však neklade za cíl přispět k „mediální diskuzi“, která se zvedla od konsistoria v naději, že církev, tváří tvář problémům dnešních rodin, změní svůj postoj. Posláním teologa není, podle mého názoru, podat výčet problémů rodinného života a popsat aktuální „status quo“, ani skrze média šokovat svět svými názory. Úlohu teologa ve vztahu k rodině spatřuji v tom, že promýšlí a poukazuje na možná řešení, kterými se následně církev řídí, aby lidem poskytovala duchovní pomoc a posvěcovala je. V úvodní stati editor sám se zmitá mezi pozicemi teologa, psychologa, sociologa, pastoralisty, takže nejsou běžnému čtenáři jasná jeho východiska, záměry a v podstatě poslání celé publikace. Důkazem může být jeho kritika teologické argumentace papeže Benedikta XVI. (str. 16) a vyzdvihování „geniality charismatu“ Jana Pavla II. Editor se neskrývá se svou chválou na papeže Františka, kterého, z jeho pastoračních aktivit, vnímá jako „boží dar“ dnešní církvi i světu. Pohled papeže Františka na rodinu, tak jak jej editor ve svém úvodu prezentuje, je především Kristo-centrický a milosrdný. Snad mohl být zdůrazněn i aspekt eklesiologický, protože myšlenka rodiny jako domácí církve je velmi aktuální a byla důležitou součástí Kasperovy promluvy na konsistoriu. Pozvání editora k četbě knihy je nejen pozváním k poznání evangelia pro dnešní rodinu, ale povzbuzením žít Kristovu přítomnost v rodinném kruhu.

Kniha je dělena do tří částí, ve kterých má čtenář naslouchat: pramenům (Bible, liturgie, Magistérium), době (sociologie, pastorece, církevní právo, literatura, filozofie) a božimu Duchu (boží povolání k manželství a eschatologie).

První příspěvek od M. Ryškové rozebírá pojetí manželství v listech apoštola Pavla, kde autorka se snaží prezentovat rodinu jako místo socializace víry a předávání životních hodnot. Snaha o průřez pavlovských textů o manželství je korunována mnoha informacemi a podněty, ale především bych uvítala hlubší vysvětlení apoštola pojetí vztahu mezi mužem a ženou na základě četby listu Efesanům (Ef 5, 22 – 6,9). Liturgický pohled na manželství je prezentován v příspěvku P. Kopečka – Význam rituálů v manželství. Autor se zde zamýšlí nejen nad významem rituálů,

ale především nad jejím prožíváním v rodině v rámci celého roku nebo významných okamžiků v životě jednotlivce. V této části posledním příspěvkem je studie P. Ambrose, která vychází z textu Kasperovy zmiňované promluvy. Autor jako pastorální teolog si klade otázku ohledně pastorační moudrosti a odpověď nachází v křesťanské východní tradici i v eklesiologické a kristologické vizi manželství.

Ve druhé části mne zaujal příspěvek autorů L. Mlčocha a M. Oujezské, který vychází z knihy Mlčochovy – *Ekonomie rodiny v proměnách času, institucí a hodnot* (recenze na tuto knihu byla v minulém čísle časopisu *Dialog Evropa XXI*). Pojednání o dnešní rodině v jejich ekonomických a sociologických vazbách i těžkostech, mi připomíná úzkou a temnou uličku, kterou kráčíme v obavách, co všechno nás na této cestě může potkat. Z textu je zřejmé, že tolik propagovaná „rodinná politika“, je spíše politickým prohlášením než realitou. Text A. Opatrného mne zaujal nejen svým titulem *Rodina a krize*, ale především svým obsahem. Autor nejen provádí analýzu stavu věci, nejen prezentuje církevní pojetí manželství skrze dokumenty magisteria, ale nabízí konkrétní cesty řešení, které vyrůstají z jeho osobní zkušenosti kněze, který se věnoval pastorační manželů i rozvedených. Právní rovinu manželství, ve svém příspěvku, prezentuje Stanislav Příbyl, kde mne především zaujala část věnující se potřebě plného svátostného života manželů. Kamila Veverková se zamýšlí nad rodinou ve vztahu k industrializaci společnosti, kdy si klade otázku jak industriální společnost a zaměstnanost žen ovlivnily rodinný život. Příspěvek M. Altrichtra nás nechce zavést na Robinsonův ostrov či do vzpomínek našeho dětství, ale poukázat na význam osobní zkušenosti ve vztahu k druhým lidem, především v manželství.

V poslední části se J. Šrajer pokouší polemizovat mezi dvěma pozicemi v náhledu na křesťanskou rodinu, jak na ně poukázala synodní diskuze z října 2014. Je zde církví vytčen ideál křesťanské rodiny a realita, která je na míle vzdálená této představě. Má církev opustit tento ideál a přizpůsobit se stávajícímu stavu? Je tento ideál vytčen jen církví nebo je dán Kristem? Jaká je evangelní - biblická zvěst o rodině? Je možné změnit učení církve o rodině? Na tyto otázky se snaží autor odpovědět. Závěrečný příspěvek M. Altrichtra poukazuje na význam manželské lásky ve vztahu ke Kristu, odpuštění a věčnosti.

Lze konstatovat, že celá publikace se snaží pozitivně hovořit o rodině. Jde o jistý zápas, o pojetí rodiny jako základního prvku, na němž stojí naše společnost i církev. Současná kultura, prezentuje rodinu a dítě, jako překážku na cestě svobody a papež František mluví o tyranii peněz. Tato kniha nejen otvírá uvedená témata, ale s ohledem na naše prostředí nabízí zajímavá řešení a podněty pro rodinnou a před-manželskou pastorační.

**MARY L. GAUTIEROVÁ, PAUL M. PERL,
STEPHEN J. FICHTER:**
**STEJNÉ POVOLÁNÍ, ROZDÍLNÍ MUŽI -
VÝVOJ KNĚŽSTVÍ VE SPOJENÝCH STÁTECH
PO DRUHÉM VATIKÁNSKÉM KONCILU**

1. vyd., CDK, Brno, 2014, 296 s., ISBN 978-80-7325-336-3.

FRANTIŠEK ČERNÍN

Kniha „Stejné povolání, rozdílní muži“ je výsledkem studie, kterou provedlo Centrum pro aplikovaný výzkum apoštolátu na georgetownské univerzitě v USA. Jedná se o součást dlouhodobých výzkumů o katolických kněžích, které američtí sociologové a teologové provádí již od roku 1970.

Publikace z roku 2014 představuje podrobné zmapování pastorační krajiny mezi katolickými kněžskými. Autoři knihy rozeslali kněžím v jednotlivých amerických diecésích dotazníky, ve kterých se jich ptali nejen na demografické údaje, ale i na spokojenost s životem v kněžské službě, problémy s nadřizenými apod. Jedna z nejzajímavějších částí knihy se dotýká skandálu s pohlavním zneužíváním dětí v USA.

Při čtení této publikace se člověk nemůže nevšimnout podobnostem mezi situací kněžstva ve Spojených státech a u nás. Za jeden z nejpálčivějších problémů v USA autoři studie uvádí stárnutí kněží. V roce 1970 byl průměrný věk kléru 35 let, zatímco v roce 2009 se vyšplhal již na 63 let. Aktivní diecézní kněží mají v porovnání s aktivními lékaři či právníky vyšší věkový medián o téměř 15 let. Tento trend úzce souvisí s klesajícím počtem kněží a úbytkem mladých mužů v semináři. Kněží je méně, musejí se starat o více farností, jsou přepracovaní, novokněží mají málo času na to, aby se naučili farářské odpovědnosti v pozici farního vikáře, kterou konají i méně než pět let. Jak podobné jsou tyto informace k dění v naší církvi. Klesající počet kněží je tak často doplňován kněžskými ze zahraničí, kteří však musejí překonávat kulturní i jazykovou bariéru.

Velmi cenné je i pro českého čtenáře zmapování hlavních zdrojů obtíží a nespokojenosti mezi kněžskými. K časté debatě o dobrovolnosti celibátu jsou důležitá data, která říkají, že problémem pro štěstí kněží není vyřešit otázku celibátu, ale otázku osamělosti, která však nemusí nutně souviset s celibátem. Je však prokazatelné, že pouze 23 procent těch, kteří tvrdí, že je pro ně osamělost velký problém, je ve svém životě šťastných.

Značný problém také představuje podle dotázaných kněží způsob, jakým se uplatňuje autorita v církvi. Na druhou stranu přes klesající počty kněží a malém množství seminaristů se zdá, že ti, kteří jsou povoláni dnes, bývají často více přesvědčení o svém rozhodnutí. Jsou sice přepracovaní, ale šťastní. Je logické, že studie uvádí, že čím jsou kněží starší, tím deklarují, že „rozhodně neodejdou“ z kněžského stavu. Hlavní rozdíl

se však odehrál u kněží mezi léty 30-39 let. Zatímco v roce bylo pevně rozhodnutých vytrvat pouze 37 procent, v roce 2009 jich bylo již 88 procent.

Nejzajímavější část práce představují hloubkové rozhovory s devíti kněžími, jichž se dotkl skandál s pohlavním zneužíváním. Pokud někoho zasáhl skandál z médií, měl by si knihu přečíst již kvůli této pasáži. V knize hovoří kněží, kteří měli přátele mezi těmi, kteří zneužívali, hovoří ti, kteří byli falešně obviněni i ti, kteří přišli do farnosti, kde k zneužívání docházelo. Všechny výpovědi spojuje bolest nad zraněními, které byly událostmi vyvolány. Rozhovory ukazují, jak hlubokou ránu zanechal skandál v srdci všech amerických kněží. Pocity smutku, naštvaní a zklamání vyvažuje naděje z Boží ochrany, kterou kněží pociťují. Pro pochopení skutečné hloubky skandálu je kniha neocenitelnou publikací.

Publikace Stejně povolání, rozdílní muži je unikátní knihou, která se pokouší vědeckým způsobem mapovat kněžstvo v USA. Poznatky, které přináší, však mohou vyvolat diskuzi i v církvích v jiných zemích. Zdá se totiž, že problémy, které popisuje, jsou přítomné všude ve světě. Pokud bychom chtěli knihu posuzovat čistě jako sociologickou, našli bychom některé nedostatky v podobě zobecňování rozdílů mezi různými skupinami kněží, které však mohou být způsobeny spíše malým počtem respondentů nebo příliš jednoduché statistické metody ve srovnávání spokojenosti a věku kněží. Přesto jde o knihu, která si zaslouží pozornost a bylo by skvělé, kdyby se někdo do podobného výzkumu pustil i v naší zemi, označované za nejvíce sekularizovanou v Evropě.

JAN GRAUBNER: ZEMĚ POSVĚCENÁ

1. vyd., Olomouc 2013, 107 s. ISBN: 978-80-260-4242-6

JAROSLAV ŠILER

Již z názvu této knihy olomouckého arcibiskupa Mons. Jana Graubnera vyplývá, jaký vztah chová ke své arcidiecézi. Jak sám v úvodu píše, tato slova mu zní v srdci pokaždé, když projíždí krajem a míjí velké množství kaplí, křížů, soch, Božích muk a svatých obrázků lemujících naše cesty. Když tato znamení začal počítat, s úžasem zjistil, že v některých krajích je téměř na každém kilometru jedno. Nevšímá si však jen zbožných znamení, ale také živých lidí a dějin arcidiecéze. Podle arcibiskupa Graubnera nás pohled do dějin nejednou pokořuje a zahanbuje, vyzývá k pokání, ale pohled na mapu země, posvěcené svědky evangelia, nabízí důvod k hrdosti, radosti a vděčnosti. Tuto knihu arcibiskup Graubner věnuje jako dárek olomoucké arcidiecézi k 950. výročí jejího obnovení.

Knihy je rozdělená na pět částí. První a zároveň nejkratší část „Pohled do dějin“ za-

číná arcibiskup Jan misíí svatých Cyrila a Metoděje, pokračuje obnovením biskupství, založením kapituly a kostela sv. Mořice v Kroměříži, oddělením brněnského biskupství a povýšením Olomouce na arcibiskupství roku 1777. Průřez dějinami končí autor návštěvami papeže sv. Jana Pavla II. v roce 1990 a v roce 1995, kdy kanonizoval kněze Jana Sarkandra a paní Zdislavu z Křižanova a na Lemberku. Úplně poslední zmíněnou událostí je pak oddělení biskupství ostravsko-opavského v roce 1996.

Druhá část knihy s názvem „Požehnaná krajina“ přináší výběr fotografií kaplí, křížů, soch a Božích muk, které byly vybrány z fotografické soutěže, kterou arcibiskup vyhlásil 25. 3. 2011. Do této soutěže se zapojilo 69 účastníků s 950 fotografiemi. Část těchto fotografií provází celou knihu.

Třetí část nazvaná „Země světců a svědků víry“ se zaměřuje, jak již název napovídá, na významné světce a svědky víry spjaté s olomouckou arcidiecézí. Jan Graubner zde zmiňuje ty světce, kteří navštívili arcidiecézi, nebo zde dokonce působili jako např. sv. Cyril a sv. Metoděj, sv. Jan Kapistrán, sv. Jan Sarkander, bl. Vasil Hopko, bl. Karel Habsburský, bl. Matka Tereza z Kalkaty nebo sv. Jan Pavel II. Nezapomíná však ani na kandidáty blahorečení, kteří z této arcidiecéze pocházeli. Patří mezi ně např. Ignác Stuchlý, Antonín Cyril Stojan, Anna Zelíková, Antonie Vojtěcha Hasmandová nebo Antonín Šuránek. Na konci této části ještě arcibiskup Graubner uvádí „svědky krve“, kteří položili život během nacistické a komunistické diktatury, u nichž proces blahorečení nebyl prozatím zahájen. Mezi tyto svědky zařazuje např. Marii Dolanskou OP, Bohumíra Bunžu, Jaroslava Šumšala nebo Josefa Karla Matochu.

Předposlední, čtvrtou část arcibiskup Jan nazval „Arcidiecéze olomoucká dnes“. Popisuje zde současnou arcidiecézi a její rozvoj za posledních pětadvacet let, kdy žijeme ve svobodě. Čtenář se zde tedy například dozvídá o tom, jak arcidiecéze vypadala poté, co arcibiskup Graubner nastoupil do úřadu, o obnově diecézních struktur nebo o farní struktuře. Ze současných témat pak zmiňuje situaci týkající se ministrantů, trvalých jáhnů, charity, církevních škol, pastorační mládeže nebo např. zapojení laiků jako zaměstnanců církve.

Pátá část – „Chvalme Pána s vděčností“ přináší modlitbu chvály. Když jsem knihu poprvé otevřel, překvapilo mne velké množství fotografií. Těchto fotografií bylo dle mého názoru na první pohled až příliš. To však arcibiskup Jan odůvodňuje v závěru, kde píše, že jeho záměrem bylo zapojit co největší množství věřících arcidiecéze. Což se mu bezesporu podařilo a v konečném důsledku je to třeba ocenit. Arcibiskup v této části knihy také zve ke společnému dílu pro slávu Boží a spásu lidí, pro jejich dobro a pro otevření se nové naději. Knihu tedy nejen pro svou přehlednost považuji za velmi zdařilou a naplňující všechny cíle, které si autor předsevzal.

Závěrečné prohlášení ze semináře setkání evropských křesťanských pracujících

JIRÍ KONEČNÝ

Ve dnech 16. - 19. října 2014 se v Lisabonu zúčastnili tři zástupci o.s. Křesťan a práce (kolektivní člen MSKA) semináře EBCA - Evropské hnutí křesťanských zaměstnanců. Křesťan a práce je řádným, aktivním členem této organizace. EBCA koordinuje členské národní organizace v oblasti sociální politiky a je propojeno s WBCA - Světovým hnutím křesťanských zaměstnanců. Na semináři bylo přijato prohlášení k transatlantickému obchodu USA a EU a k policejní razii „Mos Maiorum“. Evropská koordinační skupina rovněž potvrdila svůj boj proti nezaměstnanosti.

Hnutí křesťanských pracujících Evropy (EBCA) si vyměnilo názory na aktuální situaci nezaměstnanosti v mnoha zemích Evropy na svém výročním semináři v Lisabonu. Konstatovaná skutečnost ukazuje kritickou situaci mnoha lidí, ale i slabé znamení naděje, která se rýsuje v našich rámcových podmínkách. Nehledě na současnou krizi nezaměstnanosti v celé Evropě jsme přesvědčeni o tom, že existuje práce pro všechny, pro ženy i pro muže. Připomínáme, že práce má přednost před kapitálem (Laborem Exercens): „**Peníze musí stát ve službě lidem a ne naopak.**“ Proto je nutné, aby si lidé, kteří mají práci, uvědomovali, že práce je něco víc než jen nějaký job. Zaměstnání - pracovní místa, která vytvoříme, musí ovšem sloužit k tomu, aby se tato dynamika uchovávala. Kromě toho mají všichni právo na bezpodmínečný základní příjem, nezávisle na tom, zda mají nějaké zaměstnání nebo ne. Abychom přispěli ke vzniku tohoto stavu, navrhneme tyto akce:

- Společný program pro celou Evropu, který se bude týkat vytváření pracovních míst. Program, který ukončí aktuální úsporná opatření ve prospěch veřejných výdajů a investic, který vytvoří miliony nových a přiměřených pracovních příležitostí pro všechny. Vytvoření přiměřené práce přispěje k tomu, aby si lidé vybudovali zajištěnou existenci a nežili v nejistotě a celkově příznivě ovlivní lidi, aby všichni byli prospěšní společnosti. I nadále budeme žádat, aby 7. říjen byl každoročně připomínán jako den přiměřené práce. Přiměřená práce musí být politickým tématem a na denním pořádku EU.

Ne ekonomice, která zabíjí. Ne TTIP!

Během semináře naši evropské koordinační skupiny jsme hlouběji pochopili, co znamená Transatlantická smlouva (TTIP) mezi USA a Evropskou Unií pro život pracujících žen a mužů v Evropě. Proto manifestujeme svoje **ne k této smlouvě**, proto podporujeme iniciativu evropských občanů „Stop TTIP“ a žádáme, aby byla jednání mezi USA a EU ukončena.

Tato dohoda závažně poškodí sociální práva v EU, zrovna tak jako i spotřebitelské normy, bezpečnost a životní prostředí. Na druhou stranu urychlí privatizaci zdravot-

nictví a vzdělání, které musí i nadále zůstat ve veřejném sektoru. Obáváme se, že práva pracujících vlivem USA budou odbourávána ještě rychleji než dosud. Doposud např. ratifikovali jen dvě z osmi základních norem IAA. EBCA odmítá vytvoření soukromého rozhodčího jako součást řešení konfliktů, neboť to porušuje princip veřejného práva, které musí určovat mezinárodní obchod. Kromě toho prohlubuje volný obchod sociální propast, neboť neobsahuje žádná pravidla k ochraně těch nejchudších a vyčleněných. Bezpráví na mezinárodní úrovni se množí. Říkáme: **Ne ekonomice vyčleňování, ne ekonomice, která zabíjí.**

Naše rozhodné odmítnutí policejní operace „Mos Maiorum“

Na závěr, kdy se EBCA seznámila s vývojem policejního opatření „**Mos Maiorum**“ proti ilegálním přistěhovalcům v celé EU, **energicky odmítáme** způsob nedůstojného opatření, které porušuje důstojnost migrantů a jejich základní lidská práva. Toto velkoopatření, přijaté radou ministrů EU, bude provedeno mezi 13. a 26. říjnem. Je to pokus přistěhovalce identifikovat podle jejich rasové příslušnosti, je to něco naprosto ilegálního a nelidského. Toto opatření nedocílí více, než že dokáže, že přistěhovalecká politika EU je nespravedlivá a nesolidární, protože dovolí, aby zemřelo každoročně 20.000 lidí. Vzhledem k této situaci se jen můžeme připojit ke zvolání papeže Františka k situaci na Lampeduse a zvolat: „Hanba“!!

V této souvislosti nás znepokojuje až děsí růst pravicově extremistických stran, které se otevřeně staví proti přistěhovalcům a šíří prohlášení, která lidi, kteří jsou „jiní“, kriminalizují. Jsou to ti, kteří se snaží opevnit Evropu hradbou, ti, kteří neberou na vědomí zbytek lidstva. Je na čase, aby si Evropa uvědomila, že tato migrační politika porušuje lidská práva, která se musí zachovávat všude na světě.

Jako křesťanští pracující jednáme podle příkladu Ježíše Krista, voláme na obranu lidské důstojnosti každého člověka, ať už je v jakékoliv situaci a požadujeme vytvoření spravedlivé společnosti, bratrské, trvale udržitelné pro všechny lidi dobré vůle.

Evropské federace katolického vzdělávání dospělých zvolila nové předsednictvo

JIŘINA ŠTOURAČOVÁ

Ve dnech 28. – 29. října 2014 se u rakouské partnerské organizace Forum Katholischer Erwachsenenbildung ve Vídni sešli zástupci všech členských organizací, které na evropské úrovni spolupracují v oblasti katolického vzdělávání dospělých. V současné době je zastoupeno devět členských organizací ze zemí převážně střední Evropy. Jde o Rakousko, Maďarsko, Rumunsko, Českou republiku, Litvu, Německo, Švýcarsko spolu s Lichtenštejnem, Lucembursko a Alsasko ve Francii a Südtirol v Itálii.

Cílem setkání bylo zhodnotit jednak uplynulý rok 2013, uzavřít jeho účetnictví revizí účtů a vyslovit souhlas s řádnou správou spolku v uplynulém období. Nutné bylo zhodnotit také celé funkční období předsednictva Federace pro roky 2010-2014. V tomto období proběhlo 8 zasedání předsednictva a uskutečnily se dvě konference. V Bruselu se navíc členové, příznivci a pozvaní hosté sešli k oslavě 50. let trvání Fe-

derace. Oslava se uskutečnila v prostorách COMECE – a děkovnou mši svatou sloužil generální sekretář COMECE P. Patrik Daly.

Podle zvyklostí bylo třeba zvolit nové předsednictvo. V dalším čtyřletém období povede Federaci jako prezident Dr. Alois Becker - Německo, viceprezideny byli zvoleni Edit Balogh –Maďarsko, Heinrich Block – Alsasko a Andrea Hoffmeier – Německo. Do revizní komise byli zvoleni zástupci České republiky a Rumunska.

Součástí pracovního setkání bylo také sestavení hlavních bodů programu na příští období a zvláště na rok 2015. Nejbližším termínem bude setkání na odborném semináři na téma Katolické vzdělávání dospělých a nová média, které společně připravujeme na měsíc duben 2015. Nedílnou součástí spolupráce bude i provázání některých členů v nejrůznějších evropských projektech. Rakouský partner představil připravované projekty a projednával s ostatními partnery možnost spolupráce v některých z nich. Jako další úkol si členové Federace uložili jednání s dřívějšími členskými zeměmi Federace a vyhledání možného partnera v zemi ke spolupráci s FEECA. Formulování vhodných témat pro další odborná jednání v následujícím období bylo dalším bodem práce členského shromáždění.

K pracovnímu jednání patřilo i tentokrát poznávání kulturního života hostitelského města, jednotlivých památek městské části Wien 7.

Se zadanými úkoly pro přípravu konference k médiím a motivací k další práci se jednotliví členové FEECA rozcházelí do svých domácích organizací.

Solidarita – projektové setkání v Brixenu

JIŘINA ŠTOURAČOVÁ

Ve dnech 23. – 26. října 2014 se partneři projektu setkali na svém podzimním projektovém setkání v Brixenu. Hostitelem se stal jihotyrolský partner Organizace pro solidární svět, která kromě svých vzdělávacích aktivit vede také Dům solidarity, kde praktickou solidaritu také uskutečňuje.

Samo půvabné město Brixen má dlouhou historickou tradici. Tato „Země v horách“ byla součástí římské provincie Raetia sekunda a již v 5. století je doloženo biskupské sídlo v Säben náležející k Akvilejskému patriarchátu. Při reformách Karla Velikého byla diecéze Säben připojena k Salzburskému arcibiskupství. Listinou danou v Řezně 13. 9. 901 daroval král Ludvík biskupu Zachariášovi ze Säben královský dvůr Prihsna, a to vedlo biskupy, aby přenesli své sídlo na soutok řeky Eisack a Rienz a vybudovali zde diecézní zázemí. Již v listině krále Oty II. z roku 967 je uváděn biskup brixenský Richbert. Brixen se v 11. století stal hlavním centrem duchovního územního knížectví, které existovalo až do sekularizace 1803.

Podoba rozsáhlého teritoria diecéze se výrazněji proměnila až v roce 1818, kdy odstoupila část zemí – údolí Falsa, Gröden a Eisack Orientu, ale převzala východní Tyroly od diecéze Salzburg a zemi Voralrberg od Tridentu a Augsburgu. Po poválečné úpravě 1925 vznikla apoštolská administratura Innsbruck/Feldkirch. Konečná úprava hranic diecézí z roku 1964 vytvořila samostatné diecéze Feldkirch (země Voralrberg), Innsbruck (Tyroly), ze zbývajících částí byla vytvořena diecéze Bozen-Brixen, jejíž hranice se kryjí s autonomní oblastí Jižní Tyrolsko náležející do Itálie. Město Bozen

se rozvíjelo v moderní době rychleji a biskup dnes sídlí zde, ale katedrálním kostelem nadále zůstává dóm v Brixenu. Zázemí diecéze, katedrály i biskupa tvoří kněžský seminář, který bohužel není plný seminaristů, a tak poskytuje část svých prostor různým, s katolickou církví spojeným, vzdělávacím aktivitám. Dovolenu zde trávil také papež Benedikt XVI.

Kolem katedrálního kostela zasvěceného sv. Petrovi byl vystavěn rozsáhlý komplex budov, kaplí a ambitů s nádhernou freskovou výzdobou. Na biskupském stolci se vystřídala řada významných mužů. Jedním z nich byl Mikuláš Kusánský (1450-1464), jehož jméno i dnes připomíná Kusánova akademie se značnou nabídkou vzdělávacích programů.

Projektového setkání se za naši Akademii účastnili 4 zástupci. Tématem bylo představení nerůznějších aktivit, které jednotlivé partnerské organizace doma organizují. Mohli jsme se tak seznámit s různými aktivitami našich partnerů a přinést vlastní zkušenost. Dále bylo tématem jednání forma projektového výstupu, různé vzdělávací techniky a nástroje. Příprava výstupů i jejich forma bude všechny partnery zaměstnávat do příštího projektového setkání, které se uskuteční na jaře příštího roku u nás v Praze.

Velmi zajímavou zkušeností byla také návštěva starobylého kláštera augustiniánských kanovníků Neustift. Klášter je jedním z osmi klášterů rakouské provincie. Kromě duchovní správy v řadě farností, vede klášter také gymnázium a vzdělávací akademii. Seznámení s prací této akademie bylo pro nás velmi inspirativní.

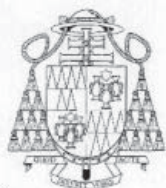
Kurz ke Kompendiu sociální nauky církve

PAVEL KOPEČEK

V nedávné době se mi dostala do rukou kniha „Interdisciplinární úvod do četby Kompendia sociální nauky církve“ a následně jsem jednal s jejími editory, kteří mne povzbuzovali, aby MSKA uspořádala kurz ke Kompendiu. Ze vzájemné debaty vyplynulo, že v letech 2007–2009 na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci probíhal vnitřní grant pod názvem „Kurz ke Kompendiu sociální nauky církve“, v rámci kterého byla vydána zmiňovaná společná monografie, ale k realizaci vlastního kurzu pro širší veřejnost nedošlo. Mne tato myšlenka i téma zaujalo, zvláště proto, že MSKA se v rámci své zahraniční spolupráce podílí na evropském grantu ohledně sociální ekonomiky, čímž by tento kurz pro širokou veřejnost doplnil spektrum naší činnosti.

Tuto myšlenku jsem přednesl na předsednictvu a seznámil jsem s ní předsedu hnutí Křesťan a práce, po jejich souhlasném stanovisku se vše rozeběhlo. Kurz by probíhal ve spolupráci s CMTF UP v Olomouci a za podpory všech moravských biskupství a arcibiskupství, a to jak v Olomouci, tak i v Brně, a to v průběhu roku 2015. Jednalo by se o celodenní blok přednášek a diskuzí a to dvě po sobě jdoucí soboty. Lektoři by byli z části autoři jednotlivých příspěvků v dané knize a z části akademici, kteří se sociálním učením církve zajímají. Kurz je určen pro všechny zájemce o tuto problematiku, mohl by být užitečný církevním představitelům a kněžím, politikům, pracovníkům v sociální a charitativní oblasti, pedagogům a sociologům.

Jednotliví přednášející v tomto kurzu by poukazovali na důležitý vliv Sociálního

Jan Graubner
arcibiskup olomoucký

Moravsko-slezská křesťanská akademie, z.s.
Smetanova 14
602 00 Brno

Věc: Kurz ke Kompendiu sociální nauky církve

Vážený pane předsedo,

vítám aktivitu MSKA, která chce nabídnout široké veřejnosti tento kurz připravovaný z mé iniciativy CMTF UP Olomouc už před několika lety. Do publikace jsem také přispíval.

Proto rád poskytnu tomuto kurzu záštitu a nabídku zveřejněním prostřednictvím ACO. Prosim však, aby byly velmi pečlivě vybrány termíny a včas zveřejněny nejen prostřednictvím ACO. Považuji za vhodné, aby CMTF tento kurz nabídla i svým absolventům.

S přáním všeho dobra od Pána zdraví a žehná

Jan Graubner
Jan Graubner

Olomouc, 17.11.14

Dopis olomouckého biskupa Mons. Jana Graubnera, kterým vyjádřil podporu Kurzu ke Kompendiu sociální nauky církve

Cyrlometodějská
teologická fakulta

Vážený pan
Ing. ThDr. Pavel Kopeček, Th.D.
předseda MSKA
Smetanova 756/14
602 00 Brno

V Olomouci 4. 11. 2014

Vážený pane předsedo,

děkuji za Vaš dopis ze dne 29. 10. 201 s nabídkou spolupráce na kurzu ke Kompendiu sociální nauky církve, který chce Moravsko-slezská křesťanská akademie realizovat v Olomouci a Brně. Děkuji za Vaši iniciativu a ochotu. Naše fakulta se ráda do této Vaší iniciativy zapojí, podpoří ji a převezme nad ní záštitu. Přivítáme, když kurz bude moci proběhnout v Olomouci na půdě Cyrilometodějské teologické fakulty, jak jen to bude možné s ohledem na plánovanou přestavbu budovy. Ale věřím, že se časové i prostorové možnosti najdou. Jsme připraveni ke spolupráci.

S pozdravem a přáním všeho dobrého

doc. Ing. Mgr. Peter Tavel, Ph.D.
děkan CMTF UP

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Univerzitní 22
771 11 OLOMOUC (1)

doc. Ing. Mgr. Peter Tavel, Ph.D., děkan
Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Univerzitní 244/22 | 771 47 Olomouc | T: 585 637 001
www.cmtf.upol.cz7

Dopis děkana CMTF UP V Olomouci, kterým vyjádřil podporu Kurzu ke Kompendiu sociální nauky církve

učení církve do různých vědních oborů a na velmi důležité propojení teorie a praxe v této oblasti. Jako velmi aktuální vidím oblast sociální nauky a křesťanské antropologie, křesťanství prezentuje „sociální pohled“ na člověka. Další důležitý aspekt je biblický, vždyť samotná evangelia můžeme v jistém smyslu brát jako „sociální normu“ křesťanského života. Sociální nauka církve má nejen svůj teologický základ, ale i morální závaznost, protože přikázání lásky není výčtové, ale platí bez omezení. Z praktického hlediska sociální učení církve ovlivňuje katechezi a pastorační práci církve, bioetiku, právo, ekonomiku, politiku a pedagogiku. Tato a jiná témata by měl rozkrýt plánovaný kurz ke Kompendiu, který podpořili a nad ním převzali záštitu moravští biskupové.

Kurz nemá nahradit četbu vlastního Kompendia sociální nauky církve, které vydala Papežská rada pro spravedlnost a mír v roce 2004 a český překlad vyšel v roce 2008, nebo jej stručně převyprávět. Kurz má odkrýt možnosti interpretace tohoto významného díla, chceme pozvat k četbě Kompendia a zájmu o sociální učení církve širší veřejnost. Nesouhlasím s představou, že Kompendium a sociální učení církve je jen pro ty, kdo k těmto věcem mají blízko, může být inspirativní pro mnohé. Tento kurz by mohl iniciovat další diskuzi a vést k zamýšlení se nad sociální situací v ČR a k otevření, dnes tak diskutovaných témat jakými jsou: sociální dávky, sociální bydlení, sociální stát...

Je důležité upozornit, že Kompendium sociální nauky církve a k němu pořádaný kurz, není určeno konfesně, tj. není jen pro katolíky, ale je určeno ostatním křesťanům a všem lidem dobré vůle. Sociální nauka je spjata s ekumenismem, mezi-náboženským dialogem a schopností oslovit dnešního sekularizovaného člověka. Sociální nauka i praxe reflektuje velká témata, která nacházíme v dogmatické konstituci II. vatikánského koncilu, kde se o církvi hovoří jako o svátosti jednoty celého lidského rodu. Dalším tématem, které by měl tento kurz otevřít je postavení křesťanů v naší společnosti, jejich zodpovědnost a poslání.

Jsem přesvědčen, že realizace tohoto kurzu by mohlo nastartovat nový rozměr činnosti MSKA v zapojení se do širšího akademického dialogu na aktuální otázky, které trápí mnohé naše spoluobčany. K spoluúčasti bychom rádi přizvali i další partnery, a tak s nimi navázali spolupráci, o čemž v MSKA dlouho hovoříme, ale je třeba začít s konkrétními kroky - projekty.

Křesťanská akademie ve Šlapanicích¹

LENKA KLAŠKOVÁ

Poslání Moravsko-slezské křesťanské akademie (MSKA), jejíž regionální pobočka působí přes jeden rok ve Šlapanicích u Brna, je dáno jejími stanovami, kde se uvádí, že je otevřeným fórem. Fórem pro aktivní a kritické lidi, kteří se nespokojí s pasivním přijímáním věcí; společenstvím žen a mužů, odpovědných ve svém životě a povolání, jejichž odpovědnost vyrůstá z přijetí evangelia Ježíše Krista. Fórem pro duchovní vý-

1 Regionální pobočka MSKA ve Šlapanicích prezentuje svoji činnost i skrze farní časopis Okénko, kde zve nejen na své akce, ale i k užší spolupráci zapojením se do MSKA.

měnu názorů, fórem, kde se otevírají a diskutují aktuální otázky vědecké, náboženské, kulturní a politické. Fórem pro křesťany, kteří chtějí být iniciativní v církvi a společnosti a kteří spojují své odborné znalosti s osobním svědectvím víry. Uvědomuji si, že vždy záleží na lidech v jednotlivých městech a vesnicích, zda se rozhodnou zorganizovat přednášku, otevřenou diskusi, koncert nebo třeba poznávací cestu.

Ve Šlapanicích v roce 2014 uspořádala naše pobočka MSKA pět přednášek.

Dne 15. února jsme se sešli v přístavbě kostela na přednášce ženatého jáhna **ThLic. Mgr. Jaroslava Lormana Th.D.** s názvem *Zvláštní otázky křesťanského manželství*, která zdůraznila nerozlučitelnost manželství, absolutní přijetí a vydanost jeden druhému. Manželství stojí na třech pilířích, kterými jsou zájem o manžela/ku a komunikace s ním, respekt před jinakostí druhého a řešení vlastních problémů manžely samotnými. Cesta k Bohu vede přes mého manžela/ku, není možné dosáhnout hlubokého duchovního života a zapomínat přitom na svého manžela/ku, nechávat je vedle sebe nešťastné. Cokoli uděláme z lásky, přechází do věčnosti, do nesmrtnosti a odpovědnost za manželství nesou oba a nikdo jiný. V závěru zaznělo několik otázek k zodpovězení a diskusi mezi manžely, na ně by si měli odpovědět sami navzájem: Jak by vypadal můj život bez tebe? Jaký způsob jednání manžela je pro mě nepřijatelný v manželství? Jak se s ním vyrovnávám? V jaké oblasti jsme uzavřeli kompromis? Jak investuji do našeho vzájemného vztahu? Je to opravdu to, co chceš ty? Jaká vzájemná zkušenost mi podráždí nohy v našem vztahu, co mi brání vidět naši lepší budoucnost? Je sex s mým partnerem pro mě důležitý a proč? Jsme schopni mluvit o sexu?

Před velikonoce, dne 3. dubna, zorganizovala MSKA v sále šlapanické fary přednášku **Doc. Dr. Petra Marečka Th.D.** s názvem *Kristovo utrpení a smrt podle evangelíí*. Z výpovědi Nového zákona jsme rekonstruovali případ Ježíš Nazaretský.

Dalším zajímavým hostem byla 30. května paní **Helena Wünschman**, která spolu s **Mons. Jiřím Mikuláškem**, autorem knihy *Služebník radosti*, představila osobu českého kněze Tomáše Týna. Tento dominikán působící v Bologni byl profesorem morální teologie, obětavým knězem, ohnivým kazatelem a duchovním vůdcem mnoha duší. Nabídl svůj život Bohu za svobodu v České republice, koncem roku 1989 náhle onemocněl a 1. 1. 1990 zemřel. Paní Helena Wünschmann skládala mozaiku vzpomínek na svého bratra, ze které ožívala velmi barvitě jeho osobnost. Její slova je možné si poslechnout přes internetový archiv radia Proglas.²

Na konci října si mohli obyvatelé Šlapanic poslechnout přednášku **PhDr. Hynka Šmerdy, Th.D. o Františku Sušilovi, knězi a národním buditeli**. Posluchače zaujal životní příběh člověka, který 31 let působil v brněnském alumnátu jako profesor Nového zákona, kde vychoval celou generaci kněží. Heslem jeho následovníků se stal verš „*Církev a vlast!*“, který spojoval lásku k Bohu a vlasti, přičemž Bůh a církev byla vždy na prvním místě. Širokým záběrem svého života, spisovatelskou a vědeckou činností, sběratelstvím lidových písní, osobní zbožností a skromností, ovlivnil František Sušil tvář Moravy v 19. století a dalo by se říci, že v mnohém z jeho odkazu a díla čerpáme dodnes.

2 Viz.: <http://www.proglas.cz/detail-poradu/2014-06-20-22-00.html>.

Poslední akcí MSKA ve Šlapanicích bylo dne 13. 11. 2014 setkání s **blahoslaveným císařem a králem Karlem I. Rakouským**. Od 17 hodin byla v kostele možnost uctít ostatky blahoslaveného Karla. Po mši svaté pokračovala přednáška **dr. Jany Balharové**, koordinátorky *Modlitební ligy císaře Karla za mír mezi národy* v Čechách a na Moravě, o životě a osobě tohoto posledního českého krále.

Kurz novozákonní řečtiny

PAVEL KOPEČEK

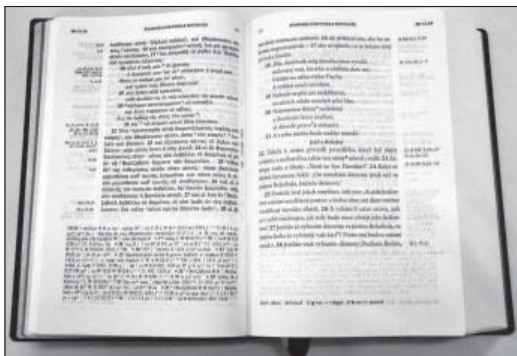
V letošním akademickém roce se MSKA spolupodílí na kurzu novozákonní řečtiny, který připravili manželé Černuškovi a jenž je určen pro všechny zájemce z řad veřejnosti. Kurz mohou absolvovat všichni, kdo si chtějí osvojit znalosti tohoto jazyka tak, aby mohli číst novozákonní texty v původním znění. Již od prvních setkání účastníci pracují s originálním řeckým textem a postupně se seznamují s řeckou gramatikou a větnou skladbou. Nejedná se o „jazykovou školu“, ale o to „nahlédnout“ do významové plnosti a pestrosti řeckého Nového zákona.

Kurz je koncipován na čtyři semestry, zájemci se hlásí vždy na jednotlivý semestr a pokračování mohou zvážit podle svého zájmu a možností. Do navazujícího semestru se lze přihlásit i po zimní či letní pauze. Jeden semestr se skládá z pěti setkání po šesti vyučovacích hodinách, výuka se koná v sobotu. Kvalifikace vyučujících je jazyková, nejedná se o výuku biblistiky nebo biblické teologie.

V letošním akademickém roce 2014/2015 proběhne první rok výuky, tj. první a druhý semestr kurzu, v příštím bude následovat třetí a čtvrtý semestr. Kurz probíhá v Brně na Smetanově 14 a to v průběhu října–prosince, současně probíhá i ve Zlíně v klášterní budově Regina na Divadelní 6. Bližší informace naleznete na <http://www.cernuska.cz/kurz/y/>.

V letošním roce MSKA také jednala s lektorkou hebrejštiny na FF MU v Brně ohledně uspořádání jednoletého kurzu hebrejštiny, který se v minulých letech konal ve spolupráci s židovskou obcí. Kurz je koncipován pro studenty religionistiky a orientálních jazyků, jako doplnění jejich znalostí z biblické hebrejštiny. Kurz se postupně připravuje a jeho zahájení závisí na možnostech lektorky, která je v současnosti na mateřské dovolené.

O tuto jazykovou nabídku by mohl být zájem i mezi členy MSKA, ale skrze tyto kurzy se s naší organizací setkávají většinou mladí lidé a studenti, pro které se akademie může stát symbolem dalšího vzdělávání.

Ukázka novozákonního textu, řecký originál a český překlad (foto: P. Kopeček)

ZPRÁVY ZE SVĚTA

Zprávy jsou převzaty z katolických tiskových agentur
Kathpress – Rakousko (KAP) a KIPA (Švýcarsko).
Výběr provedla a přeložila Jiřina Štouračová

KATOLICKÁ CÍRKEV

Vatikán, 11. 11. 2014 (KAP)

Vedoucí jednotlivých dikasterií jednají s papežem o reformě kurie

Po šesti kolech jednání kardinálské rady pro reformu kurie (Rady K9) přistupuje k jednání s dotčenými nyní i papež. Při kabinetním zasedání 24. listopadu, má údajně papež projekt reforem projednávat s vedoucími jednotlivých kuriálních úřadů. Šéfové dikasterií, devíti kongregací, tří soudních dvorů a dvánácti rad mají do diskuse přinést své názory, protože jde o okleštění pravomocí nebo vůbec o budoucnost jejich úřadů. Poznatky pak mají být následně předloženy dalšímu zasedání Rady K9, která se má opětovně sejít na počátku prosince.

Zatím o plánované reformě kurie navenek vyšlo jen nemnoho informací. Mnohé ale ukazuje na to, že budoucí podoba římské správy bude štíhlejší než ta dosavadní. Mnohé rady, vzniklé po 2. Vatikánském koncilu (1962–1963), které radí církvi při jejím otvírání se světu, mají být sloučeny, jak se proslychá. Tak má například dosud samostatná Rada pro rodinu být včleněna jako pododdělení do Rady pro laiky. Také Rada pro spravedlnost a mír, tzv. „sociální ministerstvo“ má být včleněna do ministerstva pro charitu *Cor unum*. Podle dalších dohadů má být Rada pro novou evangelizaci začleněna do Misijní kongregace. Zřejmě se jedná i o sjednocení Kongregace pro bohoslužebný řád s Kongregací pro svatořečení.

Přípravovaná změna struktury naznačuje směr papežovy personální politiky. Je nápadné a nezvyklé, že po přeložení kardinála Antonia Canizarese Llovery do španělské Valencie zůstalo místo šéfa kongregace pro bohoslužbu neobsazeno. Zda se počítá s obsazením tohoto vedoucího místa šéfem některé ze zánikajících rad, je zatím pouze spekulace. Ale vysvětlovalo by to situaci, kdy papež František s obsazením vedoucí pozice vyčkává.

Překvapivě rychle byla naopak obsazena pozice odcházejícího ministra zahraničních věcí Dominiqua Mamberiho. Současně s povýšením Francouze do pozice církevního soudu Signatury, byl hned o víkend ustanoven jeho nástupce: britský arcibiskup Paul Richard Gallagher (60), dosud apoštolský velvyslanec v Austrálii a kolega kardinála státního sekretáře Pietro Parolina, bude do budoucna koordinovat papežskou zahraniční politiku. Mamberti má ale ještě dokončit plánovanou papežovu cestu do Turecka ve dnech 28. – 30. listopadu. Změna také ukazuje, že končí éra, kdy zahraniční politiku Apoštolského stolce řídí Francouzi, či Italové. Vatikán se stává více anglofonním, komentuje situaci vysoký církevní hodnostář.

Nějaký časový plán reformy kurie zatím není k dispozici. Počáteční očekávání, že se takový mamutí projekt podaří uskutečnit během pár měsíců, se záhy ukázalo jako nereálné. Kuriální konstituce *Pastor bonus* vydaná v roce 1988 papežem Janem Pavlem II. potřebovala

ke svému zpracování řadu let, i když do předchozí struktury z roku 1967 zasáhla jen málo. Papež František nepochybně předloží nově zpracovanou koncepci, dříve než ji vyhlásí, k posouzení svým právníkům.

Klagenfurt, 11. 11. 2014 (KAP)

Naslouchat „poselství stvoření“

Korutanský diecézní biskup Alois Schwarz se při tradiční myslivecké pouti v klášterním kostele St. Georgen am Längsee vyslovil pro naslouchání „poselství stvoření“. Les jako přirozený prostor třeba pro myslivce je současně „Boží katedrálou“, Božím domovem a pramenem síly, uvedl biskup Schwarz. Tím, že člověk naslouchá „poselství stvoření“ zažívá a dotýká se Boha, posiluje tak „svůj vnitřní pramen a pro druhé se tím více zlidštuje a v jeho přítomnosti lze zažívat radost a oživení“.

Mlha, která především na podzim leží v mnoha údolích, může být symbolem pro osud lidí, „nad jejichž životy se mnohdy také rozprostře temnota a napojena novou silou opět zažívá proměnu“. Schwarz odkázal také na slova apoštola Pavla, který říká, že tělo člověka je třeba vnímat jako „Boží chrám“. Jsme katedrálou. Boží duch v nás bydlí, a je v nás tento pramen, který také druhé nechá žít. Stejně jako v přírodě může člověk Boha zažívat i v sobě samém, a tak se může stát zdrojem pro oživení druhých.

Eisenstadt, 11. 11. 2014 (KAP)

Jihotyrolský biskup Ivo Muser se zaslazuje za „rozvoj církve s otevřenými dveřmi“

Při slavnostní přednášce v Eisenstadtu k oslavě svatého Martina se Brixenský biskup Ivo Muser vyslovoval za „rozvoj církve s otevřenými dveřmi“. V jeho diecézi Bozen-Brixen probíhá nyní synoda,

kteřá má nově nastavit směřování života církve a má proměnit i struktury církve. V době kdy synoda začínala, byl v Říme uveřejněn apoštolský list papeže Františka Evangelii gaudium, a ten se biskupu Muserovi stal klíčem, ale i ostnem pro nové směřování života církve v diecézi. Podněty, které k nově nastoupené vizi směřují, chce biskup Muser sdílet i se svými hostiteli v diecézi Eisenstadt, řekl biskup při slavnostním shromáždění Hospodářské komory v Eisenstadtu.

Graz, 12. 11. 2014 (KAP)

Diecéze losuje vánoční stromky pro plátce církevní daně

Zvláštní adventní akci připravuje katolická církev ve Štýrsku: 9. prosince vylosuje mezi plátcí církevní daně 100 výherců vánočních stromků. Do slosování na poukázky na vánoční stromky bude zahrnut každý obyvatel Štýrska, který zaplatil církevní daň do 5. prosince. Organizací slosování plátců daně chce diecéze právě v adventním čase poukázat na to, jaké důležité sociální a duchovní aktivity jsou z církevní daně umožněny. Spolehlivě zaplacený církevní příspěvek má takto „dvojitou cenu“, uvádí vedoucí oddělení pro výběr církevního příspěvku Hertha Ferk. „Spolek štýrských pěstitelů vánočních stromků“ navíc ještě daroval Charitě 10 vánočních stromků.

Jerevan, 12. 11. 2014 (KAP)

Arménští biskupové z celého světa se sešli v Etschmiadzinu

Zahájení biskupské synody Arménské apoštolské církve, která se konala v klášteře Etschmiadzin, se neslo zcela v duchu připomínky na 100. výročí zahájení genocidy Arménů organizované Osmanskou říší. Toto smutné výročí připadne na 25. duben 2015. Synodu v úterý 11. 11. společně zahájili Karekin II., nej-

vyšší patriarcha a katolikos všech Arménů a katolikos Kilíkie Aram I. Již v pondělí navštívili všichni arménští biskupové z celého světa v Jerevanu pamětní místo za oběti vyvražďování národa v letech 1915–1923. Před věčným plamenem byla slavena pobožnost za duše zemřelých obětí vyvražďování národa. To zosnoval „Výbor pro jednotu a pokrok“ mladé osmanské vlády a zahájil je 24. dubna 2015 v Cařihradu zatýkáním vůdčích arménských občanů – politiků, vědců, umělců, průmyslníků, žurnalistů. Oba katolické položili u památníku věnce.

CÍRKEV A POLITIKA

Vídeň, 7. 11. 2014 (KAP)

Evropská unie musí lépe chránit náboženskou svobodu

Západní společenství států musí reagovat na bezprostřední ohrožení mnoha lidí kvůli náboženskému přesvědčení a energicky se musí angažovat pro náboženskou svobodu. To uvedl šéf poslaneckého klubu Rakouské lidové strany Reinhold Lopatka v souvislosti se světovým dnem modliteb za pronásledované křesťany. My Evropané nemůžeme lhostejně přihlížet stále rostoucímu pronásledování křesťanů a jiných náboženských menšin, a to především v islámských zemích.

Funkce zvláštního vyslance pro otázky lidských práv by měla být zdůrazněna a v rámci Evropské komise by měla být zařazena jako stálý resort, požaduje Lopatka spolu s Elizabeth Pfürtscheller, mluvčí pro lidská práva v rámci Rakouské lidové strany. „Konečně náboženské pronásledování je častou příčinou uprchlických vln, které přináší jednak mnoho utrpení v domácí zemi, a navíc i sociální a hospodářský tlak v Evropě, uvedl lidovecký politik.

Bejrút, 12. 11. 2014 (KAP)

Nevzdávat naději v blízkovýchodní krizi

Vídeňský arcibiskup kardinál Christoph Schönborn vyzval společenství států a světové církve k větší solidaritě s Libanonem. Při své dvoudenní návštěvě v zemi, která je momentálně, víc jak kterákoliv jiná země, přetížena uprchlíky ze Sýrie a Iráku, konstatoval, že se nemůžeme smířit se současnou situací Libanonu a stejně tak nesmíme vzdát naději na zlepšení situace. „Vždy existuje naděje“, zdůraznil kardinál, který popsal obyvatele Libanonu jako svědky „síly naděje“.

S touto velmi obtížnou situací se Libanonci vyrovnávají s velkou samozřejmostí tím, že se snaží přijmout tuto obtížně řešitelnou situaci s klidem a otevřeným srdcem i rukou k pomoci. Je to velmi obtížné, když uvážíme, že „téměř každý druhý je uprchlík“. K tomu si musíme uvědomit, že Libanon má za sebou dvě desetiletí občanské války a po určité fázi obnovy země zažívá nyní regionální krizi nezaměstnanosti a recese.

Návštěva v místním uprchlickém táboře mu ukázala „neuvěřitelně obtížnou a mnohostrannou nouzi“ uprchlíků, říká kardinál Schönborn. Poukázal také na dřívější migranty s bolestivými životními příběhy ze zemí východní Asie svíranými válečnými konflikty, kteří do země přišli ještě před uprchlíky ze Sýrie a Iráku.

Nouze občanské války a množství uprchlíků jednoznačně přispělo ke sblížení nejrůznějších křesťanských konfesí a katolických ritů v Libanonu, konstatoval vídeňský arcibiskup. Při účasti na konferenci katolických patriarchů a biskupů jej překvapila samozřejmost s jakou nejrůznější křesťanské skupiny spolupracují, ať jsou to maronité, mel-

kité, zástupci latinských ritů, řeholníci. Nouze je svedla dohromady a utváří skutečné společenství všech křesťanů. Tomu bychom se mohli učit.

Jako příklad k poučení označil kardinál také soužití křesťanů a muslimů. Libanon má v tomto soužití staletou zkušenost, i když k ní patří i bolestné období, ale přesto je to osvědčené soužití. Vedle modlitby potřebuje Libanon bezprostřední pomoc, také tlakem na zlepšení situace ze strany politiky. Výzvou pro křesťany zůstává, aby upozorňovali, že tato situace není tolerovatelná a je třeba, aby zde Spojené národy, stejně jako velmoci převzaly svoji zodpovědnost.

Islám stojí před výzvou učit se. Arcibiskup Schönborn uvedl, že rozhovory s libanonskými politiky jej naplnily nadějí, „že v zemích tzv. arabského jara“ dojde k přijetí sekulární ústavy. Aby se to podařilo tak jako v Tunisku, je zapotřebí, aby všechna zúčastněná náboženství resignovala na požadavek politického sebeurčení vlastního náboženství a zapojila se do politického a kulturního života jako jeden z článků nábožensky pluralitního státu.

Vatikán, 12. 11. 2014 (KAP)

Irsko opět otvírá velvyslanectví u Apoštolského stolce

Irsko, tři roky po uzavření velvyslanectví u Svatého stolce, opět posílá do Říma své diplomatické zástupce. Papež František přijal pověřovací listiny od nové velvyslankyně Emmy Madigan. Dublin uzavřel své velvyslanectví v Římě koncem roku 2011 a jako důvod uvedl finanční krizi. Stažení diplomatického zástupce ale spadalo do období sporu mezi irskou vládou a Vatikánem, který se týkal postoje církve k obětem sexuálního násilí. Mezitím odvolal i Vatikán svého zástupce z Irska.

Nová velvyslankyně Madigan je první ženou, která ve Vatikánu zastupuje Irsko. Poté, co vystudovala dějiny a romanistiku vstoupila do diplomatických služeb. Naposledy pracovala dnes 41letá diplomatka jako místopředsedkyně protokolárního úřadu. Její předchůdce v diplomatické službě u Apoštolského stolce vedl svoji agendu z Dublinu. Diplomatické vztahy mezi oběma státy trvají od roku 1929.

Paříž, 12. 11. 2014 (KAP)

Biskupové Evropské unie vzpomněli ve Verdunu na oběti První světové války

Biskupové zemí začleněných do EU se zasazují o to, aby si Evropané připomněli a „přivlastnili“ kořeny evropské identity. Jsou to společné hodnoty, mnohé z nich jsou křesťanskými hodnotami, které zavazují občany Evropy, prohlásil zástupce COMECE ve Verdunu při vzpomínkovém shromáždění u příležitosti 100. výročí vypuknutí války. Předseda COMECE mnichovský kardinál Reinhard Marx vyzval biskupy, aby ve svých diecézích uspořádali vzpomínkové bohoslužby o svátku svatého Martina Tourského.

S vděčností se můžeme ohlédnout na výdobytky tohoto evropského projektu posledních desetiletí. Spojení evropských států je prostředkem k tomu, abychom mohli společně jednat o názorových rozdílech, a to ve spravedlivém duchu.

První světová válka nemusela, podle mínění biskupů, vůbec propuknout. Bohužel tehdy i zástupci církve přispěli k šíření ohně konfliktu, tím že podněcovali národnostní vášně. Vzpomínka na to je zahanbující. Během vzpomínkových obřadů se biskupové společně modlili na vojenském hřbitově ve Verdunu a v kostnici v Douaumontu za všechny oběti válek a ozbrojených konfliktů.

Církev bohužel nepostupovala dostatečně pevně a s odporem proti nacionalismu, vyjádřil kardinál Marx. „Byli uvězněni ve své době.“ Příliš často bohužel i církevní představitelé podporovali konflikt a podněcovali nacionalistické vášně. „Tyto vzpomínky jsou odstrašující“.

Důsledky První světové války jsou ještě dnes, o sto let později, nepředstavitelně velké, uvedl Marx. Také proto není zděšení ze světové války v Evropě ještě zcela probádáno, rozpracováno a vstřebáno. Proto je úkolem církví, vést a rozvíjet dialog o válce, jejích příčinách a důsledcích, a nadále podporovat obyvatele ve „zpracovávání“ oněch dramatických událostí.

Bitva o Verdun patří k nejdůležitějším bitvám První světové války na západní frontě mezi Německem a Francií. Byla zahájena 21. února 1916 útokem německé armády na francouzskou pevnost a skončila 19. prosince 1916 bez zásadnějšího posunu fronty. Životy zde ztratilo 170 000 francouzských a 150 000 německých vojáků.

Měsíce trvající válka se stala německo-francouzským symbolem tragické nemsmyslnosti poziční války. Verdun, který je také označován jako „město míru“, je dneska památkou varujícím proti válečnému běsnění, slouží společně vzpomínce a jako znamení německo-francouzského smíření.

ŘEHOLNÍ SPOLEČENSTVÍ

Klagenfurt, 11. 11. 2014 (KAP)

Pouť mužů: Maximilian Fürnsinn si přeje „vlnu milosrdenství“

Jaká „vlna milosrdenství“ by plynula naší zemí, když by miliony křesťanů den co den projevovali milosrdenství! Probošt kláštera v Herzogenburgu Maximilian Fürnsinn, při tradiční pouti

Hnutí katolických mužů ke hrobu svatého Leopolda v Klosterneuburgu, poukázal na zodpovědnost každého křesťana za takovou změnu smýšlení. Probošt vyzval k tomu, „abychom vstali, odložili vlastní pohodlí, vyšli ven na okraje cest a hovořili o radosti Evangelia“.

Již po stodesáté putovalo několik tisíc mužů na tradiční pouť mužů do Klosterneuburgu, letos pod heslem „Jděte bez obav!“. Pout' byla spojena s 900. výročím trvání kláštera Klosterneuburg, který v době svého vzniku náležel do pasovské diecéze. Proto se slavnosti zúčastnil také zástupce pasovské diecéze dómský kanovník Gerhard Auer, který hovořil o těsných vztazích a spolupráci kláštera a diecéze a tlumočil pozdravy pasovského biskupa Stefana Oстера.

Probošt Fürnsinn uvedl, že dnes již nemůžeme být stejnými křesťany jako před rokem. Církev se přetváří a rozvíjí směrem k milosrdenství. Nějaké „sebeomlouvání“ a „vymlouvání se na ty nahore“ již není myslitelné.

Jako konkrétní prostor pro milosrdenství označil kazatel přistěhovalce, psychicky nemocné, stále přibývajících osamělých lidí, oběti stále se zvyšujícího tlaku v podnicích a v hospodářství, lidi postižené životní krizí i jiné oběti nouze. Je třeba posílit dobrovolnictví, práci pomocných organizací, sousedskou pomoc a u toho všeho nesmějí křesťané chybět.

Ve všedním životě mnoha křesťanů je třeba také rozvíjet prorocké poslání: „Mnohdy jsou křesťané tak pasivní, že se stávají zcela bezvýznamnými. Mnohdy se křesťanství v naší společnosti jeví tak bezzubé, že zcela ztratilo svůj prorocký charakter“. Fürnsinn naopak vyzývá křesťany k tomu, vměšovat se. „Musíte věci nazývat pravými jmény, ukázat občanskou odvahu, zvednout hlavu a ne se tvářit, že jste krevní skupina nula!“

To má i politickou dimenzi: U politických rozhodování není dnes církev již automaticky a samozřejmě dotazována na názor. „Proto je třeba, aby se křesťané aktivně vměšovali.“ Třeba u otázek odpovědnosti za stvoření, sociální spravedlnosti, „když jde o mediální ovlivňování a ohlupování národa, nebo o obraz člověka a lidské důstojnosti“. Je potřeba úsilí a hnutí jak v rodině, tak u „hospodského stolu“, ve společnosti i v politických grémiích. „Tam je poptávka po vás a vašem křesťanském postoji!“ apeloval na členy Hnutí katolických mužů probošt Fürnsinn.

Passau-Linz, 11. 11. 2014 (KAP)

Doba „papežského státu“ skončila, říká benediktinský opat Wolf

Podle názoru nejvyššího benediktinského opata Notkera Wolfa je s konečnou platností pryč doba „papežského státu“. S Benediktem XVI. končí barokní doba a kromě toho svým odstoupením Benedikt „snáší papežský úřad na „normální lidskou úroveň“, říká Wolf pasovským novinám Passauer Neue Presse.

Současně je řeholník přesvědčen o tom, že se spiritualita svatého Benedikta i sv. Františka, které si papežové vybrali jako své patrony, přenesla na utváření dnešní církve. U Benedikta XVI. se to stalo důrazem na důstojnou liturgii a na princip, že „nic nelze stavět výše nad Boha“. František naproti tomu zdůrazňuje chudobu Ježíše. Současný papež se snaží také klást důraz na synodální princip a zapojit všechny místní církve do společného řízení církve. A rozumí tím nejen biskupy, ale i věřící. Z církve „učící se má stát církev slyšící“ zdůraznil opat Wolf.

Podle opata Wolfa je církev ve střední Evropě v krizi víry, „aniž by si to sama vážně uvědomovala“. Po volbě papeže

bylo z Německa slyšet volání po reformě struktury církve. Podle jeho mínění je ale nejdříve zapotřebí dosáhnout oživení víry, stejně jako přehodnocení „zacházení“ s věřícími a jednotlivých věřících mezi sebou navzájem. Teprve poté může následovat reforma struktury. Struktura sama zatím nezrodila ani život, ani víru.

O víkend navštíví opat Wolf hornorakouský benediktinský klášter Kremsmünster. Zúčastní se velkého katolického mládežnického festivalu „Kritus Král 2014“. Opat také zahájí jako první sérii přednášek, které klášter připravil v souvislosti se začínajícím rokem řeholníků. V duchu motto „Přidaná hodnota víry“ budou zde vyprávět vynikající osobnosti benediktinského řádu o tom, co pro ně rok řeholníků znamená. Série bude pokračovat 5. prosince diskusí s bratrem Davidem Steindl-Rast.

Řím, 9. 11. 2014 (KAP)

Itálie: „Zpívající řeholnice“ uveřejňuje své první CD-album

Sestra Kristýna (26), vítězka televizní talentové soutěže The Voice of Italy, vydává svoje první CD. K titulům jimiž chce Uršulinka dobývat žebříček slávy patří i nové nastudování dříve sporné písně Like a Virgin (Jako panna) americké zpěvačky Madonny. Originál vyšel v roce 1984.

Text písně četla, jako by jí byl zcela neznámý a písní dala zcela jinou interpretaci, řekla nedávno v interview řeholnice, narozená v roce 1988. Video k písni točila řeholnice v Benátkách, městě na laguně, stejně jako před léty Madonna. Kristýna zde před kamerou vystupuje v řeholním hábitu.

Sestra Kristýna se narodila na Sicílii, absolvovala hudební vzdělání na hudební akademii Star Rose v Římě, tedy na hudební, pěvecké a herecké vysoké

škole, kterou vedou právě Uršulinky. Po absolvování dvouletého noviciátu v Brazílii, pracovala jako učitelka v mateřské škole v Miláně.

Poprvé na sebe řeholnice upozornila vystoupením při hudebním festivalu organizovaném italskou biskupskou konferencí Good News Festival a organizátoři soutěže The Voice of Italy ji pozvali k účasti. 5. června 2014 vyhrála finále, její interpretace dosáhla na YouTube na milionové publikum a získala mezinárodní pozornost.

VĚDA, ŠKOLSTVÍ, KULTURA A NÁBOŽENSTVÍ

**Vatikán-New York, 7. 11. 2014
(KAP)**

New Yorkské sídlo Spojených národů zve na výstavu o Svatém Františku z Assisi

Hlavní sídlo Organizace spojených národů v New Yorku připravilo pro nejbližší dny výstavu o svatém Františku z Assisi (1182-1226) na téma František – ikony, slova obrazy. Na výstavě jsou umístěny cenné středověké rukopisy z původního Františkova kláštera. K nejcenějším exponátům patří kodex 338 z 13. století s Františkovou písní slunci. Současně s touto excelentní výstavou uspořádal další výstavu Vatikán v neworském East River.

Americký velvyslanec u Apoštolského stolce Kenneth Hackett, uvedl Rádiu Vatikán, že výstava chce širokému publiku ukázat spiritualitu a dědictví svatého Františka. Američtí občané Františka oceňují jako symbol míru, ekologie, prostoty a pokory, právě v době „vlády“ papeže Františka. V hlavním sídle Spojených národů bude výstava otevřena ve dnech 17.-28. listopadu, následně

bude do 14. ledna k vidění v Brooklyn Borough Hall.

Nairobi, 8. 11. 2014 (KAP)

Keňa: Církev se domnívá, že v zemi tajně probíhá při očkování proti tetanu sterilizace

Keňští biskupové vyjádřili své podezření, že za kampaní očkování proti tetanu probíhá tajně sterilizace keňských žen. Nejnovější testy uskutečněné v březnu až říjnu v souvislosti s očkováním prokázaly Beta-HCG-Hormony, které u žen vedou k neplodnosti a spontánním potratům, uvedli biskupové ve svém prohlášení na zasedání biskupské konference.

I když církev obecně s očkovacími kampaněmi souhlasí a mnohdy se na nich v církevních zařízeních také podílí, tentokrát biskupové opakovaně občany vyzývají, aby se očkování proti tetanu neúčastnili.

Tato církví kritizovaná kampaň organizovaná WHO a UNICEF probíhá od září 2013. Cílovou skupinou jsou výhradně ženy od 14 do 49 let, což biskupové již opakovaně kritizovali. Nikdy zatím nebylo konstatováno, že by tetanus byl v Keni prvořadý problém. Navíc proč je určen pouze ženám a ještě k tomu v tomto věkovém rozpětí?

Wien, 9. 11. 2014 (KAP)

Kontemplace je psychohygienou

Kontemplace je podle vnímání vídeňského neurologa Raphaela Bonelliho budoucností pro katolickou církev. Přemýšlivá a uvážlivá forma modlitby má z terapeutického pohledu na člověka velmi pozitivní vliv, uvedl vedoucí Vídeňského institutu pro náboženství v psychiatrii. Lidé, kteří praktikují kontemplaci často vykazují „pozoruhodnou hloubku a stabilitu“, a tím se jim mnohem lépe daří „překonávat krize, žít zcela v pří-

tomnosti, a s jinými lidmi se setkávají mnohem intenzivněji“, uvedl Bonelli.

Lidem se dnes stále méně daří najít klid, nebo se soustředit, sděluje Bonelli z psychiatrické praxe. Často pacienti kvůli stále aktivitě zažívají vnitřní neklid, který již neumožňuje uspořádat vlastní život podle důležitých priorit. A dnešní formy využívání médií tomu jen přispívají. Mnoho lidí se cítí být nuceno být stále online a dosažitelný, stále sledovat maily a aktuality na Facebooku, říká psychoterapeut. Pro postižené je stále obtížnější sledování a přijímání reality. Dokonce i vzájemné lidské vztahy jsou smartfony a strachem, že něco zameškám, že o něco přijdu, často narušeny.

Wien, 11. 11. 2014 (KAP)

Pohřbu „velké dámy“ rakouských současných dějin Eriky Weinzierl se zúčastnil i spolkový prezident Heinz Fischer

Jako ženu, která byla v mnoha oblastech ve předu (vizionářkou) označil významnou rakouskou historičku vídeňský svěťící biskup Helmut Krätzel. Erika Weinzierl se již od druhého vatikánského koncilu zasazovala o „otevřenou církev, která se umí postavit vstříc nové době a jejím výzvám. Patřila do „malé elity“ katolické duchovní správy, která v době druhé světové války byla jakousi „základní buňkou duchovního odporu“. Po skončení války se intenzivně podílela na znovuotevření university. Tolik uvedl biskup Krätzel ve své promluvě při pohřbu historičky na vídeňském ústředním hřbitově.

Erika Weinzierl se narodila 6. června 1925 jako Erika Fischer ve Vídni. Po maturitě v roce 1943 se připojila ke katolické studentské duchovní správě (předchůdce dnešní vysokoškolské farnosti), která tehdy byla vedena charismatickým

knězem Karlem Stroblem. Významně ji také ovlivnil duchovní správce umělců Otto Mauer. Ještě během druhé světové války zahájila studium medicíny, ale záhy v roce 1945 přešla na studium dějin a dějin umění. Ve dnech osvobozování Vídně uprostřed dubna 1945 byla začleněna do okruhu katolických studentů ve společném bytě ve vídeňské Ebendorferstrasse, kteří připravovali znovuotevření university a nakonec ji prosadili tak, že se hned mohl uskutečnit letní semestr 1945.

Mezi vysokoškoláky spolupůsobila na obnově vídeňské university a spolu s pozdějším profesorem judaistiky Kurtem Schubertem se zasazovala o vytvoření duchovní správy pro vysokoškoláky. Své studium ukončila po třech letech studia v roce 1948. V tomtéž roce se provdala za pozdějšího profesora experimentální fyziky Petra Weinzierla, který zemřel v roce 1996.

Po promoci začala nejdříve pracovat v Rakouském státním archivu, 1961 se na vídeňské universitě habilitovala pro obor rakouské dějiny prací Rakouské konkordáty z roku 1855 a 1933. V roce 1964 přešla do Salzburku, kde se nejdříve v Ústavu pro základní otázky pomocných věd historických“ věnovala církevním dějinám. 1967 obdržela mimořádnou profesuru na tehdy nově založené Filosofické fakultě University v Salzburku a 1969 pak řádnou profesuru pro rakouské dějiny se specializací na nejnovější dějiny (Zeitgeschichte). V roce 1979 byla povolána na Katedru nových a nejnovějších dějin vídeňské university. Těsně po svých 70. narozeninách v roce 1995 ukončila své učitelské působení, ale zůstala ještě badatelsky činná.

Během svého života byla Erika Weinzierl také mnohostraně angažovaná „kritickou katoličkou“. Vedle své zakladatelské aktivity pro katolickou vy-

sokoškolskou farnost, byla také místo-
předsedkyní Katolického akademického
spolku ve Vídni. Mnoho let působila
v křesťansko-židovském kroužku při Ka-
tolické Akci. Kardinál König profesorku
Weinzierl vyznamenal za její angažování
se pro „otevřenou církev“ již před kon-
cilem. Tím pomohla utvářet „pozitivní
obraz laiků v církvi“.

Berlin, 11. 11. 2014 (KAP)

Německý ministr zdravotnictví plánuje posílení paliativní medicíny

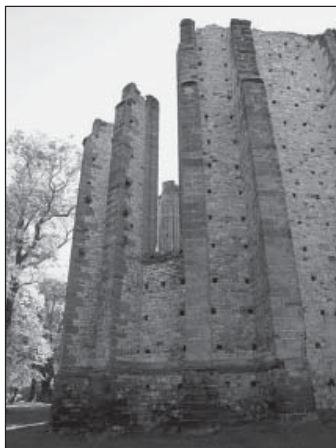
Německý ministr zdravotnictví Her-
mann Gröhe (CDU) chce posílit hospici-
covou a paliativní péči. Podle propozic,
které získala německá katolická zpravo-
dajská agentura, nový zákon má pokrýt
tzv. bílá místa, která byla na německé
mapě a měla by poskytovat péči ve všech
částech Německa. Nedostatky jsou nyní
patrné především na venkově a v oblasti
zařízení, která pečují o seniory. „Potřebu-
jeme ještě více bolest tišící paliativní léč-
bu a doprovázení v hospici“ uvedl ministr
Gröhe. Především ve venkovském prostoru
chybí dostatečný počet nabídky. Tam
měly hospice problémy vyjednat s nemo-
censkými pokladnami dostatečné krytí.

Salzburg, 12. 11. 2014 (KAP)

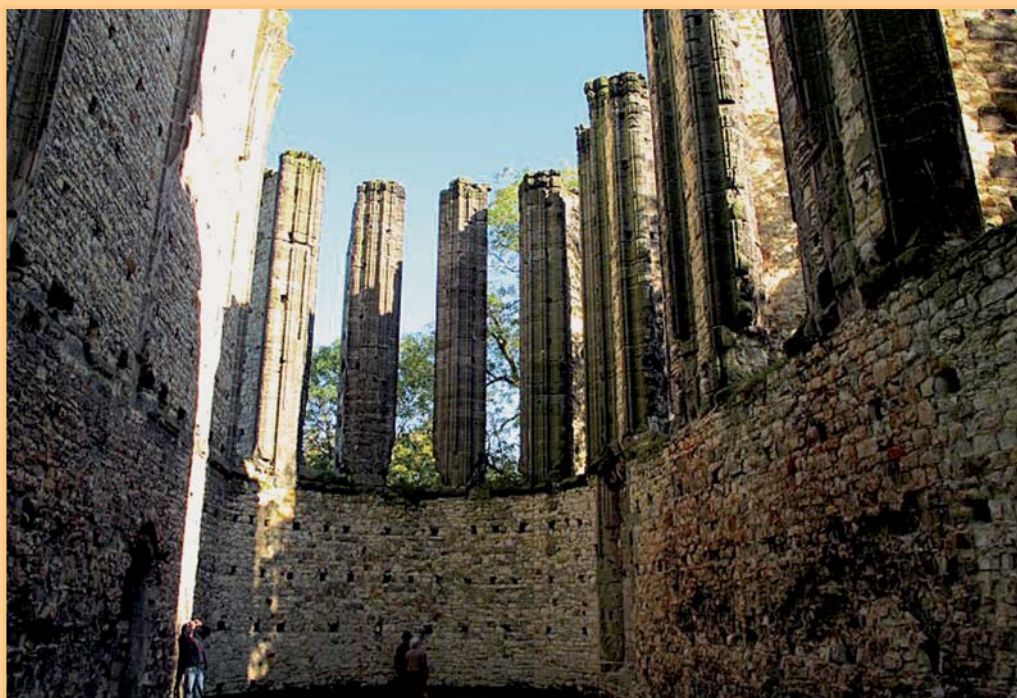
Katolické soukromé školy na cestě k „nové autoritě“

Ředitelé a zřizovatelé katolických
soukromých a řeholních škol, kteří se
sešli na společném pracovním zase-
dání na téma „Vedení a odpovědnost“
ve vzdělávacím domě diecéze Salzburg
St. Virgil, spatřují nové formy a posílení
autority v živém svazku mezi dětmi, ro-
diči a učiteli, jak sdělilo tiskové středisko
rakouských řeholních společností. Psy-
cholog Stefan Ofner zdůraznil, že cen-
trem výchovné a vzdělávací péče musí
být nadále sama osobnost žáka a její jed-
nání. Důležitým faktorem pro správný
postoj je čas: „pokud nechceš, potřebuji
trpělivost a čas“, abych žáka získal. Psy-
cholog radí, poučit se z postojů nenásil-
ného nesouhlasného postoje jako je vý-
drž, respekt, sebeovládání a ocenění.

Na setkání zhruba 50 ředitelů a zři-
zovatelů vystoupili také dva benediktni
David Steindl-Rast a Johanes Pausach
s tématem *Dát Evangelium tvář*. Součástí
konference je také exkurze do základ-
ní školy vedené františkánkami ve Vö-
cklabrucku. Johann Hirsch představil
také projekt „Pilgrim“.

Trosky kostela a kláštera klarisek v Panenském Týnci okres Louny. (foto:P. Kopeček)

Trosky kostela a kláštera klarisek v Panenském Týnci okres Louny. (Foto: Pavel Kopeček) ▲

Řím s bazilikou sv. Petra (Foto: Pavel Kopeček) ►

Mimořádná synoda o rodině - Mons. Jan Graubner a papež František
(Foto: tiskové středisko ČBK; www.tisk.cirkev.cz)

